

**T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖLYAKA KASABASI AĞZI SÖZ DİZİMİ

AYŞE NAMLI KÖĞÇE

110101008

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. FİKRET TURAN**

İSTANBUL 2013

**T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖLYAKA KASABASI AĞZI SÖZ DİZİMİ

AYŞE NAMLI KÖĞÇE

110101008

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Dili**

Bu tez 27 / 06 / 2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği /Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Fikret TURAN

Prof. Dr. Musa DUMAN

Yrd. Doç. Mustafa GÖLEÇ

Jüri Başkanı

Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayşe NAMLI KÖĞÇE

27 Haziran 2013

T.C YÜKSEKÖĞRETİM
KURULU ULUSAL TEZ
MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10007963
Yazar Adı / Soyadı	AYŞE NAMLI KÖĞÇE
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 15659538620
Telefon	5445990740
E-Posta	aysenamlikogce@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	GÖLYAKA KASABASI AĞZI SÖZ DİZİMİ
Tezin Tercümesi	SYNTAX OF GÖLYAKA DIALECT OF TURKISH
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı
Üniversite	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Türk Edebiyatı Bölümü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Yeni Türk Dili Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2013
Sayfa	180
Tez Danışmanları	PROF. DR. FİKRET TURAN 58849553300
Dizin Terimleri	Konya-Beyşehir-Hoyran=null ; Ağızlar=Dialects ; Söz dizim=Syntax
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	Yok

Yukarıda başlığı yazılı olan tezinin, ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimize ilgili fikri mülkiyet haklarımız saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

18.09.2013

İmza:.....

ÖZET

Ayşe Namlı Köğçe: “Gölyaka Kasabası Ağzı Söz Dizimi”, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013, XVIII+180 s. Gölyaka Kasabası’nda yapılan derlemeler esas alınarak yörenin ağız özellikleri ve söz dizimi tespit edilmeye çalışılmıştır. “Giriş”te Konya ve Gölyaka bölgesinin tarihi ana hatları ile anlatılıp bölgenin etnik yapısı ile ilgili bilgiler verilmiştir. I. Bölüm’de, -Fonetik-yörenin ses varlığı ve bunlarla ilgili ses olaylarına değinilmiş, II. Bölüm’de, -Kelime Grupları- yörede kullanılan kelime grupları ve kullanılış şekilleri incelenmiş, III. Bölüm’de, -Cümle Bilgisi- cümlenin yapısı, işleyişi, anlam özellikleri tespit edilmiş, IV. Bölüm’de, Gölyaka Kasabası’ndan derlenen metinler sunulmuş, bu metinlerden ve metin dışı derlemelerden istifade edilerek yörenin söz varlığını ortaya koymak amacı ile bir sözlük oluşturulmuştur. Anahtar kelimeler: Türkçenin Anadolu Ağzıları, Gölyaka Kasabası Ağzı, Söz Dizimi.

ABSTRACT

Ayşe Namlı Köğçe, “Syntax of Gölyaka Dialect of Turkish”, Fatih Sultan Mehmet Vakıf University; Institute of Social Sciences, Istanbul, 2013, XVIII+180 pages. This thesis deals with the syntax and other dialectal features of the town Gölyaka with analyses on linguistic materials collected from the speakers of the town. Chapter I, deals with the phonetics; phonemes and allophones used in the region and phonological processes occur among them. Chapter II is concerned with phrase structures and word groups used in the dialect. Chapter III studies syntax: structures of the sentence, functional peculiarities, and the question of meaning. Chapter IV presents the transcribed texts of linguistic materials collected in the region. In this, a dictionary is prepared with the words used in the texts supported by extra words from other sources, and a comprehensive lexicon of the dialect is presented. Key words: Anatolian Dialects of Turkish, Gölyaka Dialect of Turkish, Syntax.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
METİNLER	iv
ÖN SÖZ	xii
ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ.....	xiv
KISALTMALAR	xvi

GİRİŞ

GÖLYAKA KASABASI'NIN COĞRAFÎ KONUMU.....	1
Nüfus	4
GÖLYAKA KASABASI'NIN TARİHİ.....	4
Türk-İslam Tarihi Öncesi Gurgurum ve Kubâd Âbâd	4
Selçuklular Dönemi	5
Osmanlılar Dönemi	6
Osmanlı Döneminde Beyşehir Sancağı	7

I. BÖLÜM

FONETİK

ÜNLÜLER	9
á ünlüsü	9
a ünlüsü	9

é ünlüsü	9
i° ünlüsü	9
i° ünlüsü	9
ó ünlüsü	9
UZUN ÜNLÜLER	10
ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ	10
a > á değişmesi	11
a > e değişmesi	11
a > i değişmesi	11
u > i değişmesi	11
e > a değişmesi	12
i > u değişmesi	12
ö > o değişmesi	12
ö > ó değişmesi	13
a > ı değişmesi	13
a > o değişmesi	13
a > u değişmesi	13
e > i değişmesi	14
e > ü değişmesi	14
i > é değişmesi	15
u > o değişmesi	15
ü > ö değişmesi	15
e > ö değişmesi	15

i > i° değişmesi	16
i > u değişmesi	16
o > a değişmesi	16
u > ı değişmesi	16
ı > i° değişmesi	16
ü > i değişmesi	17
ÜNSÜZLER	17
Ç ünsüzü	17
f ünsüzü	17
ğ ünsüzü	17
h ünsüzü	17
k ünsüzü	18
ñ ünsüzü	18
P ünsüzü	18
r ünsüzü	18
T ünsüzü	18
ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ	19
1.1. Son seste görülen tonlulaşma	20
1.1.1. -p > -b değişimi	20
1.1.2. -ç > -c değişimi	20
1.1.3. -t > -d değişimi	20
1.1.4. -k > -ğ tonlulaşması	20

1.1.5. -k > -g değişmesi	21
1.1.6. -s > -z değişmesi	21
1.2. Son seste görülen sızıcılaşma	22
1.2.1. -ç > -ř değişimi	22
1.2.2. -k > -h sızıcılaşması	22
1.3. Akıcı ünsüzler arası değişmeler	22
1.3.1. -r > -n değişmesi	22
1.3.2. -m > -n değişmesi	23
1.4. Akıcı Seste Ünsüz Düşmesi (Yarı Ünlü Düşmesi)	23
1.4.1. -l > ø	23
1.4.2. -n > ø	23
1.4.3. -r > ø	24
1.4.4. -t > ø	24
1.4.5. -h/-h > ø	24
1.5. Son seste ünsüz türemesi	24
1.6. Ünsüz Göçüşmesi (Yer Değiştirme)	24
VURGU	25

II. BÖLÜM

KELİME GRUPLARI

KELİME GRUBU	28
1. Tekrarlar	28

1.1. Aynen tekrarlar	29
1.2. Eş ve Yakın Anlamalı Tekrarlar	30
1.3. Zıt Anlamalı Tekrarlar	31
1.4. İlâveli Tekrarlar	31
1.5. Çoklu Tekrarlar	34
2. Bağlama Grubu	35
3. İsim Tamlaması	36
3.1. Belirtili İsim Tamlaması	36
3.2. Belirtisiz İsim Tamlaması	37
3.3. Zincirleme İsim Tamlaması	38
4. Sıfat Tamlaması	38
5. Birleşik Yapılı Tamlamalar	39
6. Birleşik İsim Grubu	40
7. Birleşik Fiil Grubu	40
7.1. İsimle birleşik fiil yapan yardımcı fiiller	40
7.2. Fiille birleşik fiil yapan yardımcı fiiller	41
8. İktidarî Fiili	42
9. Unvan Grubu	42
10. Ünlem Grubu	46
11. Sayı Grubu	46
12. Edat Grubu	47

12.1. “gibi” edatı	47
12.2. “göre” edatı	47
12.3. “için” (uçun) edatı	48
12.4. “ile” edatı	48
12.5. “kadar” (ğadar/ğadan/ğadak) edatı	48
13. İsnat Grubu	49
14. Genitif Grubu	49
15. Datif Grubu	50
16. Lokatif Grubu	50
17. Ablatif Grubu	50
18. Fiil Grubu	50
19. Partisip Grubu	51
20. Gerundium Grubu	51
21. Kısaltma Grupları	52
22. Akkuzatif Grubu	52

III. BÖLÜM

CÜMLE BİLGİSİ

CÜMLE	54
1. Yapılarına Göre Cümleler.....	54
1.1. Basit Cümleler	54
1.2. Birleşik Cümleler	55

1.2.1. Bağımlı Birleşik Cümleler	55
1.2.1.1. Şartlı Birleşik Cümleler	55
1.2.1.2. “Ki”li Birleşik Cümleler	56
1.2.1.3. “Diye”li Birleşik Cümleler	56
1.2.1.4. “De” Bağlaçlı Birleşik Cümleler	56
1.2.1.5. İç İçe Birleşik Cümleler	57
1.2.2. Bağımsız Birleşik Cümleler	58
1.2.3. Sıralı Birleşik Cümleler	58
2. Yüklemin Türüne Göre Cümleler	59
2.1. Fiil Cümleleri	59
2.2. İsim Cümleleri	63
3. Yüklemin Yerine Göre Cümleler	65
3.1. Kurallı (Düz) Cümleler	65
3.2. Devrik Cümleler	66
4. Cümlelerin Anlam Özellikleri	67
4.1. Olumlu Cümleler	68
4.2. Olumsuz Cümleler	68
4.2.1. “-mA” eki ile kurulan olumsuz cümleler.....	68
4.2.2. “Değil” edatı ile kurulan olumsuz cümleler.....	69
4.2.3. “Ne ... ne ...” edatı ile kurulan olumsuz cümleler.....	69
4.2.4. “Yok” edatı ile kurulan olumsuz cümleler	69

5. Soru Cümleleri	70
5.1. Soru eki –mI ile kurulan soru cümleleri	70
5.2. Soru kelimeleri ile kurulan soru cümleleri	71
5.3. Olumlu Soru Cümleleri	72
5.4. Olumsuz Soru Cümleleri	73
SONUÇ	74
GÖLYAKA KONUM 1-2	78

IV. BÖLÜM

METİNLER	80
SÖZLÜK	144
KAYNAKÇA	179

TABLolar

Ünlü Tablosu.....	10
Ünsüz Tablosu	19

METİNLER

Metin 1.....	80
Metin 2.....	89
Metin 3.....	92
Metin 4.....	100
Metin 5.....	103
Metin 6.....	105
Metin 7.....	108
Metin 8.....	112
Metin 9.....	116
Metin 10.....	124
Metin 11.....	125
Metin 12.....	126
Metin 13.....	129
Metin 14.....	137
Metin 15.....	141

ÖN SÖZ

Türkiye Türkçesi ağız çalışmaları büyük ölçüde Osmanlı Devleti döneminde başlamıştır. Osmanlı dönemi ağız çalışmalarını 16. yüzyıldan sonra başlatmak uygun olur, çünkü Eski Anadolu Türkçesi denilen erken dönem Oğuzcası bu asırda belirli bir imlaya kavuşmuş, fonolojik değişimlerle önceki dönemden farklılaşmış, cümle yapılarında az çok geleneğe oturmuş ve kelime hazinesi bir kararlılığa ulaşmıştır. Bununla birlikte Osmanlı Türkçesinde esas değişim 17. yüzyılda meydana gelmiş ve yeni Türkçenin temeli olabilecek birçok değişimin arasında düzlük-yuvarlaklık uyumunun oluşmaya başlaması olayı ile nazal n’de meydana gelen ve n, ğ ve y’ye dönüşen fonolojik olay bu değişimi hızlandırmıştır. Osmanlı Dönemi ağızlarının, bu nedenle, 16. yüzyıla başlayan ve 19. yüzyılın sonuna kadar olan dönem içinde işlenmesi tarihsel ve bilimsel bir gerekliliktir.

Anadolu ve Rumeli ağızları üzerindeki çalışmaların başlangıcı 1867 yıllarına kadar uzanır. A. Maksimov’un Hüdavendigâr ve Karamanlı ağızları üzerine yazdığı “Opıt ızsledovanija tjurskich dialektov v Chudavendgare i Karamanii”(St. – Petesburg 1867) adlı denemesinden 1940’lı yıllara kadar uzanan dönemdeki araştırmalar, bir iki istisna dışında genellikle “yabancı araştırmacılar dönemi” diye adlandırılır. A. Maksimov’dan sonra doğu bilimcilerinden J. Thury, I. Kunos, M. Hartmann, K. Foy, V. Pisarev, Balkanoğlu, Balhassanoğlu, L. Bonelli, F. Giese, F. Vineze, T. Kowalski, J. Deny ve M. Rasanen’in çalışmaları göze çarpmaktadır.

Anadolu ve Rumeli ağızları üzerindeki araştırmaların daha verimli olan dönemi 1940 yılından sonra başlar. Bu dönem “yerli araştırmacılar dönemi” diye adlandırılabilir. Ahmet Caferoğlu, Tuncer Gülensoy ve Leylâ Karahan bu sahadaki en önemli isimlerdendir. Leylâ Karahan’ın ağızlar üzerinden sınıflandırmaya gitmesi ağız çalışmaları için önemli bir kaynak olmuştur. Ancak hâlâ pek çok yörenin ağız özelliklerinin incelenmemiş olması Türkiye’nin bir ağız atlasının hazırlanmasını geciktirmektedir. Diğer taraftan eğitim seviyesinin yükselmesi, televizyon ve radyonun etkisi yörelerin ağız özelliklerinin ortadan kalkmasına neden olmaktadır.

Türkçenin bölgelere göre değişik ses ve şekil farklılıkları dilimizin zenginliğinin göstergesidir. Dilimizin bu özelliğini ilk defa üniversitede ders olarak

görmem beni heyecanlandırmıştı. Ben de ilk olarak büyüdüğüm yer olan Gölyaka Kasabası'na yöneldim. Konya, İç Anadolu Bölgesi'nde yer almasına rağmen Beyşehir, Akdeniz Bölgesi'nde yer almaktadır. Bu durum çalıştığımız bölgenin 'geçiş bölgesi' olduğunun göstergesidir. Aynı zamanda bölgeye Aydın tarafından yörüklerin yerleşmesi sonucu bölge ağzında, Ege ağzı özellikleri de tespit edilmiştir.

Çalışmamız Gölyaka bölgesinin genel olarak tarihinin ve etnik yapısının anlatıldığı "Giriş" kısmının dışında; I. Bölüm "Fonetik", II. Bölüm "Kelime Grupları", III. Bölüm "Cümle Bilgisi", IV. Bölüm "Metinler" ve "Sözlük"ten oluşmaktadır.

Fonetik üzerinde yaptığımız çalışmada Ahmet Günşen, kelime gruplarının oluşturulmasında Muharrem Ergin, cümle bilgisinde ise Leylâ Karahan başta olmak üzere çeşitli yazarların kitaplarından ve makalelerinden istifade ettik, bunları da kaynakçada gösterdik.

Çalışmalarım sırasında bana destek olan ve yol gösteren tez danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Fikret TURAN'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İstanbul, 2013

Ayşe NAMLI KÖĞÇE

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

(Ünlüleri ve ünsüzleri içeren kelime örnekleri 1. bölümde gösterilmiştir.)

Ünlüler

a	
á:	a-e arası ünlü
ɑ:	a-ı arası ünlü
ā:	uzun a ünlüsü
e	
é:	e-i arası ünlü
ē:	uzun e ünlüsü
ı	
ı°:	ı-u arası ünlü
ī:	uzun ı ünlüsü
i	
i°:	i-ü arası ünlü
o	
ó:	o-ö arası ünlü
ō:	uzun o ünlüsü
ö	
u	
ū:	uzun u ünlüsü
ü	
ū:	uzun ü ünlüsü

Ünsüzler

b	
c	
ç	
Ç:	Patlayıcılığını kaybettiği için c'ye yakın duyulan ç
d	
f	
f̂:	f-v arası ünsüz
g	
ğ:	artdamak g'si
ğ	
h	
ĥ:	hırıltılı h
j	
k	
ķ:	art damak k'si
l	
m	
n	
ñ:	geniz n'si
p	
P:	patlayıcılığını kaybettiği için b'ye yakın duyulan p

r	
ŗ:	düşmek üzere olan r
s	
ş	
t	
T:	patlayıcılığını kaybettiği için d'ye yakın duyulan t
v	
y	
z	

İşaretler

ˉ	ünlüler üzerinde uzunluk işareti
˘	ünlüler üzerinde kısalık işareti
˘	ulama işareti
◌̇	ünsüzler altında tonunu kaybetme işareti
◌̇	vurgu ile karşılanan ünsüz

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
AÜ	Ankara Üniversitesi
bkz.	bakınız
c.	cilt
DTCF	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
e.	edat
Ed.	editör
is.	isim
İÜ	İstanbul Üniversitesi
km	kilometre
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
M.Ö.	Milâttan Önce
s.	sayfa
SDÜ	Süleyman Demirel Üniversitesi
TDAY-B	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten

TDK Yay.	Türk Dil Kurumu Yayınları
TTK Yay.	Türk Tarih Kurumu Yayınları
vs.	Vesaire
yy.	Yüzyıl
zf.	zarf

GİRİŞ

Bu tezin amacı Beyşehir'e bağlı Gölyaka Kasabası ağız özelliklerini söz dizimi açısından incelemektir. Bu bağlamda yörede derlenen metinlerin transkripsiyonları ortaya konulduktan sonra gerekli fonetik ve fonolojik incelemeler yapılmış, ardından geniş bir söz dizimi çalışmasına geçilmiştir.

Gölyaka Kasabası ağızı Konya ağızları içinde değerlendirilir. Konya yöresi ağızları çeşitli araştırmacıların çalışmaları sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Konya üzerine yapılmış çalışmaların başında Türkiye'de ağız araştırmalarının öncülerinden Ahmet Caferoğlu'nun "*Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II*", TDK Yay. 587, Ankara, 1994,- ilk olarak 1941 yılında basılmıştır-" adlı eseri karşımıza çıkmaktadır. Abdullah Ergin Özkan'ın 1960 yılında AÜ DTCF'de "*Konya Ağızı*" mezuniyet tezi, Emel Öğretici tarafından 1972 yılında İÜ'de hazırlanan "*Konya Ağızı*" mezuniyet tezi, 1989 yılında Mehmet Büyükalkan tarafından hazırlanan AÜ DTCF'de mezuniyet tezi olan "*Konya Ağzından Örnekler*" lisans tezlerinin olduğu tespit edildi. Ahmet Caferoğlu'nu dışarda tutarsak çalışmaların tamamı bitirme tezidir. Bu kaynaklar dışında kapsamlı bir çalışma maalesef yapılmamıştır. Bu nedenle dil özelliklerini önemli ölçüde muhafaza etmesi, bölgeye gelen yürüklerden dolayı Ege ağızı özelliklerinin görülmesi gibi sebeplerle bu bölge üzerinde çalışmayı özellikle tercih ettim.

Araştırma sırasında 15 video kaydı yapıldı. 20 kaynak kişi ile görüşüldü. Görüşülen kişilerin üçü erkek, diğerleri ise uzun yıllardır bu bölgede ikamet eden kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca derleme yapılanlar arasında eğitim görmüş kişi sayısı sadece üçtü. Derlenen metinlerin yazıya geçirilmesi, çok büyük dikkat gerektirmiştir. Metinler bölge ağızlarına uygun bir transkripsiyon ile yazıya geçirilmiştir.

GÖLYAKA KASABASI'NIN COĞRAFÎ KONUMU

Gölyaka Kasabası, Konya sınırları içinde Beyşehir ilçesine bağlıdır. Konya topraklarının büyük bir bölümü İç Anadolu'nun yüksek düzlüklerine rastlar. Güney ve güneybatı kesimleri Akdeniz Bölgesine dahildir. Konya, coğrafi olarak 36° 41' ve

39° 16' kuzey enlemleri ile 31° 14' ve 34° 26' doğu boylamları arasında yer alır. Yüz ölçümü 38257 km² (göller hariç) dir. Bu alanı ile Türkiye'nin en büyük yüz ölçümüne sahip ilidir. Ortalama yükseltisi 1016 m'dir. Kuzeyden Ankara; batıdan Isparta, Afyonkarahisar, Eskişehir; güneyden Mersin, Karaman, Antalya; doğudan Niğde ve Aksaray illeri ile çevrilidir.

Konya ili, doğal açıdan kuzeyinde Haymana Platosu, kuzeydoğusunda Cihanbeyli Platosu ve Tuz Gölü'ne, batısında Beyşehir Gölü'ne ve Akşehir Gölü'ne, güneyinde Sultan Dağları'ndan başlayan Karaman ilinin güneyine kadar devam eden Toros yayının iç yamaçları önünde bir fay hattı boyunca oluşmuş volkanik dağlara, doğusunda ise Obruk Platosu'na kadar uzanır.

Konya; Meram, Selçuklu ve Karatay olmak üzere üç merkez ilçe ve Ahırlı, Akören, Akşehir, Altınekin, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çeltik, Çumra, Derbent, Derebucak, Doğanhisar, Emirgazi, Ereğli, Güneysınır, Hadim, Halkapınar, Hüyük, Ilgın, Kadınhanı, Karapınar, Kulu, Sarayönü, Seydişehir, Taşkent, Tuzlukçu, Yalılıyük ve Yunak olmak üzere yirmi sekiz ilçeye sahiptir.

Beyşehir ilçesi ise Batı Toroslar arasında yer alan, çukur alandadır. Bu çukurun büyük kesimini Beyşehir Gölü kaplar. Çukurluk gölün güneydoğusunda Beyşehir Ovası devam eder. Toroslar, batıdan ve güneybatıdan yüksek sarp dikliklerle ovaya iner. Beyşehir'deki düzlük alanlar bozkırlar şeklinde uzanır. Çevredeki dağlar ise ormanlarla kaplıdır. Toprakları da verimlidir.

Akdeniz Bölgesi'nin Göller Yöresi'nde yer alan Beyşehir, önemli bir geçit noktasında bulunmaktadır. En güney ucu baz alındığı zaman Akdeniz'e olan uzaklığı 65 km civarındadır. Bir set gibi araya giren Toroslar yöreyi Akdeniz'den ayırmaktadır.

Beyşehir, kuzeydoğudan Sultan dağları, güneyden Seydişehir ve Seyran dağları, batıdan Anamas Dağı, doğudan Alaca Dağ ve Erenler Dağı ile çevrilidir. Sultan Dağları İç Anadolu'dan ayırırken Anamas Dağı ise Isparta ve Antalya bölgesinden ayırır.

Bugünkü ismi ile Gölyaka Kasabası, eski ismi ile Hoyran, konum olarak ülkemizin Akdeniz Bölgesi'nde yer alır. Kasaba, Beyşehir Gölü'nün batısında Toros dağlarının kuzey uzantısı olan Anamas Dağı ile bütünleşir. Doğusunda Beyşehir, batısında Yenişarbademli ve kuzeyinde Şarkikaraağaç ilçeleri ile çevrilidir. Bağlı bulunduğu Beyşehir'e 55 km, Yenişarbademli'ye 7 km, Şarkikaraağaç'a 50 km uzaklıktadır. Doğuda Konya'ya 145 km, güneyde Antalya'ya 260 km, batıda Isparta'ya 110 km uzaklıktadır.

Beyşehir Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü'nün bilgilerine göre, Gölyaka Kasabası'nın yüz ölçümü 31,540 dekadır. Bunun 17,970 dekarını düz alanlar, kalan 13,575 dekarını ise dağlık alanlar oluşturmaktadır.

Gölyaka Kasabası, Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında karasal iklime daha yakın bir iklime sahiptir. Yıllık ortalama sıcaklık 11 derece civarındadır.

Üzerine yerleştiği ova üç taraftan dağlarla bir taraftan da göl ile çevrilidir. Ovada bulunan alüvyal topraklar üzerinde, geniş meralar ve kavak korulukları bulunmaktadır. Dağlık kısımda ve adalarda ise seyrek ormanlar ile yer yer ağaç altı florası olarak makiler görülmektedir. Başlıca ağaç çeşitleri: ardıç, sedir, meşe, çam ve ladindir.

Beyşehir Gölü adalar yönünden oldukça zengindir. Gölde irili ufaklı otuzu aşkın ada varsa da belli başlıcaları yirmi altı tanedir. Adalardan yalnızca birisi, Kül Adası, yığma ve yapay bir adadır. Mada Adası ise, üzerinde köy bulunan ve aynı zamanda gölün en büyük adasıdır. Bazı adalarda özel çiftlik evleri bulunmaktadır. Adalar engebeli olup bazılarının küçük koy ve burunlarında kumsallar yer alır.

Gölyaka Kasabası'nın Beyşehir Gölü sınırları içinde altı ada bulunmaktadır. Bunlar, dağlık sahanın doğusundadır. Kuzeyde İğdeli Ada, Orta Ada ve Aygır Adası'ndan oluşan üç ada vardır. Bunların üç km kadar güneyinde, birbirlerine 500 metre uzaklıkta iki küçük ada yer almaktadır: Kız Kalesi Adası ve Eşek Adası. Bu adalar aynı zamanda Kubâdâbad Sarayı'nın harem dairesini oluşturmaktadır. Altıncı ada olan Mındıras (Eğrinas) Adası Yenişarbademli bataklığının doğusundadır. Yazın bataklığın kuruması ile Mındıras'a karadan yürüyerek geçilebilmektedir.

Toprakları oldukça verimli olduğu için başlıca geçim kaynakları arasında tarım ve meyvecilik sayılabilir. Bunların yanısıra hayvancılık ve göl balıkçılığı da kasabanın önemli geçim kaynaklarıdır. Özellikle son yıllarda göldeki balık miktarının azalması sonucu kasabadan kente göç hızlanmıştır. Bu göçler turizm açısından gelişmiş bir şehir olan Antalya başta olmak üzere sanayi kuruluşlarını barındıran diğer büyük şehirlere yapılmaktadır.

Nüfus:

Beldenin nüfusu ile ilgili bilinen ilk rakamlar II. Bayezid devrine ait İstanbul'da başbakanlık arşivinde 40 numarada kayıtlı bulunan II. Bayezid adına yazılmış Beyşehir defterinde geçmektedir. Bu deftere göre Hoyran, Beyşehir'e bağlı Yenişehir Nahiyesinin 10 köyünden biridir. 50 evi ve muhtelif vergilerle mükellef 75 erkek nüfusunun bulunduğu bilinmektedir. Ayrıca köy tımara da ayrılmıştır.¹

Beldenin nüfusu hakkındaki asıl bilgimiz cumhuriyet devrine aittir. 1934 yılında 139 ev ve 812 nüfuslu bir köy olduğu bilinmektedir. 1990 yılında muhtarlıktan belediye örgütlenmesine geçilen beldede 1999 yılında 390 hane ve 990 nüfus tespit edilmiştir. 2012 yılı adrese dayalı nüfus sayımına göre kasabanın 309 erkek ve 318 kadından oluşan toplam nüfusunun 627 olduğu bilinmektedir.

GÖLYAKA KASABASI'NIN TARİHİ

Türk-İslam Tarihi Öncesi Gurgurum ve Kubâd Âbâd

Beyşehir –diğer adları ile Süleymaniye, Süleyman Şehir- Selçukîlerin Bizanslılardan devraldıkları eski ve tarihî eserlerle dolu bir bölgenin merkezi olan Gurgurum'da Eğrinas gezi yerinde idi. Vakfiyelerde, tedavül kayıtlarında, arşiv vesikalarında, tarihî metinlerde bu ad “ کولقورم، غولقورم، غورغرم، قورغروم، غورغورم، ” “غرغرم، ” şekillerinde yazılmaktadır. Kibert haritasında Beyşehir civarında Gulgurum adlı bir köyün antik adının Gorğorum olduğu gösterilmiştir. Bizanslılar ve Selçuklular zamanında Ğurğurum çok mamur bir şehir idi. Konya Selçukîlerinin

---

¹ İbrahim Hakkı Konyalı, Ed. Ahmet Savran, **Âbideleri ve Kitabeleriyle Beyşehir Tarihi**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1991, s.347.

zamanında burası bir vilâyet merkezi idi. Beyşehir Gölü'ne de Buhayre-i Ğurğurum Gölü deniliyordu.²

Kubâd Âbâd Sarayı yapıldıktan ve etrafında kalabalık bir yöre hasıl olduktan sonra bu havali daha çok Kubâd Âbâd adı ile anılır olmuş, göl de aynı adı almıştır. Alâaddin Keykubad tarafından kurulan (1227) bu şehir Eşrefoğlu Süleyman Bey'in bugünkü Beyşehir'i kurmasıyla (1300) önemini kaybetmiştir. 1671'den itibaren Şehir köyü adıyla anılmış, XVIII. yy.ın ortalarında, Delibaşların zulmü yüzünden şehir dağılmış ve halkı çevredeki Muma köyüne yerleşmiştir. Bu işlek büyük yol üzerinde bulunan Ğurğurum birçok iktisadî ve siyasî sebeplerden dolayı önemini kaybettikten sonra bir köy haline gelmiştir. Kubâd Âbâd da aynı sebeplerden dolayı evvelâ ihtişamını sonra da adını kaybetmiştir.³

Selçuklular Dönemi

Türklerin Beyşehir bölgesinde görünmeleri on birinci yüzyılın sonlarına rastlamaktadır. Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan'ın beyleri 1069 yılında Konya kentine ulaşmışlardır. 1142 yılında Bizans Komutanı Commenus, ordusuyla Konya'ya giderken Beyşehir Gölü kenarından geçmiş ve gölde Hristiyanlarla meskûn adaları ele geçirmiştir. Bu Hristiyanların Türklerle olan uzun ilişkileri sonucunda Türklerin gelenek ve göreneklerini kabul ettikleri ve Bizans İmparatorluğu'nun emirlerine önem vermedikleri söylenmektedir. On birinci yüzyıldan sonra Beyşehir ve çevresi sırasıyla Anadolu Selçukluları, Karamanoğulları, Eşrefoğulları, Hamidoğulları, Turgutoğulları'nın elinde kalmıştır. Osmanlı yönetimine ise 1466 yılında kesin olarak geçmiştir. Özellikle Eşrefoğulları yönetimi zamanında Beyşehir kenti kültür ve medeniyet bakımından en yüksek seviyesine ulaşmıştır.⁴

Eşrefoğulları Beyliği'nin ilk beyi Seyfeddin Süleyman Bey Selçuklu Sultanı III. Gıyaseddin Keyhüsrev'in uç beylerindendir. 1283 yılında, Selçuklu tahtına

---

²İbrahim Hakkı Konyalı, **Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi**, Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1964, ss. 185-188.

³Meydan Larousse, "Kubadâbâd", c. 12, İstanbul, 1992, s.13.

⁴Mehmet Akif Erdoğan, **Osmanlı Yönetiminde Beyşehir Sancağı**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 39.

oturan III. Mesud'a muhalif olmasından dolayı, o, Karamanoğlu Mehmed Bey ile Keyhusrev'in oğlunu Konya'da Selçuklu tahtına geçirmiştir. Kendisi de onun beylerbeyi olmuştur. Eşrefoğlu Seyfeddin Süleyman Bey'in beylerbeyliği ve şehzadenin sultanlıkları yedi ay kadar sürmüştür. Kayseri'de bulunan III. Mesud, veziri Sahib Ata'nın yardımıyla Konya'da yönetimi ele geçirmiş ve Eşrefoğlu Süleyman Beyi itaati altına almıştır. 1291 yılında Karamanlılar onun topraklarının bir kısmını ele geçirir.⁵

Süleyman Bey'in 1302 yılında vefat etmesinden sonra yerine oğlu Mehmed Bey geçmiştir. Mehmed Bey, beyliği Bolvadin ve Akşehir taraflarına doğru genişletmiştir. Mehmed Bey, 1320 yılında vefat etmiş, yerine oğlu Süleyman Bey geçmiştir. II. Süleyman Bey'in beyliği 1326 yılına kadar hüküm sürmüştür. Bu yılda İlhanlıların genel valisi Demirtaş, Beyşehir'e gelerek kenti ele geçirmiş ve Süleyman Beyi öldürmüştür. Böylelikle Eşrefoğulları Beyliği ortadan kalkmıştır. 1372 yılına kadar bu bölgelerin Karaman, Moğol, Osmanlı ve Hamid beyleri arasında el değiştirdiği anlaşılmaktadır.⁶

Osmanlılar Dönemi

1365-66 yıllarında Osmanlı sultanı I. Murad, Seydişehir'i ele geçirmiştir. I. Murad, oğlu Yıldırım Bayezid'in Germiyan beyinin kızı Sultan Hatun'la evlenme törenine Beyşehir ve çevresinin yöneticisi olan Hamid oğlu Hüseyin Bey'i çağırmıştır. Para karşılığı Akşehir, Beyşehir, Karaağaç ve Isparta'yı istemiştir. Seksen bin altınla alınan bu yerlere Murad-ı Hüdâvendigâr kendi askerlerini yerleştirir. Böylelikle Murad, beyliği için sorun çıkaran Karamanoğulları ile hemhudut olmuştur. I. Murad Balkanlar'da fetihlerde bulunurken, Karamanoğlu Alâeddin Bey, bu yerleri yeniden ele geçirmiştir. Murad Balkanlardaki fetihleri yarıda bırakarak Karamanoğulları üzerine yürümüştür. Bu sefer sonucunda Beyşehir ele geçirilmiş, Alâeddin Bey yakalanmış ancak affedilmiştir.⁷

---

⁵ Erdoğru, a.g.e., s. 40.

⁶ Erdoğru, a.g.e., s. 41.

⁷ Erdoğru, a.g.e., s. 42.

1402 yılına kadar Osmanoğulları ile Karamanoğulları arasında sık sık el değiştiren bu topraklar Ankara Savaşı'nda Yıldırım Bayezid'in Timur'a yenilmesiyle Timur tarafından Bursa'da bulunan Karamanoğlu Mehmed Bey'e verilmiştir. Çelebi Sultan Mehmed 1414 yılında Anadolu'da birliği sağladıktan sonra Karaman vilayeti üzerine yürümüş ve Beyşehir, Akşehir, Seydişehir ve Bozkır tekrar Osmanlıların eline geçmiştir. 1435 yılında ise Karaman oğlu İbrahim Bey Beyşehir kentini II. Murad'dan geri almıştır. Ancak İbrahim Bey kısa bir süre sonra bu toprakları geri almayı başarmıştır. Bu arada tahta geçen Fatih Sultan Mehmed Karaman vilayeti üzerine sefer açmış, pekçok yeri tahrip etmiştir. Akşehir, Beyşehir ve Seydişehir yağma edilmiştir. 1466 yılındaki seferiyle Fatih, İçel hariç, bütün Karaman topraklarını ele geçirmiş ve oğlu Mustafa'yı Konya'ya vali tayin etmiştir.⁸

Osmanlı Döneminde Beyşehir Sancağı

Beyşehir ve Seydişehir kentleri çevreleriyle birlikte 1466 yılına kadar Karamanoğulları ile Osmalılar arasında devamlı el değiştiren kentler olmuştur. Ancak bu bölgede ilk Osmanlı etkisi kesin olarak 1513 yılından sonra yerleşmiştir.

Beyşehir sancağı, on altıncı yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren, Karaman vilayetlerinin diğer sancakları arasında daha belirgin bir özelliğe sahip olmuştur. Beyşehir sancağı iki kazaya ayrılmış ve sınırları on altıncı yüzyılın sonlarına dek değişmeden kalmıştır. Sancağa sürekli iki kadı tayin edilmiştir. Biri Beyşehir kadısı, diğeri ise Seydişehir kadısıdır. Beyşehir kadılığı Yaylasun, Göçü, Kırelî, Yağan, Kaşaklı, Yenişehir ve Cezire nahiyelerinden oluşmaktadır. Nahiyeler köy ve çiftliklere taksim edilmiştir. Bu köy ve mezraların çoğu genellikle timarlılara tahsis edildiğinden her nahiyenin asayişinden o nahiyenin timar çeribaşısı (ser-asker veya subaşı) sorumlu tutulmuştur.⁹

---

⁸ Erdoğan, a.g.e., s. 44.

⁹ Erdoğan, a.g.e., s. 69.

I. BÖLÜM

FONETİK

ÜNLÜLER

Gölyaka Kasabası Ağzı'nda, yazı dilimizde bulunan ve genel Türkçe ile ortak olan *a, e, ı, i, o, ö, u, ü* temel ünlüleri ile bazı Anadolu ağızlarında komşu seslerin etkileri ya da konuşan kimselerin konuşma özelliklerine bağlı etkiler altında oluşmuş ve boğumlanma nitelikleri değişmiş başlıca şu ünlüler tespit edildi¹⁰:

á, ą, ā, é, ē, ı°, ī, i°, ó, ō, ū, ū

Bu ünlülerin boğumlanma özellikleri temel ünlülerin özellikleri ile kıyaslandığında şu şekildedir:

á ünlüsü: Belirli bir inceme göstererek *e'* ye yakın boğumlanan bir ünlüdür.

şekár (3/134), *feydá* (13/142), *háтта* (7/17)

ą ünlüsü: Yarı açık, düz, orta ünlüdür. *a* ile *ı* arasındaki boğumlanma alanının çene açısından *a'* ya daha yakın bir yerinde boğumlanan *kapalı a* ünlüsüdür.

nazarła (3/159), *cenazıyı* (13/28)

é ünlüsü: *i'* ye yakın boğumlanan *e* ünlüsüdür.

beliné (3/174), *tersiné* (3/169)

i° ünlüsü: *ı* ile *u* sesleri arasında boğumlanan bir ünlüdür.

bi°rağ (13/68)

i° ünlüsü: Yuvarlaklaşmaya yakın boğumlanan *ü* sesine yakın *i* ünlüsüdür.

bi°ber (3/88), *bi°ğün* (13/24), *i°ş* (14/75)

ó ünlüsü: *ö* sesine yakın boğumlanmasına rağmen *o* sesi de veren ünlüdür.

dóğüşür (4/64)

---

¹⁰Ahmet Günşen, **Kırşehir ve Yöresi Ağızları**, TDK Yay., Ankara, 2000, s. 17.

Uzun Ünlüler (ā, ē, ī, ō, ū, ū̄) : Uzun ünlüler hece kaynaşması ve ünsüz düşmesi gibi birtakım ses olayları sonucunda oluşmuşlardır.¹¹

aşşā (hece kaynaşması) (1/9), ġāri (ünsüz düşmesi) (3/105)

yedircēdik (ünsüz düşmesi) (3/33), egmē (hece kaynaşması) (3/93)

yasdīnı (hece kaynaşması) (12/61), ġaşīñ (hece kaynaşması) (14/59)

sōna (ünsüz düşmesi) (2/10), ōlum (ünsüz düşmesi) (13/160)

çocūla (hece kaynaşması) (6/3), duydūmuz (hece kaynaşması) (13/49)

Sülūman (hece kaynaşması) (13/134), gözūñ (hece kaynaşması) (14/32)

Aşağıdaki tablo bölge ağzında kullanılan ünlülerin boğumlanma özelliklerine göre sınıflandırılmıştır.¹²

	Düz Ünlüler			Düz –Yuvarlak Ünlüler		Yuvarlak Ünlüler	
	Geniş	Yarı Geniş	Dar	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın Ünlüler	a	ā	ı			o	u
Yarı Kalın Ünlüler	á		ı°			ó	
İnce Ünlüler	e	é	i		i°	ö	ü

Ünlü Tablosu

ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

Ünlü değişimleri, Anadolu ağzlarında olduğu gibi bölge ağzlarında da örneklerine sık rastladığımız ses olaylarıdır. Bu tür ses olayları ünlüler arasında kalınlık-incelik, genişlik-darlık ve düzlük-yuvarlaklık şeklinde görülen değişimlerden ibarettir. Değişimlerin genel sebebi, ünlülerin benzeşmesi kuralıdır.

¹¹Günşen, a.g.e., s.23.

¹²Günşen, a.g.e., s.22.

a>á değişmesi:

mahkemeye > máĝkemiye

Máĝkemiye getcez diyi şey etmiş. (10/27)

hatta > háтта

Hátta ben borucuydum, bölüĝün borucusu. (7/17)

a > e değişmesi:

mezar > mezer

Oranıñ ismi Memiş Aĝa demek ondan ĝaldı o *mezellig*. (13/29)

biraz > birez

Birez tabii bunu gendi çevrelerimizde okur yazarlardan geliştirdik. (9/31)

a > i değişmesi:

kâĝıt > kiyad

Askere gétcēdi diyi eveli ĝol *kiyadi* gelirdi. (1/110)

fena idi > feniydı

Öyle *feniydı*. (8/8)

u > i değişmesi:

fasulye > fasille

Bu şekilde *fasillesini*, nohudunu ĝatar. (9/123)

kabul > ĝabil

Öyle *ĝabil* edelim. (13/123)

e > a değişmesi:

emānet > amānet

Elimiz ayağımız dutarka al *amānetiñi*. (1/54)

mahreç > mahraç

Bu gün *mahraçlara* bakıyosuñ. (9/40)

beraber > barabar

Mesela imamesiyle *barabar* şuraya ğadar geldiñ mi yetmiş eder. (9/145)

ne kadar > ná ğadar

Unu ğatarız, içine *ná ğadar* ğadcāsañ. (14/35)

ateş > ataş

Sana neden “*Ataş*” diyorlar? (7/3)

haber > habar

Emmimin ğarısını almış buvam da *habarı* yoğka. (8/10)

i > u değişmesi:

yok idi > yoğudu

O ev yoğudu. (1/27)

için > uçun

Onuñ uçun onu arada def ediyoz, bakmıyoz. (9/61)

ö > o değişmesi:

Bu değişme daha çok yabancı dillerden geçen sözcüklerde kalınlık-incelik uyumu oluşturacak biçimde karşımıza çıkmaktadır.

Ömer > Omar

Şey ha göyünü bi sağıvi, ğalmıŖ, *Omar* hastalandı diyi. (8/53)

şoför > şofor

Birisi de burda belediyede gebce *şoforu*. (2/17)

ö > ó deĝişmesi:

dövüşürdü > dógüşürdü

Çocuklar işte *dógüşürdü*, çekişirdi. (4/63)

a > ı deĝişmesi:

oraya > orıya

Memiş Aĝa bi 'sıkıyo ĝurşunu, tab göcmüş *orıya*. (13/27)

jandarma > candırma

O *candırmalar* ĝayri, Emin aĝam bize geldi. (8/41)

arabayla > arabıyla

Yok, arabıyla tā benden beri *arabıyla* gédellerdi. (12/46)

yabayla > yabıyla

Ondan sōna savırıldığ *yabıyla*. (13/5)

a > o deĝişmesi:

baba > boba

Bobam yetişdi, öldü, yetim ĝaldıĝ. (13/128)

a > u deĝişmesi:

bulayım > buluyun

Saňa Yaĝa'dan ben bi avrat buluyun. (1/123)

baba > buva

Rāmetli *buvamgil* bizim faķır halimizle Hurşut dediye verdiler. (13/154)

oraya > oruya

Ben *oruya* geldim mi tüylerim t  h l  tiken tiken olur. (13/166)

o zaman > o zuman

Rasıġ Efendi getirdi, *o zuman* ġazıya bařladıġ. (13/176)

e > i deġiřmesi:

şey > şiy

Eveli saTTıġ ne varsa bi *şiy* ġomadıġ. (14/8)

alıverdi > alıvidi

Anam irahmetli de h yle bi çencire alıvidi. (6/44)

 alıverdi >  alıvidi

Gülan orda geldi bi havta durdu, bu da * alıvidi*. (14/39)

e >   deġiřmesi (Asimilasyon):

Süleyman > Sülüman

Aloġlu *Sülüman*'ın oġlu evliydi. (15/31)

Öyleydi >  yl yd 

Ora da öylüydü. (1/46)

ġ ġceydi > ġ ġc yd 

ġ ġc yd  amma hindikinler öyle ġurumuyyo. (3/38)

i > é değişmesi:

iyi > éyi

Maşşallah hindi çok sıhatli, *éyi*. (3/57)

gitti > gétti

Hemen ğayri Hacca üçümüz *géttik*. (3/61)

u > o değişmesi:

şurada > şorda

Emmiñ var ımış *şorda*. (3/25)

burada > horda

O, *hordan* indi gitti ğadın ğari. (8/48)

yukarı > yoķarı

Yoķarı çıkmış ağamın ğarısı yemek Pişirimiş. (8/86)

ü > ö değişmesi:

büyük > böyük

Affet beni dediğın an eñ *böyük* tövbe istiğfar etmek... (9/142)

güzel > gözel

Gözelce başğa ğabına dökeriz. (14/35)

e > ö değişmesi (Asimilasyon):

devlet > dövlet

Dövlet fakire yardım ediyo. (7/61)

yevmiyecilik > yövmiyecilik

Böyle yaygın bi *yövmiyecilik* de yoktu. (9/100)

i > i° değişmesi:

biber > bi°ber

Hindi unu gävırız, içine *bi°berini*, salçasını atarız. (3/88)

bir gün > *bi°ğün*

Göçürüler imiş, olmamış *bi°ğün* böyle iki° gün böyle. (13/25)

i > u değişmesi:

ot ile > ot ula

O göklüğüle yenir, *ot ula* motula. (3/86)

o > a değişmesi:

horoz > horaz

Horaz cığalarını boyalallar gözelce. (4/30)

u > ı değişmesi:

Abdullah > Abdıliah

Buvası gelmiş, ne biyin nerden geldiyse *Abdıliah* dayı, buvası. (1/143)

sabun > sabın

Sabın tükenirdi de. (8/83)

davul > davıl

Davıl gelirdi. (12/2)

ı > i° değişmesi:

bırak > bı°rağ

Onuñ birini *bi ʾrag*. (13/68)

ü > i değişmesi:

bölünmüş > belinmiş

Örtü ortadan *belinmiş*, gétmiş o assılırka ben assılırka. (1/141)

ÜNSÜZLER

Ünsüzler (sesdeşler, sessizler, konsonantlar), akciğerlerden gelen havanın, ses yolunun bir noktada daralması, bazen kapanıp açılmasıyla oluşan seslerdir. Ünsüzlerin boğumlanmasında gırtlaktan gelen hava ses organları, ses telleri, küçük dil, dil, damak, dişler ve dudaklara takılır. Ünsüzlerin boğumlanma noktaları da bu organların temas noktaları üzerinde sıralanır.¹³

Bölgemiz ağzında, Türkiye Türkçesi yazı dilindeki 21 ünsüzle b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z birlikte birkaç ünsüz daha tespit ettik. Bu ünsüzlerden bazıları şunlardır:

Ç, f, ğ, h, k, ñ, P, r, T

Ç ünsüzü: Boğumlanma yeri c'ye yakın olan ç ünsüzüdür.

heÇ (3/152), üÇ (3/170)

f ünsüzü: f ile v arası bir ünsüzüdür.

çift (1/124), hafta (1/137), fılan (2/58)

ğ ünsüzü: Patlayıcı ve tonlu art damakg'si, kalın g ünsüzüdür.

ğız (2/61), ğayıldı (2/65), ğanāt (13/120)

h ünsüzü: Arap alfabesindeki hı (ح) harfidir.

olarah (2/3), fahır (13/123), oħuttum (13/132)

---

¹³ Günşen, a.g.e., s.51.

ķ ünsüzü: Türk alfabesindeki kalın k harfidir.

ķaķıvırlar (1/172), ađlarķa (3/10), vaķıt (13/112)

ñ ünsüzü: Osmanlı Türkçesindeki sağır n ünsüzüdür.

yeñi (1/25), deñiz (3/7), doyurusuñ (6/18)

P ünsüzü: Patlayıcılığını kaybettiği için b'ye yakın boğumlanan p ünsüzüdür.

yaPdı (1/47), Pişiriz (6/20), yaPcañ (13/71)

ŗ ünsüzü: Düşmek üzere olan r ünsüzüdür.

perterŗler (3/174), tuđlalarŗ (13/172), geliŗdi (14/12)

T ünsüzü: Patlayıcılığını kaybettiği için d'ye yakın boğumlanan t ünsüzüdür.

aTTığları (3/164), iŗTe (15/15), saTTığ (14/78)

Aşağıdaki tablo bölge ağızında kullanılan ünsüzlerin boğumlanma özelliklerine göre sınıflandırılmıştır.¹⁴

	Katı Ünsüzler (Geräuschlaut)				Akıcı Ünsüzler						
					Genzel (Nasal)		Yanak (Lateral)		Titreyici (Vibrant)		Yarım Ünlü
	Patlayıcı (Explosivlaut)		Sızıcı (Fricative)		Sızıcı (Fricative)		Sızıcı (Fricative)		Sızıcı (Fricative)		
	+	-	+	-	+	-	+	-	+		
Çift dudak (Bilabiale)	b	p			m						
Diş dudak (Labio-dentale)			v, f	f							
Diş (Dentale)	d	t	z	s	n		l				
Dişeti (Alveolare)	c	ç	j	ş					r	ṛ	
Öndamak (Palatale)	g	k	ğ								y
Artdamak (Velare)	ğ	ķ			ñ						
Gırtlak (Laryngal)			ħ	h							

Ünsüz Tablosu

(P, T, Ç patlayıcılığı zayıf p, t, ç ünsüzleridir.)

+: Tonlu ünsüz işareti

-: Tonsuz ünsüz işareti

ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

Seslerin kelimelerde birleşmesi ve toplanması sırasında birtakım hadiseler cereyan eder. Aşağıda Gölyaka Kasabası'nda görülen belli başlı ses hadiseleri verilmiştir:

¹⁴ Zeynep Korkmaz, **Güney-Batı Anadolu Ağızları**, TTK Yay.: 583, Ankara, 1994.

1.1. Son Seste Görülen Tonlulaşma

1.1.1. -p > -b değişimi

şu şey var ya Ğoca Emin'in *Yakı̇b ıla* şükşü, Güllü'nün ğocası. (3/18)

Mumalılar bu arığdan buřa *sāb olcā*mış, adamıñ biri buruya *gelib* bi yer yaPmiya başlamış. (13/19)

Üleşdiriviridig nohudu meggiyi hēc öyle *oturub* da sağana tabağa *ğoyub* da yemezdig. (3/127)

Hesab et, hesab et onu. (13/66)

Ğalb mi var ıdı da *ğalb* mi ne olduysa işTe... (15/35)

1.1.2. -ç > -c değişimi

Annem *gepegenc* öldü ay yavrım. (15/27)

Hatta araba eveli *ağac* esgenli arabalar var ıdı. (2/27)

Hindi asır değişti, şindi pirinc oldu. (3/70)

1.1.3. -t > -d değişimi

Hoca *Amad* Efendiyle *yaşıd* o adam. (13/183)

Bu vilan *süd* çalarlar mı, kim çalcaķ. (15/22)

Dē elli *dördde* vila. (3/68)

1.1.4. -ķ > -ğ tonlulaşması

Pulluğ meydana geldi. (2/27)

Para *yog* o zaman. (3/33)

Un bulamacınıñ *ğatğısıçoğ* ğızım be! (3/88)

Yumurtuyla *ğab* verilerdi gelin eveli sağan *tabağ* beş on yumurta. (3/135)

At alanıñ daşına *çıǵdıñ* mı aynı Kemal göz göz göz binalar vardır *ufaǵ* ufacıǵ.
(13/111)

Pambıǵ çapalıyoz ana. (13/99)

Ekinleri ordan *aldıǵ şey oraǵları* bi aǵa geldi. (13/102)

Bobam yetişdi, öldü, yetim *ǵaldıǵ*. (13/128)

Halǵ deñizden *çıqtı* mı *dutardıǵ* devamlı. (13/12)

Ondan sōna *ǵayıǵlabaşladıǵ*, *ǵayıǵlarla* nirdiyse on kilo *çıkarıdıǵ*. (13/14)

Yirmi yedide, yirmi yedide *dēmi yanıǵ?* (13/60)

1.1.5. –k > -g deǵışmesi

Un çorbası, un bulamacı, ǵabaq, bancar, turp *ēsi onları yerdig*. (3/56)

Sen o zuman *küçüg* yazılmışsıñ. (13/65)

Onu ǵaynadırız, *egmē* dōrarız, dōrarız, dōrarız bi saǵına böyle ǵalabalıǵ olursa *böyüg* ǵaba ǵatarız. (14/43)

Daǵlarda *yémeg bişiridig*. (14/11)

Onu sular *ederdig*, maşşallah gelin, derdi. (14/23)

Daǵlarda *yémeg bişiridig*, *ineg* saǵardıǵ. (14/12)

Anlat *keşig* (sıra) sana geldi. (13/167)

Direg direg üzerine biniyo cami. (13/188)

Dülleg (deǵnek) yapardıǵ, *düllē* atar, onu oynardıǵ. (13/149)

1.1.6. –s > -z deǵışmesi

Maşallah hindi gül gibi *herkez*. (13/127)

1.2. Son Seste Görülen Sızıcılılaşma

1.2.1. -ç > -ş değişimi

Ġara saban denilen bir şey var ıdı, *aġaşdan* yabma onlarla vilan çocuġlũmda çalışdım yani. (2/26)

Ora *ũş* gözũdü de bura iki gözũdü. (1/46)

Evler o zamanlar hep *kerpişden* olurdu. (7/25)

şindiki *gençler* de tefle oynıyamıyyo. (12/40)

Héř belli olmaz. (1/175)

1.2.2. -k > -h sızıcılılaşması

Top çavuşu *olarah* askerliġimi bitirdim. (2/3)

Ġuyu *ġazıyorduh*. (2/55)

Ondan sũna saman da *ġatardıh*. (13/5)

Ondan sũna baġ baġçayla *oġrařırdıh*. (13/8)

Oruya ġazmıřlar, haTTa yakınlarda ġoca *ġavağ* vardı orda. (13/29)

Hu daşlı burun *bağ*. (13/42)

Yüz *ķırğ* iki sene mi olmuş? (13/76)

Bi tiya *baġdığ* aġařlarda bi şiy ġalmamıř. (14/82)

1.3. Akıcı ünsüzler arası deġişmeler

1.3.1. -r > -n deġiřmesi

Bu deġiřme “kadar” kelimesinin son sesinde karşımıza çıkar.

Öġüne iki öküz ġatmıř bi de pulluġula bi de diz çorabı çekmiş adam ta hura *ġadan*. (4/4)

1.3.2. -m > -n değişmesi

Ben *derin* héç bilmiyyodum çocuğudum ben. (1/17)

Buvam irāmetli tuvalete gitcek ırbığı aldım, *gidiyorun*. (10/6)

Duzuñ içine böler böler *döşerin*. (3/34)

Ben *yaparın*, dedim ağıya. (13/104)

1.4. Akıcı Seste Ünsüz Düşmesi (Yarı Ünlü Düşmesi)

Akıcı ünsüzler, ünlüye yakın “l, m, n, r, y” ünsüzleridir. Bu ünsüzlerden özellikle “r”, “n”, “ñ” “y” ve “l”nin iç seste ve son seste düşme eğiliminde oldukları bilinmektedir.¹⁵

Bölge ağzında da bu durum sıkça karşıma çıkmaktadır.

1.4.1. -l > ø:

Ordan *nası* şöyle diyim sana? (15/11)

1.4.2. -n > ø:

Gelin ęaęnısıya *giderke* ęalmıř deñizde. (3/6)

Gelirike küpemi çaldılar ęulāmdan. (4/35)

Beş altı ęarı bindiler, şeye binmişler beni *getirike*. (4/38)

Zaten *çıkarkça* ben *giderke* nazar ayetlerini okuyarak çıkıp geziyom. (9/65)

Fiañfiañ *ağlarça* dışardan bi iysan gelmiş, çocuğu almışlar. (3/11)

Alıntı kelimelerin son sesindeki -n düşmesi: “zaten” sözcüğünün son sesinin düştüğü görölür.

Evlenmemiz *sāti* öyle eskiden ęızıla olan nişanlandığında kömbe yapallardı. (13/7)

¹⁵Özkan Aydoğdu, “Türkiye Türkçesi ağızlarında Son Ses Ünsüzleri”, Turkish Studies: International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/8, Fall 2009.

1.4.3. -r > ø:

Ben derin héç *bilmiyyodum*. (1/17)

Amma işte bazı gelecekten de isan keşfediyö. (9/165)

Bi o çocukları öper, bi o çocukları öper. (8/104)

1.4.4. -t > ø:

Hindi aycıg *serbes şeyde*... (3/120)

1.4.5. -h/-h > ø:

Alıntı kelimelerin son sesinde görülen “-h” düşmesi: Özellikle alıntı kelimelerin son sesinde bulunan “-h” ünsüzünün düştüğü görülmektedir:

Orda soyuycağ, *sabāli sercez*. (3/49)

Allā şükürler olsun. (13/130)

Çorba bişiri giderdig eveli çay yoğudu, hindi *zabāla* çay... (14/18)

1.5. Son Seste Ünsüz Türemesi

Halen bile Zoñgülgağ ocā göşmüş de çok adamlar ölmüş. (1/84)

Vurduğı oğlan *bilan* Musdulu derler. (1/112)

Meğerssem bizim adam ımış. (4/7)

1.6. Ünsüz Göçüşmesi (Yer Değiştirme):

Mustā Onbaşı *yavlar*muş. (1/98)

Ġayri *havlasını* da aldık. (5/50)

Adet etekli enteri, çoğu fanile, basmadan *şavlar* onlar ıdı. (6/59)

Et, çorba, pilav, ondan sōna hoşaf bi de *hevla*. (12/14)

VURGU

Vurgu, konuşma veya okuma sırasında bir hecenin diğer hecelere göre daha kuvvetli okunmasıdır. Vurgulu hece, üzerine basılan, üzerine vurulan hece demektir. Vurgulu hece söylenirken üzerine özellikle basılır. Sinir, coşku, endişe gibi duyguları ifade eden kelimelerde vurgu daha baskın olarak ortaya çıkar.

Her dilin kendine ait vurgu özellikleri vardır. Türkçe yumuşak vurgulu, hafif dalgalı bir dildir. Türkçede vurgu, yalın ya da eklerle uzatılmış kelimelerin çok kere son hecelerinde bulunur.¹⁶

Türkçedeki vurgu için söylenenler, bölgemiz ağzı için de geçerlidir.

gucāğım'da (< kucağımda) (4/48)

bilmiy'yoñ (< bilmiyorum) (10/11)

deşirmiş'ler (< toplamışlar) (14/83)

Yer adlarında vurgu ilk hecededir:

'Gonyada (< Konya'da) (2/16)

'Gurcuvadan (< Kurucuova'dan) (9/37)

'Muma (< Muma) (14/86)

Yer adlarında, ilk hece ünlü olur ya da ilk hece bir ünlü ile biterse, vurgu ikinci heceye geçer:

Is'parta (9/111)

Türkçe ünlemlerde vurgu ilk hecededir.

'haydi (1/32)

'hayde (1/62)

---

¹⁶ Muharrem Ergin, **Üniversiteler İçin Türk Dili**, Bayrak/Yayımlar/Tanıtım, İstanbul, 2002, s.143.

‘Haydiñ bālım (< haydi bakalım) (3/10)

‘ülen (< ulan) (13/140)

Sorma, gösterme ve cevap edatlarında vurgu ilk hecededir:

‘ište (1/14)

‘hunu (< bunu) (14/4)

Bütün bölgelerde olduğu gibi yöremizde de konuşan kişi önemli bulduğu kelimelerin hecelerini vurgulamaktadır. Bu tip vurgulamalarda, Türkçenin genel vurgu kurallarının dışına çıkıldığı görülmektedir. Bu yüzden vurgu için genel bir tarif yapmak zordur.

II. BÖLÜM
KELİME GRUPLARI

KELİME GRUBU

Kelime grubu birden fazla kelimeyi içine alan, yapısında ve anlamında bir bütünlük bulunan dil birliğidir. Kelime grubu için birden fazla kelime birtakım kurallarla belirli bir düzen içinde yan yana getirilir. Böylece belirli bir düzenle kurulduğu için kelime grubunun yapısında bir bütünlük bulunur. Kelime grubu kelimelerle ve diğer kelime grupları ile bir bütün hâlinde ilişkiye geçtiği gibi, cümlelere de bir bütün hâlinde katılır. Bu arada tek bir kelime gibi çekime tâbi tutulur, sona gelen işletme eki bütün grubu içine alır.¹⁷

1. Tekrarlar

Tekrarlar aynı cinsten iki kelimenin arka arkaya getirilmesi ile meydana gelen kelime gruplarıdır. Tekrarı meydana getiren iki kelimenin tekrara katılması tamamiyle birbirine eşittir. Fonksiyonları da, şekilleri de, vurguları da birbirinden farksızdır.¹⁸

Tekrarlar cümlede anlamı kuvvetlendirir; nesneye çokluk, harekete süreklilik ve beraberlik anlamı kazandırır.¹⁹

Çocuklar işte *döğüşürdü çekişirdi*. (4/63) (anlamı kuvvetlendirme)

Kirkit, maças da var hâlâ *demirler filan* da var, duruyor. (9/116) (çokluk)

Öküzlerle *dolanı dolanı*, hizmet bayā zorudu. (2/25) (süreklilik)

Biz *çor çocuk* gendimiz, hep hizmetkerler gızlar *caķır cuķur* gendimiz yeridik. (8/19) (beraberlik)

Tekrar grupları, söz dizimi içinde isim, sıfat, zarf ve fiil görevi üstlenir.²⁰

Ağzına onuñ da bi dursun diyi ğanı ğarışmıyan buvasınıñ keltēniñ tersiné *āzına āzına* vurular. (3/169) (isim)

¹⁷Muharrem Ergin, **Türk Dil Bilgisi**, Boğaziçi Yay., İstanbul, 1982, s. 374.

¹⁸Ergin, **a.g.e.**, s. 376.

¹⁹Leylâ Karahan, **Türkçede Söz Dizimi**, Akçağ Yay., Ankara, 2004, s. 60.

²⁰Karahan, **a.g.e.**, s. 61.

Elma melma olmazdı eveli. (15/41) (isim)

Ayrı ayrı ekmekler yedirdi. (8/68) (sıfat)

Sār güccük güccük ğalmışızdır sār. (1/7) (zarf)

Onları kitir kitir yer imiş onlar. (3/39) (zarf)

Bullarda aĝlıyı aĝlıyı... (5/37) (zarf)

Āa, o zuman ğuru hoşafları fılan tıķır tıķır ğuru nohutları, meggeleri ğavır Allah'ım, ğavırıdığ. (3/122) (sıfat)

Ordan ğāri ğatar ğatar geliriz ğāri. (3/146) (fiil)

Aķ anam ğandırđı ğındırđı. (1/25) (fiil)

Ĝanı ğarışmıyanıñ birini ğötürdüler üş ğulfualla bi elhamı oķur oķur şeyde üş tarafını dört dolandır. (3/163) (fiil)

1.1. Aynen Tekrarlar

Bunlar bir kelimenin arka arkaya iki defa tekrarlanması ile yapılan tekrarlardır. Asıl tekrarlar da diyebileceğimiz bu kelime grubu birçok kelime çeşidinden yapılan ve bol bol kullanılan bir gruptur. Art arda gelen isim, sıfat, zarf, fiil ve fiilimsilerdir.²¹

Eveli teñgerek ile çorap örerak ğidellerdi ya böyle ede ede ğidellerdi. (1/30)

Soĝanı doĝra, ğavrıķla ğavrıķla, içine un ğat, unu da ğavır ğavır, bi su dök. (1/58)

Böyle böyle, aba demiş beni indirividi. (1/136)

Şindi orda şey yanarmış ğızım yeşil yeşil. (3/16)

Ĝarışdıra ğarışdıra ğaynama haline gelirke bi zaten bi tek güccüg bi tabaķda yarma ğararsıñ, ekersıñ höyle ğarışdıriķa biri. (3/99)

---

²¹ Ergin, a.g.e., s. 377.

Löğde hindi bizim *goca goca* var. (3/143)

Ordan *gāri gatar gatar* geliriz *gāri*. (3/146)

Fazla vermiyiz *dıki dıki* çocuğlara birercig vılan verirseg veriz. (3/147)

İyce zayıflıyoru, bacağıları *döldür döldür* etsiz değnek gibi sallanır. (3/151)

Ümmü geldi, *güle güle* Ümmü süpürdü, oruyu attı. (6/39)

Ayrı ayrı ekmekler yedirdi. (8/68)

Ondan *kēri öte öte* gētti, *beri beri* gelmedi herif. (8/73)

Çığğıra çığğıra abam bana vur déyi böyle gerilmiş. (8/74)

Ataşı yakardım, yakardık, sabını *sürte sürte*... (8/84)

Buruya çocuklarını topluyup da getirme, dedi *sümüklü sümüklü*, dedi. (8/103)

Buvacağzım bi geldi gayri *ağlıy ağlıy* öldü suvada. (8/104)

Çevrim çevrim iysaniñ vücudunda *pare pare* é dip küllenen ve gaşıntı yapan temre ismini alan bir hastalığın sebebi için ocağ. (9/2)

Sōna sōna hepisi doldu ğaldı. (15/41)

1.2. Eş ve Yakın Anlamlı Tekrarlar

Bunlar aynı anlama gelen veya çok yakın anlamlı iki ayrı kelimenin meydana getirdiği tekrarlardır.²²

Allah'ım yarabbi *ele avıca* düşürme yarabbi. (1/54)

Yumurtuyla ğab verilerdi gelin eveli *sağan tabağ* beş on yumurta. (3/135)

Anası böyle *sağlı gizli* yedirdi, iki çocuklar böyle bakışırıldardı. (8/66)

Eş anlamlı tekrarlarda genellikle ilk seslerinde benzerlik görülür.

---

²² Ergin, a.g.e., s. 378.

Ak anam *gandırdı gındırdı*. (1/25)

Sınırı *senedi sepeti* yok. (1/53)

Heş yemedik, heş *dadı duzu* yok o balığıñ. (3/26)

Onu ısladıñ, *yüğüñ yıkañ*. (3/71)

Eviñ içine ne étmiş, hasırın üstünü ne varısa doldurmuş, *toz toprak*. (6/38)

Deli dolu, bacılarım, ğardaşlarım déyi gine o ğavrıladı. (8/76)

Falan kelimesi ile yapılan tekrarları da bu gruba dahil edebiliriz.²³ Bölge ağzında daha çok *filan* şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Ben *balıgcılığ filan* yaPmadım. (2/9)

Kirkit, maķas da var hâlâ *demirler filan* da var, duruyoru. (9/116)

Şindiki böyle patos, döğme *falan filan* olmadığı için öyle geçinirlerdi. (9/88)

1.3. Zıt Anlamlı Tekrarlar

Zıt anlamlı kelimelerden meydana gelen tekrarlardır.

Biz *aşağı yokaı* bi Fetret Devri deşler bi devre rastladık. (9/26)

Cümle içinde zarf görevinde bulunurlar.

İşte *iyi kötü* idare ediyoz baķalım Allah'a şükür. (7/79) (zarf)

1.4. İlâveli Tekrarlar

Bunlar kelime başına ilâve bir unsur getirmek şartıyla yapılan tekrarlardır. İkiye ayrılırlar: 1. Kelime başına bir ses ilâvesiyle yapılanlar, 2. Kelime başına bir veya iki hece ilavesiyle yapılanlar.

---

²³Ergin, a.g.e., s. 378.

1. Başa bir ses ilâve edilenlerde vokalle başlayan kelimelerin doğrudan doğruya başına, konsonantla başlayanların o konsonantı kaldırılarak yerine bir m sesi getirilir. Böylece elde edilen kelime, tekrarın ikinci unsuru olarak kullanılır. En sık kullanılan tekrarlardır.²⁴

Altın maltın dağan olmadı. (1/104)

Yok yok düğün müğün yok. (1/107)

Eveli azık mazık götürülerdi çift sürenlere. (1/126)

Evvelleri göyun moyun güderdi, köy göyunlarını bile güderdi. (1/177)

İçinde süt müt yoğ. (3/75)

O göklüğüle yenir, otula motula. (3/86)

Yoğ, yoğ inne minne hindikinlerin veresi yoğ para çoğ olunsura da bazı inniye gelsin parmānda yüzüğü veriyor. (3/183)

Eyyidik, ha öyle kötülük mötülük olmadı, geçindik gettik bu zamana ğadar. (4/23)

Düğün müğen sürerdik hayvanıla. (7/35)

2. Başa heceler ilâve edilenlerde genellikle bir kısım sıfatların ilk heceleri alınır; bu hecelerin sonuna vokalle bitiyorlarsa doğrudan doğruya, konsonantla bitiyorsa o konsonantları atılarak m, p, r, s seslerinden biri getirilir; meydana gelen ilk heceden doğma bu unsur ayrı bir kelime gibi asıl kelimenin önüne getirilir; böylece hece tekrarına dayanan bir grup ortaya çıkar.²⁵

Türkçede pekiştirme olayı kurulurken sözcüğün önsesi, ilk hecesi ve hece sayısı dikkate alınır. Bu tür özelliklere göre sözcüklerin kendi yapısından bir ya da iki hece kurulur ve bu heceler sözcüklerin başlarına getirilir.

---

²⁴Ergin, a.g.e., s. 378.

²⁵Ergin, a.g.e., s. 379.

Eğer sözcük “p” veya “b” den başka, herhangi bir ünsüzle başlıyorsa ve ilk hecesi açıksa ya da ilk hecesinin sonunda sürekli ünsüz varsa, yine “p” ünsüzü ile kurulacak yeni bir hece dikkatleri anlama çeker.

Bunun için sözcüğün açık ilk hecesi “p” ünsüzü ile kapatılır veya ilk hecesindeki sürekli ünsüz kaldırılır, yerine “p” ünsüzü getirilir ve böylece kurulan hece sözcüğün başına eklenir:²⁶

kırmızı, kıp + kırmızı > ğıPğirmızı, ğıP + ğirmızı

Tarnıyı da esgiden güzelce tuluğa dutardığı ğıPğirmızı. (15/2)

kupkuru, kup+kuru > ğupğuru, ğup + ğuru

Ğupğuru toprak bi şey vermemişin halam. (9/194)

İlk hecesi, dudak ünsüzlerinden “b, p, m”, diş ünsüzlerinden “c, d, t”, damak ünsüzlerinden “k, y” ile başlayan bazı sözcükler “s” ünsüzüyle pekiştirilir.²⁷

kocaman, kos + kocaman > ğosğocaman, ğos + ğocaman

Ğız, *bu ğosğocaman adam* bu muyku beni verdikleri adam? (4/11)

Sözcük diş ünsüzlerinden “d, t, c” sesleriyle başlıyorsa, çoğunlukla “s” ünsüzüyle pekiştirilir.²⁸

dosdoğru, dos + doğru > dosdōru, dos + dōru

Ordan iki künk vardır tola gelen işinden soğuk su gelir *dosdōru*. (13/174)

Pekiştirme ünsüzleri gibi bir de pekiştirme ünlüsü vardır. Bu ünlü “p” ünsüzü ile pekiştirilmiş sözcüklerin, pekiştirilmesi yeterli görülmezince, ikinci bir pekiştirme hecesi ortaya çıkarır. Pekiştirme ünlüsü, genellikle bol sesli, geniş, düz, açık bir ünlü

---

²⁶ Veciye Hatipoğlu, **Pekiştirme ve Kuralları**, TDK Yay., Ankara, 1973, s.18.

²⁷ Hatipoğlu, **a.g.e.**, s. 38.

²⁸ Hatipoğlu, **a.g.e.**, s. 39.

olduğu için, sözcüğün sesine ses katarak “p” ile yapılan pekiştirmeyi de bol sese kavuşturur.²⁹

gepegeç, gep + e + genç

Yaa, ya *gepegenc* geTTi annem. (15/27)

1.5. Çoklu Tekrarlar

Tekrarlar ölçünlü dilde genellikle ikileme olarak karşımıza çıkar. Bölge ağzında ise kelime tekrarlarının üçlü ve dördü şekillerine rastlamaktayız.

Bula bula bula o gayri gaynıyı gaynıyı goyulaşır. (1/58)

Öküzüñ üstünde mahluğa embeli kağa kağa kağa, dolanı dolanı göca bi eziyet idi yani eskiden. (2/32)

Delānlılar döğer göca dibekte *küpür küpür küpür* o hersiyi. (3/73)

Ayrıñ ezersıñ, *ezeñ ezeñ ezeñ ezeñ*. (3/96)

Tam gaynıyca zamanda gayri yarmıyı atarsıñ, boyna *ğarışdıra ğarışdıra ğarışdıra ğarışdıra* tava gelir. (3/101)

Ondan keri *pat pat pat pat* gaynar ğazan. (3/102)

Böyle elimize alırız *cimciğ cimciğ cimciğ cimciğ cimciğ*. (3/110)

Ondan sōna onun belini gayri böyle bi de ovkallar belini *böyle böyle böyle* basallar beline. (3/178)

İkü üş kişiyi ünneriz hep *döşeriz döşeriz döşeriz* aycığ geş gurur gayri öteki çabığ kaķıviri de o kaķmaz. (3/113)

Böyle ifade verdiler böyle *car car car...* (8/44)

Tarnıyı da ğari bulardığ ğari zabāli, hasırları sererdiğ bağçıya, zabāli ğari böyle *ciP ciP ciP* iderdiğ, ğorduğ ğari tarnaları. (15/7)

---

²⁹ Hatipoğlu, a.g.e., s. 27.

Tekrarların genellikle yansıma sözcükler üzerindeki vurguyu güçlendirmek için yapıldığı da görülmektedir.

Ölçeller ölçeller benimki çoğ benimki çoğ kütür kütür, ne yiyeceğ? (3/129)

Onları *kitir kitir* yer imiş onlar. (3/39)

Hasırların üstüne *cimciğ cimciğ* eder goruz döşeriz. (3)

Ā, o zaman guru hoşafı filan *tukır tukır* guru nohutları, meggeleri gavır Allah'ım, gavırdıg. (3)

Eveli tokucağ kullanırlardı, atalları *tağıdık tağıdık*. (1/200)

Hem iki tokucāla da yürlerdi *şakıdık şakıdık*. (1/200)

İkisi de gétmişler deñize, çocuk daşa dağılmış, *fiañfiañ* ağlarğa dışardan bi iysan gelmiş, çocuğu almışlar. (3/11)

Hasırların üstüne *cimciğ cimciğ* eder goruz döşeriz. (3)

Ondan keri goyuldu mu ocā bi tiya goruz o hamırı, fağğıg fağğıg aycıg tā gaynadırız. (14/67)

Çoğ Tadlı olurdu, yayıg yoğurdu *türül türül* tüterdi. (15/12)

2. Bağlama Grubu

Bağlama grubu sıralama bağlama edatları ile yapılan kelime grubudur. Bugün sıralama edatları ve, ile ve bir de ara (...'den ..'e kadar) ifade eden Arapça ilâ'dır. Bu edatla birbirine bağlanan iki unsur hep beraber bağlama grubu oluşturur. Edat iki unsurun arasına girer. Bu unsurlarla beraber bağlama grubunu oluşturur.³⁰

Bağlama grupları, söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevinde bulunur.³¹

İyce zayıf *et ile deri* galır. (3/152) (zarf)

³⁰ Ergin, a.g.e., ss. 379-380.

³¹ Karahan, a.g.e., s. 67.

Ekini bişdik, sapı çektik, irahmetli *Nazim ile Bayamlınıñ gocasıyla*. (6/30) (zarf)

Ėe adam gelirke barabar *Musdā dayıyla Bekir dayı* ğaşmış. (1/71) (isim)

Köçēñki de *Mustafa dayıyla Ekiz Hoca Bekir* imiş, taķipçileri. (1/80) (isim)

Huzurda hazır olsunlar, ikisi de *dayıyla bacınıñ oğlu*. (1/119) (isim)

Çevrim çevrim iysanıñ vücudunda pare pare édirp *küllenen ve ğaşıntı yapan* temre ismini alan bir hastalıđıñ sebebi için ocaķ. (9/2) (sıfat)

Çok şükür Mevla'niñ verdiği bize *lütuf ve kerime* sıhate afiyete yani elim birisi olduk sayılır. (9/92) (isim)

3. İsim Tamlaması

İyelik grubunun her iki unsuru isim olan şekline isim tamlaması denilmektedir.İsim tamlaması bir iyelik grubundan, iyelik grubunun üçüncü şahsından başka bir şey değildir ve isim tamlamasına da iyelik grubu diyebileceğimiz gibi diğer iyelik gruplarına da isim tamlaması diyebiliriz.³²

3.1. Belirtili İsim Tamlaması

Birinci unsuru ilgi hâl eki taşıyan isim tamlaması *belirtili isim tamlamasıdır*.

Türkan'ın dedesi vila dayım olur. (1/9)

Bacısının oğlu olurdu işte *Yaşar'ın babası* ona ğatvidiler. (1/16)

Bunlarıñ evi oruydu. (1/38)

O mu ısırdı, ben mi ısırdım *adamıñ elini* ısırmışız. (1/143)

Onların sülalesine Köçek Hasanlar derler imiş. (1/64)

Aķburun'a *Hadime'niñ düğününe* géttim de *gızınıñ düğününe* orda gördüm. (1/100)

Sizden *ķızıñız filanı Allah'ın emri, peygamberin ğavli* üzerine istiyoruz. (2/63)

---

³²Ergin, a.g.e., s. 381.

Hastaneniñ öyünde evleri var. (3/13)

Néyse anamıñ aklı kesmiş. (4/9)

Hatta ben borucuydum, bölüğün borucusu. (7/18)

Toprağımıñ gevi yok. (7/47)

Yani nefesiniñ genişlemesi için. (9/24)

Bobamın annesi, annemin annesi yoğudu. (15/25)

Belirtili isim tamlamasının unsurları arasına kelime veya kelimeler de girebilir.³³

Onun da işte ömürceğizi yoğumuş vardı gétti. (1/50)

Belirtili isim tamlamasının unsurları, özellikle duygu ifadelerinde, yer değıştirebilir.³⁴

Heş yémedik, heş dadı duzu yok o balığıñ. (3/26)

3.2. Belirtisiz İsim Tamlaması

Belirtisiz isim tamlamasının iki unsuru arasında bir ilişki vardır. Tamlamada iki unsur arasına başka bir unsur giremez ve unsurlar yer değıştiremez. Çünkü iki unsur artık tek bir kavramı karşılamaktadır.³⁵

Onda ğari bi sene geçindik mi geçinemedik mi biriyle bi lokum bahasına giriyoru. (1/19)

Ekim ayıydı, bi güz günüydü. (1/34)

Top çavuşu olarağ askerliğimi bitirdim. (2/3)

Birisi de burda belediyede gebce şoforu. (2/17)

---

³³ Karahan, a.g.e., s.43.

³⁴ Karahan, a.g.e., s.43.

³⁵ Karahan, a.g.e., s.44.

Traktör var efendime söylüyüm *saman makinası* var, buğdayı çeken makina var.
(2/31)

Ėocalar aşu, suyu Ėaynadıllar, indiriler unu bulallar höyle ĖaşıĖa dokanasaĖĖadaĖ.
(3/83)

Horaz ciğalarını boyalallar Ėözelce. (4/30)

Tarna çorbasını Pişiridik, yerdik. (6/11)

O ayşam da *Ėına gecesi* olur. (6/55)

İstanbul'da *Urumeli Feneri'nde* yaptım. (7/8)

Ėaravana borusu, yat borusu, kaç borusu, iştima borusu... (7/20)

Allah rızası için yapıyoruz. (9/13)

OĞlan evinden Ėız evine odun gelirdi. (12/4)

Bi sürü *findiğ bağçası* olduydu. (15/44)

3.3. Zincirleme İsim Tamlaması

İkiden fazla ismin oluşturduğu tamlamalardır. Art arda gelen ilgi ve iyelik ekleriyle oluşturulur.

Un bulamacınıñ ĖaTĖısı çoğ Ėızım be. (3/88)

Höyle çapalıyıp dökerin *onlarıñ haşĖaş çapasını*. (4/15)

AĖamiñ Ėarısınıñ çocukları var. (8/21)

4. Sıfat Tamlaması

Bir sıfatın isim unsurunu nitelediği veya belirttiği kelime grubudur.³⁶

Ben daha *on on beş yaşıma* bile girmediydim. (1/15)

---

³⁶Karahan, a.g.e., s. 48.

Yaşar *iki aylık* mı *üç aylık* mı üzerimde galmış. (1/21)

Yedi sene orda ikimiz geçindik. (1/39)

Köçek oynamasını bilmezdi, *höyle uzun boylu bi adam* ıdı canım. (1/68)

Başka bi göğuşda mıydı, nerdiydi? (1/85)

O zamanlarda da öylüydü, eskilerden. (1/111)

Hatta araba eveli *ağac esgenli arabalar var* ıdı. (2/27)

Ğızım bak hindi *ilk yememiz* pilavdı. (3/66)

Sokaқта oynıyan çocuk... (4/2)

Ğız,*bu göşgocaman adam* bu muyku beni verdikleri adam? (4/11)

Bizim günümüzde *uzun etek* yoğudu. (5/21)

Ğaragözlü yavrım denmez ha bu, yazılmaz ha yazarsañ deyi. (6/37)

Ğocaman bi çenciremiz var ıdı şu şey gibi *bi çorba* bişiriler ıdı. (8/20)

Südlü çorba yapılırdı. (12/16)

Basma *dörder metire üçer metire* basma gollardı. (12/26)

Höylekireşli gıyu deller oruya. (13/118)

5. Birleşik Yapılı Tamlamalar

İçerisinde hem isim hem de sıfat tamlaması bulunan karma yapıda oluşturulmuş tamlamalardır. Genellikle iki isim unsurunun arasına sıfatın girdiği gruplardır.

Örtünüñ bi ucu onuñ elinde *öbür ucu* benim elimde. (1/141)

O Köçek dediğimiz *o Yusuf'uñ olduğı yerde* onlar aldılar gışdılar. (1/23)

Hatma abamiñ bi topal sayacağı(sacayağı) var ımış, onu verdi. (6/44)

Benim büyük ölüm şeyde Gonya'da. (2/16)

Ğaşıntı yapan temre ismini alan bir hastalığıñ sebebi için ocağ. (9/3)

Bi sürü fındığ bağçası olduydu. (15/44)

6. Birleşik İsim Grubu

Birleşik isim bir nesnenin ismi olmak üzere yan yana gelen birden fazla ismin meydana getirdiği kelime grubudur. Bir nesnenin birden fazla isimlerinin doğrudan doğruya, eksiz olarak yan yana gelmesiyle oluşmuş kelime gruplarıdır.³⁷

O, Ali Osman, Sücüllü İsmil. (3/132)

Ondan sonra Mustafa Elçin vardı öldü. (7/50)

Memet Elçin aşşā mēlede. (7/51)

Canāb-ı Allah bi imtāna ğor seni, dedi. (8/33)

Ali Ağganad demin şeyde terevizende diğnedim Ali Ağganad ütel yabcāmış buruya. (13/56)

Mustafa Ünalđı var ya, böyle çoğuz o Ali Kūlahçı dişciniñ yandā. (13/140)

7. Birleşik Fiil Grubu

Bir hareketi karşılamak için bir yardımcı fiille bir ismin veya bir fiil şeklinin meydana getirdiği kelime grubudur. İsim veya fiil unsuru önce, yardımcı fiil sonra getirilir.³⁸

7.1. İsimle birleşik fiil yapan yardımcı fiiller

İsimle birleşik fiil yapan yardımcı fiiller *et-*, *ol-*, *eyle-*, *bulun-*, *yap-* fiilleridir. Tek başına kullanılmayan veya tek başına olunca başka şekilde yazılan yabancı isimler yardımcı fiile bitişik yazılırlar.³⁹

---

³⁷Ergin, a.g.e., s. 385.

³⁸Ergin, a.g.e., s. 386.

Öyle *gabil edelim*. (13/123)

O gétti mi bi dene yavrularım aldığıma aldığıma *Pişman oldum* ben, derdi. (8/78)

Diğer *tahsil yapmış* hocalardan onlardan onları da eleştirip öğrendiklerimiz de oluyor. (9/77)

Ėayri iki şeyler arıya girer, *gavğa eddirmezlerdi*. (12/36)

Allah *rahmet eylesin* bi hocamız var ıdı da Havız *Āmat* diye onla okuduğ. (9/31)

7.2. Fiille birleşik fiil yapan yardımcı fiiller

Fiille birleşik fiil yapan yardımcı fiiler ise bil-, ver-, gel-, gör-, dur-, kal-, yaz, koy- (ko-/go-) fiilleridir. İki fiil birbirine bir ünlüyle, nadir olarak da -ıp, -ip gerundiumu getirilerek bağlanır. Asıl anlam gerundium fiilinin anlamıdır.⁴⁰

Pertebiliñ mi? (3/175)

Aman hepsinden geçdim, örtcen gitcen *qapıyı, gédebilirsem*. (5/37)

Ne *dolanıp yürüycesiñiz?* (1/40)

Bölge ağzında daha çok tezlik fiili (ver-/vi-) ile çekimlenmiş fiillere rastlanır.

Yaşar'ın babası ona *gatıvidiler*. (1/16)

Yaşar höyle bi buçuk yaşına yeñi girdi, yeñi *yörüviriyordu*. (1/26)

İrametli Ecir emmiñ halı *guruvidi*. (1/40)

Accık Köçele *gırğınlaşvidiler*. (1/43)

Deyviridi, öyle diyi *deyviridi*. (1/78)

Su, hazır su *açıviriyoyñ*. (11/17)

Ne geliyo, ne edeyo hemen gedip gediyo iki *ğünde düğün oluviriyo*. (12/21)

---

³⁹Ergin, a.g.e., s. 386.

⁴⁰Ergin, a.g.e., s. 387.

8. İktidarî Fiili

Ergin'e göre iktidarî fiil yapısı eski Türkçedeki u- (muktedir olmak) yardımcı fiili ile yapılırdı: bile u-, bile uma-örneklerindeki gibi. Sonradan u- fiili unutulmuş ve Batı Türkçesinden olumlu iktidarîde onun yerini bil- fiili almıştır. Olumsuz iktidarîde ise eski şeklin devamı kullanılır. Yalnız, olumsuz uma- fiili ek hâline geçmiştir. Bu geçişte uma-'nın u vokali kendisinden önceki gerundiumun vokali ile kaynaşmışve önce Batı Türkçesinin başlarında –uma, -üme;-ıma-, -ime-; -ama-, -eme- birlikleri ortaya çıkmıştır. Sonradan Osmanlıcada dar vokalli şekiller de yerini –ama-, -eme-'ye bırakmıştır. Böylece iktidarînin olumlusu bil- fiili ile yapılırken olumsuz olumsuz iktidarî eki durumuna geçen –ama-, -eme- ile yapılmaktadır.⁴¹

Gölyaka Kasabası Ağzı'nda da iktidarî fiilin olumsuzu “-ama-, -eme-” şeklinde yapılır.

Onda ğari bi sene geçindik mi *geçinemedik* mi biriyle bi lokum bahasına giriyoru. (1/18)

Küpemi *bilemedim* amma da böyle burkariğa ışık ya, höyle huraından duttum. (4/45)

Anam bi hasta oldu da *gedemedim*. (5/37)

Aklımda *tutamam* emmim. (7/11)

Yoğ onu *yorumlayamıyorum*. (9/160)

9. Unvan Grubu

Unvan grubu bir şahıs ismiyle bir unvan veya akrabalık isminden meydana gelen kelime gruplarıdır. Şahıs ismi önce unvan veya akrabalık ismi sonra gelir. Her iki unsur da hiçbir ek almaz. Doğrudan doğruya yan yana getirilirler. Unvan grubunda temel öge kişi adıdır.⁴²

Anlatıvisaña *Ummāni aba* madem. (1/3)

---

⁴¹Ergin, a.g.e., s. 388.

⁴²Ergin, a.g.e., s. 389.

Ėe adam gelirke barabar *Musdā dayıyla Bekir dayı* ğaşmış. (1/71)

Mustā Onbaşı yavlanmış. (1/98)

Buvası gelmiş, ne biyin nerden geldiyse *Abdullah dayı*, buvası. (1/143)

Yeter ak anam deyzesi olur. (1/149)

Ķasab ebe bacısının ğızı olur umuş onun oĝlu ğari. (1/149)

Köçek seni vurcaĝ, derdi dedeñ, *Ķatip dayıñ*. (1/162)

Bi paçasını şura sererdi *Ummanı ebe* donuñ, bi paçasını da şura pantolonun. (1/185)

Mēlit emmiñ gece görmüş ümüş on ikiden kēri getir de çekiviriyin, demiş Hacı Āmat. (3/45)

Ebeñ, ben, *Güssün düñür*, ğoñşu ğetcekler gece çektircek gelecekler. (3/48)

Bi *Hacca halañ* ıla *Memet emmiñi*, *Ayşca halañı* huzurlu böyüttüm. (3/52)

Güleser halañ iki kere aldirttı. (3/57)

Hu var ya *Zela yēñgeñ* anası çimdirivirimiş imiş. (3/158)

Zülfü abıya birisi vermiş imiş, *Zülfü aba* da daķınmış. (3/184)

Sonra o küpüyü irāmetli *Memet aĝam* var ya zabali deyvidiler ğayri ver o küpüyü. (4/54)

Aydıñ'dan geldi, *İrahme Hanım* nalları daķındı. (6/28)

Ķara Memet deller *Mēlit Hoca* 'nıñ buvası gelmiş. (6/33)

İrahmetli *Abdullah aĝam* geldi, yokarı çıķmadı. (6/66)

Havva halayla geldiler. (8/43)

Vilii, baķtım hacı, baķtım *Kemal aĝam* var, vili baķtım İzet var, Sami var, *Ali aĝa* var! (8/61)

Ho ğızı *İrbem emmimin* ğızını alalım ğaçıralım, demiş. (10/2)

Omar dayıñ da delağanlı de mi, şaňır şuňur da gelmiş ğāri dađdan. (10/4)

İrāmetli *Memet dede* sağ, o zuman sağ ıdı ğāri. (10/27)

Uzun boyluydu anam ya *Hilmiye deyzeñ* de bilmez halan da aynı, biliñ mi? (8/4)

Bi yerde ğari *Ahmat Ađa* dedemin evindeler ya o eviñ iči. (8/10)

Tahtaları satcan diyi *Emin ağam*, battı da. (8/12)

Ondan sōna evi yapallar ımış, Bademli'de bi *MuSdulu Bey* gelmiş *Memiş Ağa* diyi. (13/22)

Ha, *Noman Ađa* deggelmiş, bizim sūlale, siziñ de sūlale sayılır. (13/39)

Kemal Efendi şöyle şöyle toldā enli tuğlalağ var ya iki dene tuğla çığdı dabandan. (13/72)

O siziñ *Osman amcañız* vardı. (13/95)

Dedikine *Kemal Ađa* geldi baña bi čiit yapıviriñ. (13/101)

Orda bizim eviñ orda bi goñşu var, ğāri şeyli Ataköylü, *Bekir abi*, dedi. (13/144)

Rāmetli buvamgil bizim fağır halimizle *Hurşut dediye* verdiler, *Hurşut dayıya*. (13/154)

Buruya *Zeki Bey* déyi bi adam geldi ilk. (13/175)

Rasığ Efendi getirdi, o zuman ğazıya başladığ. (13/176)

Hoca Amad Efendiyle yaşıd o adam. (13/183)

Ayama (surnom, lakap) bir köyde ve kentte aynı kişi adını taşıyanları ayırt etmek ihtiyacını karşılar. Bazen de bir şöhretin ifadesi olur. Ayamalar babaya, bazen

anaya, aileye, kişinin koptuğu yere, mesleğine, vasıflarına, kusurlarına verilmiş bir isim veya sıfat takımıdır. Bazı soyadları da bu lakaplardan ortaya çıkmıştır.⁴³

Gölyaka Kasabası'nda kişilerden bahsederken lakaplara sıkça başvurulduğu görülmektedir.

Türkan şey *Taňgal Omar*'ın ğarısı. (1/11)

Bobama *Ğoca Emin* derler. (1/13)

Onların sülalesine *Köçek Hasanlar* derler imiş. (1/64)

Pepe vurdu, *Küt Oğlan* da gözetciydi, demiş. (1/75)

Köçek vurdu, demiş. Onuñ da *Sarı İsiin dayıyla* Ecir dayı... (1/77)

O, Alı Osman, *Sücüllü İsmil*. (3/132)

Peylivan var, *Çakır Kamil* var öldü, ondan sonra Mustafa Elçin vardı, öldü *Ğoca Kelle'nin* uşakları dellerdi sen bilmeñ. (7/50)

Bi de şeyde var, *Çınarın Durmuş'u* biliñ mi? (7/55)

Buvam yaziimiş de *Kör Şevket* geldiğinde ğatliyen, ğızlar hep ğociya gitti ya, bulaşğ yıkıycağ, su daşıycağ cami ğuyusundan diyi beni bi dene yollamadılar. (8/30)

Bizim köylüler gelmiş oruya el aTmiş *Ğasımıñ Kemal'iñ* olduğı yere. (13/21)

Aloğlu Sülüman'iñ oğlu evliydi, Ali'yle de bi hasTalığ oldu. (15/31)

Bazen isim unsuru atılarak sadece lakabın isim yerine kullanıldığı görülür.

Ondan keri *Çedcel'iñ* bura gelip de şeye vardığını bile ben biliyom. (1/95)

Hu *Tatanlarıñ* evinde bi buva, iki oğlan heç ölüleri bulunmadı. (3/14)

Maraşlı ğari her ğün ğoyunluk kesmek ister. (8/13)

---

⁴³ Tahsin Banguoğlu, **Türkçenin Grameri**, TDK Yayınları, Ankara, 2007, s. 515.

10. Ünlem Grubu

Ünlem grubu bir seslenme edatı ile bir isim unsurundan meydana gelen kelime grubudur. Seslenme edatı önce, isim sonra gelir. Birleşmeler eksiz olur.⁴⁴

Abam dedinkin, Hilmiye abacağzım, *vay benim abam, ay Ayşa* dedi, ben dayanamadım Ayşa'nın ağlıyışına, dedi. (8/54)

Yüñü yıllerdi *ay Ayşa 'm*, yüñü yıllerdi, ben suyu daşırdım, altını yakardım. (8/81)

Vili, peg çoğ yapardığ *ay Ayşa!* (15/38)

Ünlem grupları çoğu zaman cümlelerin başına katılır.⁴⁵

Ya Rabbi, benim halim ne olacak! (9/142)

Ya Rabbi, bana bela ğaza verme! (9/174)

11. Sayı Grubu

Sayı grubu ile karşılanan sayılar tek kelimelik sayıların on'dan sonrakilerin ve sıfat tamlaması hâlindeki sayıların ara yerlerindeki sayılardır.⁴⁶

Ben daha *on on beş* yaşıma bile girmediydim. (1/15)

Yaşar höyle *bi buçuk* yaşına yeñi girdi. (1/26)

Hindi *yüz milyon bi yüz* oluyoru. (1/122)

Doğsan altıda emegli oldum. (2/13)

İşde ğoyunumuz vardı *on beş yirmi*, beş altı inēmiz var ıdı. (2/21)

Seksen beş sene neler geldi, neler geşdi? (3/51)

Bi eltim ile *yirmi beş* sene geçindik bi yerde. (4/59)

---

⁴⁴Ergin, a.g.e., s.390.

⁴⁵Banguoğlu, a.g.e., s.519.

⁴⁶Ergin, a.g.e., s. 391.

12. Edat Grubu

Edat grubu bir isim unsuru ile bir son çekim edatının meydana getirdiği kelime grubudur. “Gibi, göre, için, ile, kadar” gibi son çekim edatları bu grubu oluşturur. İsim unsuru önce, son çekim edatı sonra getirilir.⁴⁷

12.1. “gibi” edatı:

Hele bizim *bura gibi* mesela. (2/8)

Sezan gibi höyle de heş dadı yok. (3/26)

İçine giriyor *kile (kiler) gibi* ya. (3/146)

Oқuttuğun gibi aynı. (3/181)

Gümüş gibi ğısdı olur. (Tertemiz, güzel) (4/34)

Ĝalıñ oluyor ya çorbalıĝ hês onu öyle ğızardıP da yimiyiz şeyde ğışın *yidiğimiz gibi* yimiyiz o çorbalıĝ ğayri. (3/116)

Aynı *abam gibiymiş imiş* boyu, ğılafeti buvam öyle derdi. (8/5)

Ĝocaman bi çenciremiz var ıdı şu *şey gibi* bi çorba bişiriler ıdı. (8/20)

Hindiki gibi ğırıntı mı yerdik? (15/41)

Zabāli *gümüş gibi, buz gibi* suyula yür yıkardıĝ, dışı masır baĝlardı. (15/10)

12.2. “göre” edatı:

Üstüne çocuĝ oturdurlar otuz lira, kırk lira, elli lira *adamıñ durumuña göre* para isterler. (2/75)

Ben de 31 *doğumluolduğuma göre* mesela ufağ zamanıma denk geldi. (9/76)

---

⁴⁷Ergin, a.g.e., s. 392.

12.3. “için” (uçun) edatı:

Çayıñı, ğırintıñı, cart curt hepisini *onlar için* bi hazırlık yapıyosuñ yani. (2/51)

Allah rızası için yapıyoruz. (9/13)

Onuñ uçun onu arada def ediyoz, baqmıyoz. (9/61)

12.4. “ile” edatı:

Eveli *teñgerek ile* çorap örerek gidellerdi. (1/29)

O ğări *o ğediş ile* şerde ğaldı. (1/145)

Yok, *arabıyla* tā benden beri *arabıyla* ğedellerdi. (11/46)

12.5. “kadar” (ğadar/ğadan/ğadağ) edatı:

Orda *beş yaşına ğadar* bobam baqtı. (1/22)

Buvam baqtı *beş yaşına ğadağ* baqtı. (1/149)

Yarıya ğadar yıqtılar, yarıdan kēri dört kez üzerine ev yaPdılar. (1/49)

Biñ doğuz yüz doğsan altıya ğadar çalışdım orda. (2/11)

Öğüne iki öküz ğatmış bi de pulluğula bi de diz çorabı çekmiş adam ta *hura ğadan*.
(4/4)

Eşşek ğadar ğarı ğocasıyla çıkmış da geliyollar diyi, Hilmiye abamgil. (8/38)

Bi de Şarköy’ünüñ mezelliğiniñ *oruya ğadar* orda cami yeri var. (13/36)

Edat grupları devrik cümlelerde genellikle sonda bulunur.

Hindi ta sağ duruyo, tā *buzā gibi*. (Genç, güzel görünümlü) (1/99)

O Aqburun’ dā adam da Köçele *mum gibilermiş imiş*. (Çok yakın) (1/146)

Onlar için bi hazırlık yapıyosuñ yani baklavasına *varıncıya ğadar*. (2/52)

Zabah da oturuz gāri bi yuñuruz, bi yuñuruz onu *hamır yuñuru gibi*. (3/108)

Atlarıñ altında géderdim höyle *lapırlos gibi* (Canla başla çalışan). (5/34)

Usta tek olursa on on beş günü belki yirmi günü bulur usta bi *olduğu uçun*. (7/32)

Basma dörder metire üçer metire basma göllardı *akrabalara vermek için*. (12/26)

Tabii ilkel iş o zaman ekini adam biçiyodu *orağıyla*. (9/84)

13. İsnat Grubu

İsnat grubu biri diğesine isnat edilen iki isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur. Genellikle sıfat-fiil grubunun kısaltılmış şekli gibidir. İsnat edilen unsur isnat olunandan, kendisine isnat yapılandan sonra gelir. Kendisine isnat yapılan unsur ya yalın hâlde bulunur veya iyelik eki almış olur.⁴⁸

Çocuk ağılı gız işte gayri onda gülcek bi şey mi var? (1/186)

Ġanathlı ġağnıyla, *üstü örtlü*. (4/34)

Mısır'da birisi *galp gözü açık* olan birisi Mekke'ye gidiyomuş. (9/179)

Moza akılı bilmiyyoñ ki... (10/10)

14. Genitif Grubu

Genitif eki ile birbirine bağlanan iki isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur. Genitifli unsur önce, onun bağlandığı yalın isim sonra gelir. Grubun anlamı genitifin ilgi fonksiyonuna dayanır. Grup, iyelik eki düşmüş bir iyelik grubu gibidir. İlgi eki almış isim önce gelir.⁴⁹

Yusuf'un hindiki oturduğu yerde *bizim ev* orduydu. (1/36)

Bizim evde bi sürü bi yığlı daqtırmış. (1/98)

Ollarda *siziñ ev* yoğudu. (1/191)

---

⁴⁸Ergin, a.g.e., s. 392.

⁴⁹Ergin, a.g.e., s.393.

Ha, Noman Ağa deggelmiş, *bizim sülale, siziñ de sülale* sayılır. (13/39)

15. Datif Grubu

Datif hâlindeki bir unsurla ondan sonra gelen yalın bir isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur. İsmeye gelen yönelme hâl eki (-e/-a) ile oluşturulur. Datifli unsur da sonraki unsur da ya tek bir isim veya isim yerini tutan bir kelime grubu olur.⁵⁰

On guruşa muhtaç oldüm zamanları da *bilirin*. (2/33)

16. Lokatif Grubu

Lokatifli bir isim unsuru ile ondan sonra gelen bir isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur. Bulunma hâli (-de) ile oluşturulur. Her iki unsur da ya tek bir isim veya isim yerine geçen bir kelime grubu olur.⁵¹

Huysuzuñ önde gédeniydi. (1/160)

17. Ablatif Grubu

Ablatifli bir unsurla ondan sonra gelen bir isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur. Ayrılma hâl eki (-den) ile oluşturulur. Her iki unsur da ya tek bir isim veya isim yerine geçen bir kelime grubu olur.⁵²

Ğara saban denilen bir şey var ıdı, *ağaşdan yabma* onlarla vilan çocuğlümde çalışdım. (2/26)

Dedemden galma, buvamdan değil. (13/78)

18. Fiil Grubu

Fiil grubu fiil isimleri üzerine kurulan kelime grubudur. Fiil isimleri bu grubun esas unsurudur ve tabii en sonda bulunur. Kendisinden önce gelen gerekli unsurlarla birlikte fiil grubunu meydana getirir. Fiilin istediği, fiilin anlamını

---

⁵⁰Ergin, a.g.e., s.394.

⁵¹Ergin, a.g.e., s.394.

⁵²Ergin, a.g.e., s.394.

tamamlayan unsurlar *özne, nesne, zarf ve yer tamlayıcısı* 'dır. Fiil grubunda kullanılan fiil isimleri hareket isimleridir. Onun için daha çok –mak, mek'li isim-fiiller ile fiil grubu yapılır. Bundan sonra –ış, iş'li hareket isimleri bu gruba elverişlidir.⁵³

Maraşlı ğari her gün *goyunluk kesmek* ister, *davar kesmek* ister. (8/13)

Ordan bi gidiş gidiyo. (13/165)

19. Partisip Grubu

Partisip grubu bir partisiple ona bağlı unsurlardan meydana gelen kelime grubudur. Fiil unsuru sıfat-fiil olan kelime grubudur. Partisip bir fiil şekli olduğuna göre ona bağlı unsurlar da fiilin gerektirdiği unsurlardır.⁵⁴

Traktör var efendime söylüyüm saman makinası var, *buğdayı çekenmakina* var. (2/31)

O İramazan dediğim(kişi) aldı ğaşdı ğari. (1/137)

Hilafetiñ kaçtığı, cumhuriyetiñ gelişmediği, okullarıñ olmadığızamanda işte yazıyı kendimiz belledik. (9/27)

20. Gerundium Grubu

Gerundium grubu bir gerundium ile ona bağlı unsurlardan meydana gelen kelime grubudur. Bu grup da fiili gerundium olan bir fiil grubu durumundadır. Kendisinden önce gelen kelime veya kelimeler ile grup oluşturur.⁵⁵

Eveli teñgerek ile çorap örerek gidellerdi. (1/28)

Askerden gelince devlet Orman İşletmesinde çalışdım on dört yıl. (2/9)

Altunları alamıyınca küpemiñ birini almış, ğulağımdan. (4/43)

İslam dinine birez aykırı olduğu için insana sevap getirmeyip günah getirdiği için bilgimiz var da yapmıyoruz. (9/43)

---

⁵³Ergin, a.g.e., s.395.

⁵⁴Ergin, a.g.e., s.396.

⁵⁵Ergin, a.g.e., s.396.

21. Kısaltma Grupları

Bunlar kelime gruplarının ve cümlelerin kısalması, yıpranması sonucunda ortaya çıkan kelime gruplarıdır. Herhangi bir kuralı yoktur. Daha geniş bir gruptan kısaltmış ve kalıplaşmış gruplardır. İsnat, genitif, datif, ablatif grupları da birer kısaltma grubu sayılabilir. Bölge ağzında genellikle ikilemeler şeklinde karşımıza çıkar.⁵⁶

Ümmü geldi, *güle güle* Ümmü süpürdü, oruyu attı. (6/39)

Ondan keri *öte öte* gétti, *beri berigelmedi* herif. (8/73)

22. Akkuzatif Grubu

Akkuzatif grubu akkuzatifli bir isim unsuru ile onun arkasından gelen bir isim unsurundan meydana gelir. Yükleme grubu olan akkuzatif grubu ise “-i” ekinin getirilmesiyle oluşturulur. İkinci unsur isimle yapılan bir birleşik fiilin isim kısmı olur ve dolayısıyla geçişli fiil ifadesi taşır.⁵⁷

Cuma günü selaya başladı mıydı *ğanı garişmıyan* o. (3/162)

---

⁵⁶Ergin, a.g.e., ss. 396-397.

⁵⁷Ergin, a.g.e., s. 397.

III. BÖLÜM
CÜMLE BİLGİSİ

CÜMLE

Duygular, düşünceler, olaylar ve durumlar, cümle veya cümlelerden meydana gelen dil birlikleri ile karşılanır. Cümle, dilin en küçük anlatım birimidir. Anlamı bütün boyutlarıyla yansıtmada tek bir cümlenin yeterli olmadığı durumlarda, cümlelerden meydana gelen dil birliklerine başvurulur. Cümlelerin en temel ögesi *yüklem*dir. Bu yüzden cümleler belirli sınıflandırmaya giderken yüklem esas alınır.⁵⁸

1. Yapılarına Göre Cümleler

Bir cümledeki çekimli fiiller,iki yargıyı ifade etmek için kullanılan bağlaçlar veya noktalama işaretleri, yan cümlecığın temel cümleye olan ilgisi bir cümlenin yapı özelliğini göstermektedir.

1.1. Basit Cümleler

Cümle içerisinde bir tek çekimlenmiş fiil veya ek-eylemle oluşturulmuş yargı anlamı taşıyan kelime vardır. Basit cümlelerde tek bir olay, durum veya düşünce yer alır.

Anlatıvisañā Ummāni aba madem. (1/3)

İşte öysüzlükten işte aḡ ana eliydiydik. (1/4)

Onu bilen ben gendim yaptırdım, hindiki hu evi. (1/117)

Onları bilmen ben. (3/18)

Onları biz heş yemedik. (3/39)

Vili ben de höyle baḡar ımışım. (4/13)

Deyvi bālım ğızım. (14/13)

Bi havtanıñ içinde öldü. (15/32)

Fiilimsilerin bulunduğu cümleler de basit cümle olarak ele alınır.

---

⁵⁸Karahan, a.g.e., s. 85.

Eveli teñgerek ile çorap öreerek gidellerdi. (1/29) (zarf-fiil)

Oynamasını vile bilmezdi. (1/69) (isim-fiil)

Ordan iki künk vardır tola gelen işinden soğuk su gelir. (13/174) (sıfat-fiil)

1.2. Birleşik Cümleler

Birden fazla düşüncenin aynı yargı etrafında anlatıldığı cümlelerdir. Bu cümleler birbirlerini olay örgüsü bakımından etkiler. Bazen düşünceyi tamamlarken bazen de düşüncenin karşıt anlamını vurgulamak için kullanılırlar. Asıl anlatılmak istenen ifade ise sonda yer alır.

1.2.1. Bağlı Birleşik Cümleler

Anlam olarak birbirlerine bağlı olan cümlelerdir. Yan cümlecik temel cümleye bağlıdır. Asıl anlatılmak istenen temel cümle olsa da olayın gerçekleşmesi için yan cümleciğe gerek vardır.

1.2.1.1. Şartlı Birleşik Cümleler

Olayın gerçekleşmesinin bir şarta bağlı olduğu cümlelerdir. Şartlı ifade yan cümlecik durumundadır.

Ordan gayri gelse baksa evde halk doluymuş. (1/131)

Ġari bilmen sonnadan sōnuya buliviceklerse bilmen yoğut öyle bi şağa yaPtıarsada bilmen. (1/134)

Baksam o gēttiğim ondan eyi mi olcağ? (1/174)

O bit varsa sirke varsa ölüdü. (1/118)

Mantar olursa mantar da atarız. (3/90)

İkişer tā burksa benim altınları hep alcāmış ımış. (4/42)

Ameleñ ustañ olursa birkaç tane bi haftada bitirirler. (7/31)

Allah düşmanım *varsa* o evliliği adama göstermesin. (8/105)

Abdestli *yatarsaň* gördüğün rüyalar sahihtir. (9/161)

Ġınıyı *gabdırısaň* eliñden ora para öderdi eveli şeye delāğanlıbaşlarına. (12/33)

Buñara eliñi sokuyoñ ğıl *çıkarsa* ğıl ver imiş, davar verimiş; para *çıkarsa* zengin olcāmışsıñ. (13/194)

1.2.1.2. “Ki”li Birleşik Cümleler

Yazı dilinde sıkça kullanılan *ki* bağlama edatı, konuşma dilinde çok fazla karşımıza çıkmaz. Bununla beraber *ki* bağlama edatı bir cümleye açıklama anlamı katar.

Ne zaman evlendim bilmem *ki* salak gibi(yim). (8/28)

Rabbim elbette muhakkağ *ki* çekilen emēñ değerini verecektir. (9/140)

“Ki” edatından sonraki yan cümlecik bazen söylenmez.

UnuTTum, dediğimi deyemiyon ku... (14/15)

1.2.1.3. “Diye”li Birleşik Cümleler

Genel yargı ve amaç-sonuç anlamı taşıyan cümlelerde karşımıza çıkmaktadır.

Ummanı Aba sen önce ölceñ ben sōna ölcen *diye* bi dava yok ki. (1/51)

Şu Kürsü’yü okuyuñuz filan *diye* bize tavsiyelerde bulunuyordu. (9/74)

1.2.1.4. “De” Bağlaçlı Birleşik Cümleler

Bu cümleler genellikle sebep-sonuç ifadelerinin bağlanması ve karşılaştırma anlamı vermek için kullanılır.

Ora üş gözüdü *de* bura iki gözüdü. (1/46)

Halen bile Zoñğulgağ ocā göşmüş *de* çok adamlar ölmüş. (1/84)

Akburun'a Hadime'niñ düğününe gëttim *de* gızınıñ düğününe orda gördüm. (1/100)

Saňa niye vermediler *de* onlara verdiler o evi? (1/118)

Sezan gibi höyle *de* heş dadı yok. (3/25)

Ġurdum ben işte saňa yedircëdik böyün Pişirdik *de* nasip olmadı. (3/33)

Bilmiyiz vardığımız yer dël *de* öyle diyi laf edellerdi. (3/42)

Öteki çabıg kaçıviri *de* o kaçmaz. (3/114)

Geldi geşdi *de* deldi geşdi. (8/105)

O günler gëtsin *de* gelmesin. (8/101)

Vili, ahiretlik istemez *de* dünyalık mı ister imiş? (9/188)

1.2.1.5. İç İçe Birleşik Cümleler

İç içe birleşik cümleler alıntı cümleler *de* diyebileceğimiz ifadelerdir. Başkalarına ait olan bu cümleler temel cümlenin yan cümlecığı konumundadır.

“*Ne dolanıp yürüycesiñiz?*” dedi. (1/39)

Bundan adam olmaz, dedim emmiñe. (3/62)

Anam da dedi ki: “*Ġızım bu buğdayı götür de tallıya go gel. Buvañ hindi bekler.*” dedi. (4/5)

“*Ana bi adam geliyo, oñun öyünden mi geçiyin?*” deyyon. (4/7)

“*Ben saňa haftıya yolların küpüyü.*” dedi. (4/56)

Sen gët emmim höyle bi yere, dedi. (6/33)

“*Ġarı seniñ derdiñ ne?*” dedi. (6/67)

Göñüllü geldim, geçincemem eyi dëlidi geldim, dedi. (8/45)

Ho gızı İrbem emmimin gızını alalım gaçıralım, demiş. (10/3)

El adamı ğınar, dedi. (10/17)

Heş memlekete feydásı yog, dedim. (13/142)

Seniñ havizeñ çoğ çalıyo, dedi. (13/144)

Seniñ yanıña gelicen, çayıñı işcēn, seni biriyim biriyim ğonuşdurcan, dedi. (13/145)

Ebem de dedi ki: “Ĝızım onu çalmasıñlar diyı yatır ilan.” dedi. (15/21)

Aman ebe, dedim. “Bu vilan sūd çalarlar mı, kim çalcağ?” dedim. (15/22)

1.2.2. Bağımsız Birleşik Cümleler

İki cümlenin anlam olarak farklı yargılar içerdiği cümlelerdir. Olayın yönü bağlaçlarla değişir. Karşılaştırma, sebep-sonuç, açıklama gibi ifadeler bağlaçlardan sonra bulunur. Bu cümleler imlada bazen bağımsız cümleler olarak da yazılabilir.

Göğcüydü, *amma* hindikinler öyle ğurumuyyo. (3/38)

Onları da ğaybetcen, *amma* bi yere gedemiyyon. (5/35)

Onlarda da bilğim var, *ama* ben onu yapmıyorum. (9/34)

Yaşama zamanı yeñi geldi, *ama* işte bizim ömür yetmedi. (9/107)

Olduğum ev cam cam ışık, *amma* ğupğuru toprak bi şey vermemişin halam. (9/193)

Herif ğuyuya atmış, *çünkü* besmeleyi çektiği için... (9/155)

Yok onu yorumlayamıyorum, *fağat* bazı rüyayı yorumlamak için şu anda istihare namazı vardır. (9/160)

1.2.3. Sıralı Birleşik Cümleler

Aralarında virgül bulunan cümlelerdir. Ortak bir yargının aşamalarını anlatırken kullanılır. Asıl vurgu son cümledeedir.

Ekim ayıydı, bi ğüz ğünüydü. (1/34)

Beni de öğretti, ben de öğrendim, on üç halı kestik ikimiz. (1/40)

Su irkilirdi (birikirdi), çocuklar ğaymıya gederdi oruya. (1/129)

Hindi deñiz çekildi, her yer ğurudu, orta yerde ğamışlarıñ içinde ora ğurumadı. (3/7)

Ğızılkise'de ay ğızım uşmuşlar, çocuk var ımış ğucağlarında. (3/9)

Horuyu ayarladılar, o eşgiyviri çuvalda durdu mu. (3/49)

Aman hepsinden geçdim, örtcen gitcen kapıyı. (5/36)

İrbā suyu dolduru géderdim, döküviridi. (6/39)

Bi ğına gecesi oluyo, hemen gelin gédiyo. (12/11)

Bi daban ğaldırdım, o canavar orda ğaldı ğāri. (13/165)

Rasığ Efendi getirdi, o zuman ğazıya başladığ. (13/176)

O köye gelişdi, ben dağda durudum. (14/2)

2. Yüklemin Türüne Göre Cümleler

Cümlenin yüklemi, ekli veya eksiz olarak hüküm yüklenmiş bir fiil veya isimdir. Yüklemin isim veya fiil oluşu, sadece anlamı değil cümle öğelerinin türünü ve cümle içindeki yerini de etkiler.⁵⁹

2.1. Fiil Cümleleri

Yüklemi çekimli bir fiil veya birleşik fiil olan cümlelerdir. Kip ve şahıs bildiren bütün fiiller yargı taşır. Bu yargı, emir kipinin 2. şahsı dışında daima ekli yapılır.⁶⁰

Gölyaka Kasabası'nda kullanılan fiil cümlelerinde "iver-" fiiliyle (tezlik fiili) oluşturulmuş birleşik fiiller sıklıkla kullanılır.

Anlatvissaña Ummānı aba madem. (1/3)

İrametli Ecir emmiñ halı *ğuruvidi*. (1/39)

⁵⁹ Karahan, a.g.e., s.96.

⁶⁰ Karahan, a.g.e., s.96.

Saçından *dutuviriyoru* sürüyerek eşikten aşşā ‘haydi indiriymiş Ayşığı. (1/132)

Bizim görümce geldi *ağlyvidi, böğürüvidi, çığırividi*. (8/56)

Gétmiyvidim hiç. (8/103)

Şimdiki zaman çekiminde “-yor” ekindeki “r”nin çoğunlukla düştüğü görülür.

Bi de bulgur püsgürmesi *diyolar*. (9/7)

Bazı hastaları *okuyyoz*. (9/17)

Bu gün mahraçlara *bakıyosuñ*. (9/40)

Neticede on ikiyle darpıp *çıkarıyosuñ*. (9/40)

Şimdiki zaman çekimlerinin “-yoru” biçimine de rastlanır.

O *gelioru*. (10/4)

İşte o dediğim Çolak oğlunun Abdillāñ karısınıñ kırklā *gelioru*. (1/114)

Hindi yüz milyon bi yüz *oluyoru*. (1/122)

Şimdiki zaman çekiminde “fiil + zarf fiil eki (-Ip) + dur-şahıs eki” şekline de rastlanmaktadır. Bu özelliğinden dolayı Güneybatı ağızlarıyla olan benzerliği karşımıza çıkmaktadır.⁶¹

Sen ona ne hizmet *edip duruñ?*(1/173)

Bunuñ bi gözüne görügceg mi var len ne *bağırıP duruñ?* (3/166)

Teklik birinci şahıs eki olarak “-n” de kullanılmaktadır.

Okuyviriyorun şifa için. (9/51)

Öyle şeylerde *yapmıyorun* (9/54)

---

⁶¹Zeynep Korkmaz, **Güney-Batı Anadolu Ağızları**, TTK Basımevi, 1956., Ali Akar, "Muğla ve Yöresi Ağızlarında Şimdiki Zaman Biçimleri", Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1.4 (2011).

Ben günde yetmiş defa istiğfar *çekiyorun*. (9/143)

Kefinimi de *görüyorun* höyle. (9/192)

Buvam irāmetli tuvalete gitcek ırbığı aldım, *gidiyorun*. (10/5)

Ben horda *bekliyorsunuz*. (10/20)

İkinci teklik ve ikinci çokluk şahıs çekimlerinde genellikle nazal “n” kullanıldığı görülür. Bu da Gölyaka Kasabası Ağzı’nın Eski Türkçe ile benzerliğini göstermektedir.⁶²

Vili onu yüyyoñ ona atıyoñ, onu yüyyoñ ona *atardıñ*. (1/117)

Onu *niyderdiñiz?* (1/196)

Yıkıncağ gideñ onuñ yanında orda yıkar *gelirdiñ*. (1/204)

Hortumu *alıyosuñ*, hortumu *bağladıñ* mıydı, motoru *çalıştırdıñ* mıydı suyu *istediğñ* yere götür, oruyu *suluyabiliyoñ* yani. (2/57)

Gelecek zaman çekiminde “-k” sesine 3. teklik şahıs ve 3. çokluk şahısta rastlanır. Diğer çekimlerinde düşer.

Sirke gâtcañ, pilaf bişirceñ, onu goycañ, ayranlı çorba yaPcañ, balık *bişirceñ*. (1/60)

İşte unuttum işte ne *diycedim?* (1/120)

Vili bakar ımış *gelcek* yok. (1/125)

Ebeñ, ben, Güssün düñür goñşu gétcekler gece *çektircek gelcekler*. (1/125)

Yavrım çorba *itcēz*, çorba *işcēz* ne *yiyceñ?* (3/147)

Gelecek zaman çekiminde “fiil+zarf fiil eki (Ip) +fiil + gelecek zaman eki+ şahıs eki ” şekli de kullanılır.

“*Nedolanıp yöriycesiniz?*” dedi. (1/40)

---

⁶²Ahmet B. Ercilasun, **Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yay., Ankara, 2005, s. 177.

Ömür bitti tamam *varıp géccez.* (1/53)

Sonu “-r” ile biten bazı fiilerin geniş zaman çekiminde “-r” sesinin düştüğü görülür.

Ağşam onlara ekmek *veriler.* (6/54)

Yumurta *veridig.* (3/136)

Fazla vermiyiz dıķı dıķı çocuğlara birercig vılan *veriseg veriz.* (3/146)

Oğlu büyüdüyse *everi.* (9/89)

Çalışan işini nerde olsa egmēni *çıķarı.* (2/8)

Ertesi gün ğızı *çıķarısıñ.* (2/74)

Bi bişiriñ fısır fısır bişer *ğabarı.* (3/71)

Birimiz *ğarışdırı.* (14/66)

Geniş zamanın olumsuz çekiminin “mı” edatıyla kullanımında “-z” sesinin düştüğü görölmektedir.

Yumuşacığ ğor, *çıķarma mı?* (1/194)

Yardımlaşma *olma mı,* olur. (2/48)

O *yanma mı* evlatlarına öyle boyun eğri olduğuna. (8/79)

Anañ *bilme mi?* (14/34)

Ölçünlü Türkçede olmayan yöreye has fiiller dikkat çekmektedir.

Orta yeri höyle zini gibi şey yapılığ yayvan güzel zıvanığ ğuyu halde oruya su *irkmişler.* (13/120) (irk-: biriktir-)

Eviñ arķasına *ünnerlerdi.* (8/83) (ünne-: çağır-)

Deli dolu bacılarım, ğardaşlarım déyi gine o *ğavriladi.* (8/76) (ğavrala-: uğraş-, düşün-)

Matıfladık Ayşa. (3/67) (matıfla-: yaşlanmak)

Bazı durumlarda sıfat-fiil eki olan “-ası” ekine “-miş” eki getirilerek rivayet anlamı katıldığı görülmektedir.

O şu Çolak Abdillāñ Ayşa’sını bile aldığını şey burda ona bile *varasıymış*. (1/93)

2.2. İsim Cümleleri

Yüklemi bir isim veya isim grubu olan cümlelerdir. İsimler ve isim grupları “-i-” ek-fiili ile görülen geçmiş zaman ve öğrenilen geçmiş zaman kipinde çekime girerek yüklem görevi üstlenirler.⁶³

Gölyaka Kasabası’nda kullanılan “-i-” ek-fiilinin (cevher fiilinin) genellikle korunduğu görülür. Ve ayrıca ekleşerek yer yer büyük ve küçük ünlü uyumuna girer. (yoğudu, varıdı, vs.)

O ev bilen kümes gibi iki göz ev *idi*. (1/117)

Ġoca *yer idi* ora höyle, Ġoca bi *yer idi*. (1/129)

O ta *gözel idi*. (4/31)

Bacım, daşlardan geliyoz ya, daş o zuman yollar yapılık *dēl idi*. (4/44)

Ġadın *dēl idi*, nişanlı bi *Ġız idi*. (4/48)

İşte yediğimiz *oyudu*. (6/49)

Gölyaka Kasabası’nda kullanılan isim cümlelerinde “-i-” ek-fiilinin kalınlık-incelik uyumuna göre farklı şekillerini görmekteyiz.

Nozmaniñ olduğu yer, siziñ eviñ öyü Ġatip’iñ eviñ öyü Ġoca bi *yer idi* ora höyle. (1/130)

Ordan Şükrü’nün evinin olduğu yerde bağcamız *var idi*. (1/27)

Tē aşşā mēlede vile evleri *var idi*. (1/9)

---

⁶³ Karahan, a.g.e., s.96.

O ev *yoğudu*. (1/27)

O zamanlarda da *öylüydü*, eskilerden. (1/111)

Kimse *yoğudu* köyde. (1/34)

Odun emri *var ıdı* o zaman. (1/35)

“i-” ek-filinin düştüğü durumlarda “y” nin inceltici etkisinden dolayı kendisinden önce gelen geniş ünlüleri (a,e) daralttığı (ı,i,u,ü) görülür.

İşte öysüzlükten işte *ağ ana eliydiydik*. (1/5)

Eveli bi yüz lira yüz *lirıydı*. (1/122)

Orda Yusuf’un hindiki oturduğu yerde bizim ev *orduydu*. (1/36)

Ora da *öylüydü*. (1/46)

Bunlar böyle, eski devir *böylüydü*. (2/40)

Ek-filinin geniş zaman çekiminde ekli (-dir) ve eksiz hâllerine de rastlanır.

Helke gölumda *dağlı*. (1/29)

Öyle, sınırı *yok*. (1/53)

İşte *böyle*. (1/143)

Hepsine *dēl*. (1/53)

Genşliğindedir sār. (1/89)

Eğere bi aranızda bir dediğodu, kötülük olmadığından sōna *aynıdır*. (2/43)

Benim oturduğum ev bile *kerpişdendir*. (7/29)

Besmele, ism-i azamıñ içinde bi *duadır*. (9/148)

Fakat bazı rüyayı yorumlamak için şu anda istihare namazı *vardır*. (9/161)

Rüya bir ince iplikle *tağlıdır*. (9/173)

Ölçünlü Türkçede karşımıza çıkmayan isim cümlelerinde ek-fiilin birleşik çekimlerine de sıkça rastlanır.

Buvañ, Ekiz Hoca Bekir onlar *gözetciymiş imiş*. (1/71)

Harfliymiş imiş o zaman. (1/79)

Zoñguldağ'dıymış imiş. (1/84)

İşte göyunları *varımış imiş*. (1/124)

O Aqburun'dā adam da Köçēle mum *gibilermiş imiş*. (1/146)

3. Yüklemin Yerine Göre Cümleler

Türkçede esas unsur daima sonda yer alır. Bu, Türkçe söz diziminin karakteristik özelliğidir. Ancak diğer cümle ögeleri gibi yüklem de söz dizimi içindeki yeri çeşitli sebeplerle değişebilmektedir. Cümlelerin kurallı (düz) veya devrik oluşlarında yüklem yeri ölçü olarak gösterilir.⁶⁴

3.1. Kurallı (Düz) Cümleler

Yüklemi sonda bulunan cümleler, kurallı (düz) cümlelerdir. Cümlelerin ana ögesi olan yüklem, genellikle cümle sonunda yer alır. Yardımcı ögeden ana ögeye doğru diziliş, Türkçe cümle yapısının temel özelliğidir. Yardımcı ögeler, yüklemden önce gelir. Yükleme en yakın öge, genellikle vurgulanmak istenen ögedir.⁶⁵

Ben anamı vila *bilmen*. (1/7)

On ğuruşa muhtaç oldüm zamanları da *bilirin*. (2/33)

Eveli dağda bi çocuk héç durmaz hırsızlık *yapar imiş*. (3/2)

İkişer tā burksa benim altınları hep *alcāmış imiş*. (4/42)

Orda ikisi oqulda bi *döğüştü*. (5/10)

---

⁶⁴Karahan, a.g.e., s.100.

⁶⁵Karahan, a.g.e., s.100.

3.2. Devrik Cümleler

Yüklemi sonda bulunmayan cümleler, devrik cümlelerdir. Bir anlamı öne çıkarma, belirtme, vurgulama ihtiyacı yüklem yerini değiştirebilmektedir. Devrik cümleler, sözlü dilde yazılı dile oranla daha fazla kullanılmıştır. Ani duygu değişikliklerinde daha sık kullanılır.⁶⁶

Anlativisaña Ummāni aba madem. (1/3)

Sār güccük güccük galmışızdır sār. (1/7)

Odun emri verilirdi ya o zaman ekin oraқта. (1/35)

Elimiz ayağımız dutarқа al amānetiñi. (1/54)

Hepsine dēl bi benimkine deller Köçek diyi. (1/68)

Köçēñ attığı hu bağına gelmiş onunқu. (1/74)

Eveli telefon var ıdı ya şeyli o telefonlardan. (2/6)

Askerden gelince devlet Orman İşletmesinde çalışdım on dört yıl. (2/9)

Biñ doğuz yüz doğsan altıya ğadar çalışdım orda. (2/11)

Amma olursa elden daha kötü olurlar aқrabalıқda. (2/43)

O fılan yük olmuyo şimdi şu devirde. (2/59)

Ġız böyümüş şindi. (3/13)

O da bulunmamış deñizde. (3/20)

Hura şey yapıldı balıқhane. (3/22)

Heş dadı duzu yoқ o balığıñ. (3/25)

Güpde bozulmaz toprağ güp ya. (3/142)

Horaz cığalarını boyalallar gözelce. (4/30)

---

⁶⁶Karahan, a.g.e., s.100.

- Hep gelinler onula *olurdu* o zamanlar. (4/31)
- Ben bunları köyde *götürdüyüm* ikisini. (5/11)
- Tağğıyla *giderdik* eliñ evine. (6/60)
- Kömür *yoğudu* o zamanda odun... (7/69)
- Bi sabın *almış gelmiş* dört beş şey. (8/88)
- Çokcası benim büyük dayım *var ıdı* annemiñ ğardeşi. (9/71)
- Şindi *yaşıyoruz* hanım sultanla. (9/94)
- Oruya *sakladılar* beni. (10/19)
- Dibek *var ıdı* orda çimenlikte. (11/13)
- Bu sırtıyla bi tağğa *giyelerdi* cığalı mığalı ta bizim günümüzde amma. (12/43)
- Tekrar gübüre *çekerdig* araziya, tallalara. (13/5)
- Ali Ağğanad ütel *yabcāmış* buruya. (13/56)
- Çoğ davar *güddüm* dağlarda çoğ. (13/156)
- İletér *ğazardığ* tallalardan. (15/40)
- Sōna sōna millet ğāri dışarı içeri giriP çığıdığsır *çoğaldı* her şey. (15/45)

4. Cümlelerin Anlam Özellikleri

Her cümle, yapısında bulunan kelime ve eklerin yönlendirdiği *soru, bildirme, emir, istek, ünlem vb.* anlam özelliklerinden birine sahiptir. Bir cümle hangi anlam özelliğine sahip olursa olsun, mutlaka ya olumlu ya da olumsuz bir anlam taşır. Cümlede ifade edilen iş gerçekleşmişse olumlu, gerçekleşmemişse olumsuz cümledir.⁶⁷

---

⁶⁷Karahan, a.g.e., s.103.

4.1. Olumlu Cümleler

Yargının gerçekleştiğini anlatan cümleler, *olumlu cümleler*dir. Böyle cümlelerin yüklemi *yapma*, *yapılma* veya *olma* bildirir. Bu cümlelerde anlam özelliği aranmaz.⁶⁸

Tē aṣṣā mēlede vile evleri *var ıdı*. (1/9)

Bacısının oğlu *olurdu* işte Yaşar'ın babası ona *gâtvidiler*. (1/16)

Orda işte on on beş gün yattı burda *hasta oldu*. (1/19)

Orda beş yaşına ğadar bobam *baĳtı*. (1/22)

Yañında, tel hatlarında oralarda *çalışdım*. (2/6)

Tava *yapılır* demirden ğayri şiy ğapaĳlı. (3/65)

Doĳru yoldan *geliyoru* öküz üle. (4/5)

Ben bunları köyde *götürdüyüm* ikisini. (5/11)

Anam altı havay arpa verdi, beş havay buĳdiy *verdi*. (6/41)

İstanbul'da Urumeli Feneri'nde *yaptım*. (7/8)

Deli dolu bacılarım, ğardaşlarım déyi gine o *ğavıladı*. (8/76)

4.2. Olumsuz Cümleler

İfade edilen yargının gerçekleşmediğini anlatan cümlelerdir. Böyle cümleler, *yapmama*, *yapılmama*, *olmama* bildirir.⁶⁹

4.2.1. “-mA” eki ile kurulan olumsuz cümleler:

Ben daha on on beş yaşıma bile *girmediydim*. (1/15)

Ben derin héç bilmiyyodum çocuĳudum ben héç *bilmiyyodum*. (1/17)

---

⁶⁸Karahan, a.g.e., s.103.

⁶⁹Karahan, a.g.e., s.104.

Sen *bilmeñ*. (1/30)

Şindi vilan olsa yani bayā bi yani *yapaman*. (2/38)

Orta yerde ğamışlarıñ içinde ora *gurumadı*. (3/7)

İlkin héç *görmediydim*. (4/21)

Anam bi hasta oldu da *gedemedim*. (5/37)

Aklımda tutamam emmim. (7/11)

Ben *dayanamadım* Ayşa'nın ağlıyışına. (8/54)

4.2.2. “Değil” edatı ile kurulan olumsuz cümleler:

Mercimek, ğızım hindiki mercimek *dehil*. (6/10)

Amma şindi öyle *değil*. (7/72)

Yani bi evde hanımıñ ğaldırabilcē, yıkıyabilcē durumda *değildi*, ağır oluyo filan. (9/113)

4.2.3. “Ne ... ne ...” edatı ile kurulan olumsuz cümleler:

Ben *ne* gelin oldum *ne* güye oldum *ne* bi şey oldum. (1/4)

4.2.4. “Yok” edatı ile kurulan olumsuz cümleler:

Onun da işte ömürceğizi *yoğumuş*. (1/50)

Sınırı senedi sepeti *yok*. (1/53)

Ollarda *siziñ evyoğudu*. (1/191)

Zorlukları *yoğ* iyi çalışana. (2/8)

Gelinlik vila *yoğudu*. (5/22)

5. Soru Cümleleri

Soru yoluyla bilgi almayı amaçlayan cümleler, soru cümleleridir. Soru eki-mI ile soru sıfatları, soru zamirleri, soru zarfları ve soru edatları bir cümleye soru anlamı kazandıran unsurlardır. Konuşma dilinde soru kelimesi veya eki kullanmadan vurgu yoluyla da soru cümlesi yapılmaktadır.⁷⁰

5.1. Soru eki –mI ile kurulan soru cümleleri

“mI” edatı ile kurulan soru cümleleri genellikle *onay* anlamı vermek için kullanılır.

Sevmesem *gider miyim?* (1/25)

O harfli *olma mı?* (1/80)

Başka bi *goğuşda mıydı*, nerdiydi? (1/85)

O şu Çolak Abdillāñ Ayşa’sını bile aldığı şey burda ona bile varasıymış, *dē mi?* (1/93)

Damdan yokarı sened *olur mu?* (1/120)

Hizmet *gölay mı?* (2/29)

Ben *yapabilir miyin* öyle bi hizmeti? (2/38)

Egme üstünü *deyviriyin mi?* (3/91)

Zülfü aba şeyimi *vermiyceñ mi* altını? (3/186)

Onuñ *öyünden mi* geçiyin? (4/7)

Ġız bu goşgocaman adam *bu muyku?* (4/10)

Bu benle yaşıt da bayā accık geç, bir iki sen *sōna mıydı* bacım? (5/112)

Dört gün niyderdik *biliyoñ mu?* (5/17)

---

⁷⁰Karahan, a.g.e., s.107.

Bunları mı anlıycañ? (6/2)

Babamgil dē beş altı ğardaş biliyoñ mu? (7/46)

Oķula yollarlar mı bizi? (8/28)

Vili, ahiretlik istemez de dūnyalık mı ister imiř? (9/188)

Olur mu aba? (10/3)

Sen onu biliñ mi? (12/17)

Anañ bilme mi, ne biin heç? (14/34)

Hindiki gibi ğırıntı mı yerdik? (15/41)

5.2. Soru kelimeleri ile kurulan soru cümleleri

Soru sıfatları, soru zarfları, soru zamirleri ve soru edatları ile yapılan soru cümlelerinde, yüklemi tamamlayan ögeler veya bu ögelerle ilgili bilgi alma amaçlanmaktadır.⁷¹

Ne zaman öldü? (1/7) (soru zarfı)

Nicceñ? (Ne edeceksin?) (1/61) (soru zamiri)

Ne dolanıp yürüycesiñiz? (1/39) (soru zarfı)

Kim daķcaķ baña altını? (1/104) (soru zamiri)

O hapızdan geldi, nerde bulsun? (1/105) (soru zamiri)

İşte unuttum işte, ne diycedim? (1/120) (soru zamiri)

Baña vila ne derdi? (1/152) (soru zamiri)

Şey İsmayıl ne İsmayıl'dı ğız o? (3/130) (soru sıfatı)

Evlenmeden önce malı nerde bulcāñ? (6/24) (soru zamiri)

---

⁷¹Karahan, a.g.e., s.108.

Ėari seniñ derdiñ *ne*? (6/67) (soru zamiri)

Nerde yiycek bizim yediğimizi? (8/24) (soru zamiri)

Nidersiñiz o sabıyı goyvirip de? (8/86) (soru zamiri)

Ben günde yetmiş defa istiğfar çekiyorum, sen *niye* çekmiyosun? (9/143) (soru zarfı)

Ona varmıyıp da *kime* varcañ sen? (10/16) (soru zamiri)

Bu vilan süd çalarlar mı, *kim* çalcağ? (15/22) (soru zamiri)

5.3. Olumlu Soru Cümleleri

Olumlu soru cümleleri genellikle şaşırma, onay isteme, sitem gibi duyguları yansıtmak için kullanılmaktadır.

Aman yeñgem neler olmuş esgiden neler? (1/101) (şaşırma)

Damdan yoğarı sened *olur mu?*(1/120) (şaşırma)

Ne bağcāğ? (1/151) (sitem)

Nere besliyecek? (1/154) (sitem)

O varıka var ya hiç bağçıya adım atmağ ne mümkün? (1/163) (şaşırma)

Evvelkinler neler çekti? (1/202) (sitem)

Seksen beş sene neler geldi, neler geşdi? (3/51) (şaşırma)

GüP duru indiremedik de *n'olcağ* o? (3/143) (şaşırma)

Herkes dört dörtlük mü oluyo? (4/27) (onay isteme)

Evlenmeden önce malı *nerde bulcāñ*? (6/24) (sitem)

Orda ne eder ki o irāmetli Ėari ne biliyin? (8/8) (üzülme)

Deli miñ sen? (8/68) (şaşırma)

5.4. Olumsuz Soru Cümleleri

Biçim olarak olumsuz soru cümlelerine az rastlanılmaktadır.

O harfli *olma mı?* (O bilmez mi?) (1/80)

O şu Çolak Abdillāñ Ayşa'sını bile aldığı şey burda ona bile varasıymış, *dē mi?*(1/93)

Zülfü aba şeyimi *vermiyceñ mi* altını? (3/186)

Ben günde yetmiş defa istiğfar çekiyorum, sen niye *çekmiyosuñ?* (9/144)

SONUÇ

SES BİLGİSİ

Ünlülerde:

1. Bölge ağızlarında kullanılan çeşitli ses olaylarına bağlı olarak ortaya çıkmış şu ünlüler bulunmaktadır: *á, a, é, ı°, i°, ó.*
2. Eski Türkçe ile bazı Türk lehçelerinde Türkçe kökenli kelimelerdeki uzun ünlüler Oğuzcanın diğer lehçeleri gibi Gölyaka Kasabası Ağızı'nda da bulunmaz. Bununla birlikte hece kaynaşması ve genellikle r, l, h, y, ğ ünsüzlerinin düşmesiyle ortaya çıkmış uzun ünlüler çok yaygındır: *ā, ē, ī, ō, ū, ū̄.*
3. Bölge ağızlarında çeşitli nedenlerle oluşan uzun ünlülere karşın kısa ünlüler fazla değildir. En sık kullanılan kısa ünlü *ă* (kısa a) ünlüsüdür. (*ăna* (13/63), vs.)
4. Yabancı sözcükler Türkçenin ses özelliklerine uydurulma eğilimindedir. Özellikle kalınlık-incelik uyumuna uydurulduğu görülmektedir.

(televizyon > terevizen (3/62), fabrika > pavlıka (3/47), vs.)

Ünsüzlerde:

1. Önseste özellikle art damak *k*'si *ğ*'ye dönüşmüştür.
(kız > ğız (1/170), Konya > Ğonya (2/16) vs.)
2. Nazal n korunmaktadır. (yalnız > yalıñız (1/59), yeni > yeñi (1/29) vs.)
3. *F* ünsüzünün bazı kelimelerde *v*'ye yakın bir şekilde teleffuzu görülür. (Bu ses transkripsiyonda “*f̂*” şekliyle gösterilmiştir.)
(çift (1/124), hafta (1/137), vs.)
4. Ünsüz göçüşmelerine sık rastlanır.
(yalvar- > yavlar- (1/98), helva > havla (5/50), vs.)

5. *J* ünsüzü ile başlayan kelimeler genellikle *c*'ye dönüştürülerek söylenir.

(candarma 7/16), vs.)

6. Zarf-fiil eki olarak “-ınca/-ince” yerine “-ınsır/-insir” şekline de rastlanır.

(alınca > alınsır (8/13), evlenince > evleninsir (14/10), vs.)

7. Zarf-fiil eki olan “-ken/iken” yerine sondaki *n* sesi düşerek “-ke”li biçimi kullanılır. Kalınlık-incelik uyumuna göre bu ek “-ka” şeklini de alır.

(giderken > giderke (9/66), ağlarken > ağlarka (3/10), vs.)

8. Fiillere isim-fiil eki olan “-me/-ma” ve zarf-fiil eki (-e/-a) geldiğinde isim-fiil ekinin düştüğü görülür.

(biçmeye > biç (9/100), vs.)

Kelime Gruplarında:

1. Anlamı kuvvetlendirmek için sık sık tekrarlara başvurulduğu görülür.

(Hem iki tokucâla da yüşlerdi *şakıdık şakıdık*. (1/200), vs.)

2. Bölge ağızında *falan* kelimesi yerine daha çok *filan* kelimesi kullanılmaktadır.

(Ben *balıgcılığ filan* yaPmadım. (2/9) vs.)

3. Ölçünlü Türkçede çok kullanılmayan çoklu tekrarlara (ikiden fazla yapılan tekrarlar) sıkça rastlanır.

(Böyle elimize alırız *cimcig cimcig cimcig cimcig cimcig*. (3/110) vs.)

4. İçinde hem isim tamlaması hem de sıfat tamlaması olan birleşik yapılı tamlamalar kullanılır.

(*Benim büyük ölüm şeyde* Ğonya'da. (2/16) vs.)

5. Tezlik fiili (ver-) ile çekimlenmiş birleşik fiillere çok sık rastlanmaktadır. Tezlik fiilinin kullanımında sondaki *r* sesi düşerek *e*'yi *i*'ye dönüştürür.

(Anam irahmetli de h yle bi çencire *alividi*. (6/44), vs.)

6. İktidar  fiilinin olumsuzu “-ama-, -eme-“ şeklinde kullanılır.

(dayanamadım (8/54), erişemedik (9/75), vs.)

7. Ayama gruplarının hem isimle kullanımı hem de isimsiz kullanımı mevcuttur.

(Taňgal Omar (1/11), edcel (1/95), vs.)

8. Ünlem edatı olarak “ay, vili” kelimelerinin kullanımına çok sık rastlanır.

(Ay, yavrım! (15/27), Vili, başını ye! (4/53), vs.)

9. *İçin* edatı kendisinden önce gelen kelimenin seslerinin kalın olması durumunda kalınlaşarak *uçun* şeklini alır.

(*Onu  uçun* onu arada def ediyoz, bağmıyoz. (9/61), vs.)

10. Bölge ağzında kullanılan edat grupları devrik cümlelerde genellikle sonda bulunur.

(Hindi t  sağ duruyo, t  *buz  gibi*. (Genç, g zel görünümlü) (1/99), vs.)

Cümle Bilgisinde:

1. Öznenin açıklanmasıyla oluşturulan ki’li birleşik cümlelere çok sık rastlanmaz.

2. Şimdiki zaman çekiminde “yor” ekindeki *r* sesinin çoğunlukla düştüğü görülür.

(Biliyom 1/95), Oluyo (9/173), vs.)

3. Şimdiki zaman çekiminde çeşitlilik görülür. Bu çekimlerden biri “yoru” biçiminde, diğerisi ise “fiil+zarf-fiil eki (-Ip) + dur- şahıs eki” şeklindedir.

(Evleniyoru (1/18), Sen ona ne hışmat *edip duruş?* (1/173), vs.)

4. Gelecek zaman çekiminde “fiil+zarf-fiil eki (Ip) + fiil+gelecek zaman eki+ şahıs eki” şekli de kullanılır.

( m r bitti, tamam *varıp geccesz*. (1/53), vs.)

5. Geniş zamanın olumsuz çekiminin “mı” edatı ile kullanımında z sesi genellikle düşer.

(Yardımlaşma *olma mı*, olur. (2/48), vs.)

6. Ölçünlü Türkçede karşımıza çıkmayan bölgeye has fiiller mevcuttur.

(*ünnerlerdi* (8/83) (çağırmaq), *gavırladı*, (8/76) (gavrala-: uğraş-, düşün-),

matıfladık (3/67) (matıfla-: yaşlanmaq), vs.)

7. Bazı durumlarda sıfat-fiil eki olan “-ası” ekine “-miş” eki getirilerek rivayet anlamı katılır. (varasıymış 1/93), vs.)

8. İsim cümlelerinde cevher fiili genellikle korunarak kalınlık-incelik uyumuna göre farklı şekilleri kullanılır. (O ta *gözel idi*. (4/31), O ev *yoğudu*. (1/27), vs.)

9. Cevher fiilinin düştüğü durumlarda y'nin inceltici etkisinden dolayı kendisinden önce gelen geniş ünlüleri daralttığı görülür. (öylüydü (1/111), vs.)

10. Ölçünlü Türkçede karşımıza çıkmayan isim cümlelerinde ek-fiilin birleşik çekimlerine bölge ağzında sıkça rastlanır.

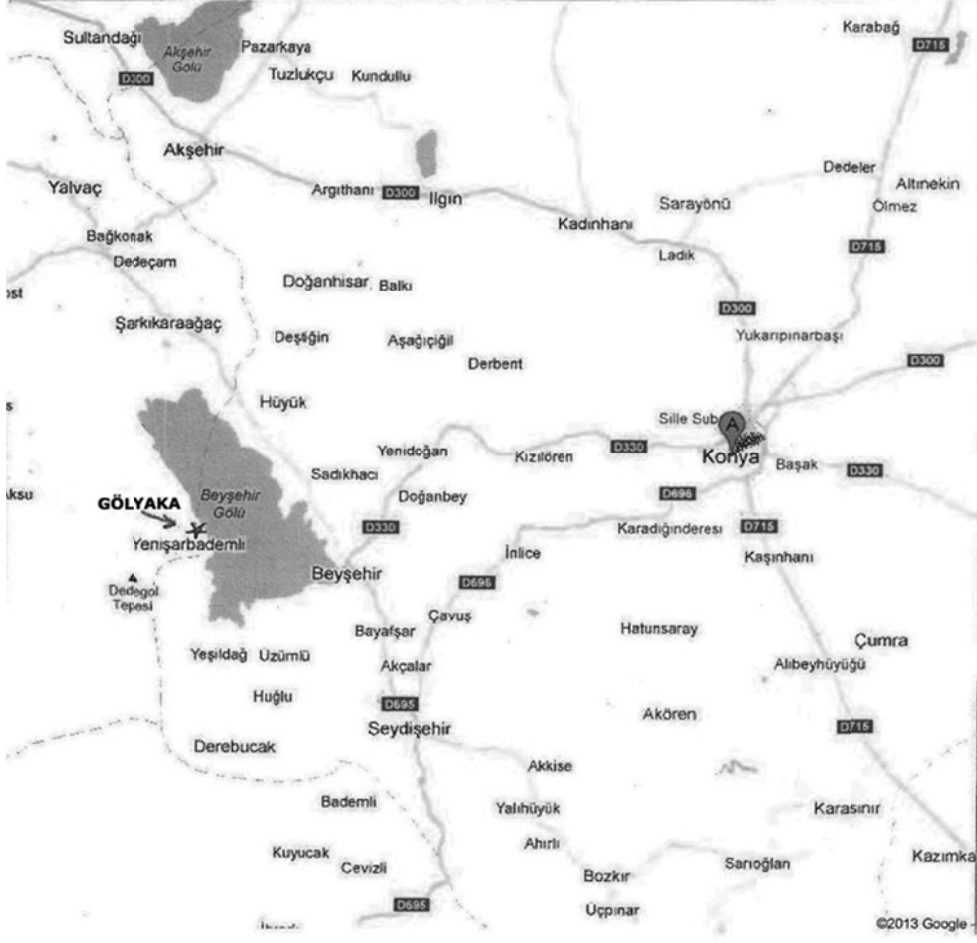
(*Zoñguldak'dıymış ımış* (1/84), *varımış ımış*. (1/124), vs.)

11. Biçimce soru cümleleri bölge ağzında çok sık kullanılmaz.

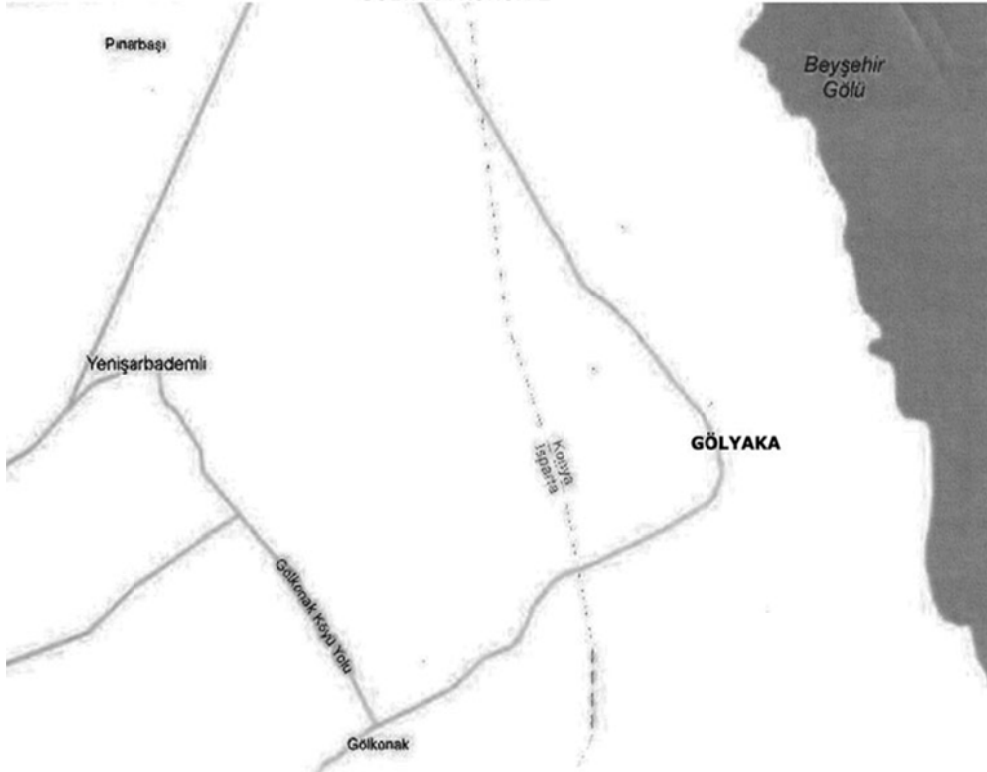
(Zülfü aba şeyimi *vermiyceñ mi* altını? (3/186), vs.)

12. İncelememiz sonucunda Gölyaka Kasabası Ağzı, söz dizimi bakımından Türkçenin genel kurallarını yansıtmaktadır.

GÖLYAKA KONUM 1

GÖLYAKA KONUM 2

IV. BÖLÜM
METİNLER

Metin 1

Ümmühan KARA

Yaş:80

Hanise ERÇAKIR

Yaş: 54

Gülsüm ERÇAKIR

Yaş:60

Adı Soyadı: Çağrı NAMLI

Yaş: 20

Konu: Serbest Konuşma

Ümmahan Kara: Çağrı Efendi, Çağrı Efendi otur bakalım...

Ebe ne zaman ve nasıl evlendin?

Hanise Erçakır: Anlatıvisañña Ummānı aba madem. Sen mesela güccükē...

Ü.K.: Ben ne gelin oldum ne güye oldum ne bi şey oldum. İşte öysüzlükten işte aķ
5ana eliydiydik.

Annen ne zaman ölmüş?

Ü.K. : Ben anamı vila bilmen. Ne zaman öldü? Sār güccük güccük ğalmışızdır sār.

Annen kimlerdendi?

Ü. K. : Anam şō Türķan var ya... Türķan'ın dedesi vila dayım olur. Tē aşşā mēlede
10vile evleri var ıdı.

H. E.: Türķan şey Tañgal Omar'ın ğarısı.

Baban kimlerden?

Ü. K. : Bobama Ğoca Emin derler. Őurda evleri var, yoğarı mēlede.

Kaç yaşında evlendin?

15Ü. K. : Ben daha on on beř yaşıma bile girmediydim. Malik bile olmadıyım, tē sonnadan kēri oldum. Bi ađ anam var ıdı iřte. Bacısının ođlu olurdu iřte Yařar'ın babası ona ğatıvidiler. Ben derin hēç bilmiyyodum çocuğudum ben hēç bilmiyyodum nasıl evleniliyoru, nasıl oluyoru, n'olduğunu bildiğim yođ. Onda ğāri bi sene geçindik mi geçinemedik mi biriyle bi loğum bahasına giriyor. Orda iřte on on beř gūn yattı burda hasta oldu. Ğafıya bi ağrı girdi.

20Ğūlsūm Erakır: Askere ğitcēdi desaņa.

Ü. K.: Ğafıya bi ağrı girdi. Yattı, yattı, iřte öldū. Niccēñ? Yařar iki aylık mı ũç aylık mı ũzerimde ğalmış. İşte o. O da bubamıñ evinde meydana geldi. Orda beř yaşına ğadar bobam bağtı. O Kōek dediğimiz o Yusuf'un olduğu yerde onlar aldılar ğaşdılar.

Kōek amcayı sever miydin?

25Ü.K. : Severimiřindir sār. Sevmesem gider miyim? Ağ anam ğandırdı ğındırdı. Yaşar hōyle bi buçuk yaşına yeñi girdi, yeñi yōrũyviriyordu. Bobam irāmetli burda çift sũrer, kelek ekecez kelek ekilirdi. Ordan Őũkrũ'nũn evinin olduğu yerde bağamız var ıdı, o ev yoğudu. Oraya beni ğoluma helkiyi dağtım, bi de çorap aldım. Eveli teñgeređ ile çorap ũrerek gidellerdi ya bōyle ede ede gidellerdi, ũrerek **30**gidellerdi. Helke ğolumda dağlı. Boyacı irāmetli Elif halāñ ğocası olur, sen bilmeñ, belki buvañ bilirdir ya... O aldı ğētti, evine ğatağetti, ğatağodu. Hindiki Boyacıların evine oraya ğatağodu işte ordan ora Kōēñ evine aldı ğētti, gōtũrdũler orda ğaldık işte.

Kōek amca ne zaman öldũ?

G. E.: Onu ben bilirin öldũgũnũ. Ekim ayıydı, bi gũz gũnũydũ. Kimse yoğudu kōyde.

35Ü.K. : Odun emri var ıdı o zuman. Odun emri verilirdi ya o zuman ekin orağta. Orda Yusuf'un hindiki oturduğu yerde bizim ev orduydu.

G.E.: Bunlarıñ evi oruydu.

Ü. K.: Haccā halañı bile oruya gelin geldi. Yedi sene orda ikimiz geçindik. Halı dokuduğ orda. On üç halı kestik ikimiz. İrāmetli Ecir emmiñ halı ğuruvidi. “Ne 40dolanıp yörüycesiñiz?” dedi. Oturuñ ora halı dokuñ. Beni de öğretti, ben de öğrendim, on üç halı kestik ikimiz.

Ne zaman bu mahalleye geldiniz?

Ü.K. : Ben orda ğaldım. Haccā halañgil buruya geldiler, bura daşındılar. Accıķ Köçēle ğırğınlaşividiler, neydi bilmen.

G. E.: İki gözüdü zaten ora.

45Ü.K. :Üçüdü üç, üç gözüdü. Birinde halı doķurduğ, birinde yatırdıķ, birinde de gine yatırdıķ. Hā bura iki gözüdü canım, iki gözüdü. Ora da öylüydü. Ora üç gözüdü de bura iki gözüdü. Buruyu sonra yaPdılar Haccā halañgil sōna yaPdılar.

G.E.: Bi barakada oturdu.

Ü. K.: Hıı, yıķtı, yaPdı. Yarıya ğadar yıķtılar, yarıdan kēri dört kez üzerine ev 50yaPdılar. Hindi bu öyle oldu. Onun da işte ömürceğizi yoğumuş vardı ğetti. Çillesini baña ğoydu ğetti.

G.E.: Ummanı Aba sen önce ölceñ ben sōna ölceñ diye bi dava yoķ ki. Belki biz de senden öyce ölcez. Sen ğalcañ.

Ü.K. :Öyle, sınırı yoķ. Sınırı senedi sepeti yoķ. Ömür bitti tamam varıp ğeccez. Allah’ım yarabbi ele avıca düşürme yarabbi. Elimiz ayağımız dutarka al amānetiñi. Ēe işte böyle.

55Eskiden hangi yemekleri yapardınız?

Ü.K.: Un çorbası, un bulamacı, ğabaķ, bancar, turp ēsi onları yerdig, ekme üstü...

Un bulamacını nasıl yapardınız?

Ü.K.: Soğanı doğra, ğavriqla ğavriqla, içine un ğat, unu da ğavır ğavır, bi su dök. Bula bula bula o ğayri ğaynıyı ğaynıyı ğoyulaşır, yé. Sirke ğat öyüñe, saten yalnız **60**yenmez. Sirke ğatcañ, pilaf bişirceñ, onu ğoycañ, ayranlı çorba yaPcañ, balıķ bişirceñ. Harmanlara azığa ğécceñ, düğen sürceñ, süpürge süpürceñ, sap çekceñ. İşte öyle öyle... Nicceñ? Şindi bi ğara patoz çıktı. Savırı, savırı, savırı... Hindi de bi de savırmalıķ çıktı ‘haydē. İş bitti...

Ebe Köçek dayıya niye Köçek demişler?

Ü.K. : Onların sülâlesine Köçek Hasanlar derler imiş. Hindi bobası mıymış, dedesi **65**miymiş düğünde oynamış, kimiñ düğünüyse bi düğünde oynamış. Ondan Köçēñ Hasanlar ğoymuşlar adlarını.

Hepsinin adı mı Köçek?

Ü.K.: Hepsine dēl bi benimkine deller Köçek diyi. Köçek oynamasını bilmezdi, hōyle uzun boylu bi adam ıdı canım. Oynamasını vile bilmezdi.

70G.E.: Ğııız adam vila vurmuş ya... Buvam gözetciymiş imiş.

Ü.K.: Buvañ, Ekiz Hoca Bekir onlar gözetciymiş imiş. Ēe adam gelirke barabar Musdā dayıyla Bekir dayı ğaşmış. O da geliyoru, evela o atmış. Bi şimşek atmış, şimşek atmasıyla barabar o ona atmış, Köçek ona atmış, bi şimşek atmış o da ona atmış Köçē atmış. Köçēñ ordan silmiş ğétmiş, Köçēñ attığı hu bağrına ğelmiş onunķu. O ğayri yıķılmış.

75G.E.: Sōna o şeye var ya eve götürmüşler, ifade vermiş. Pepe vurdu, Küt Oğlan da gözetciydi, demiş.

Ü.K.: Köçek vurdu, Köçek vurdu, demiş. Onuñ da Sarı İsiin dayıyla Ecir dayı ... onun da gözetcisiymiş imiş. Onu da götürmüşler ğétmişler. Deyviridi, öyle diyi deyviridi.

G.E.: Harfliymiş imiş o zaman.

80Ü.K.: O harfli olma mı? Onun oyumuşumuş, Köçēñki de Mustafa dayıyla Ekiz Hoca Bekir imiş, taķipçileri.

G.E.: Ondan buvam vıla ağır cezada Köçele hücrede bi gün mü iki gün mü yerine geşmiş. Beş sene yatmış amma tek ayak üstünde yatmışlar.

Ü.K.: Zoñgulgak'ta. Zoñguldak'dıymış ımış. Halen bile Zoñgulgak ocā göşmüş de **85**çok adamlar ölmüş. Bi Köçeğe doğanmamış. Başka bi goğuşda mıydı, nerdiydi? Ona doğanmamış.

Sen evlenmeden önce mi olmuş?

Ü.K.: Öyce öyce. Tē öycelerden...

G.E.: Öycelerden canım. Gençliğindedir sār.

90Ü.K.: Gençliğinden be...

O senden önce hiç evlenmiş mi?

Ü.K.: O ğarı yüzünden ya... Ğarı yüzünden oldu, avrat yüzünden oldu.

G.E.: O şu Çolak Abdillāñ Ayşa'sını bile aldığını şey burda ona bile varasıymış, de mi? Köçek dayı Ayşa... Ondan kēri Çedcel'iñ bura gelip de şeye vardığını bile ben **95**biliyom o ğadınıñ.

Ü.K.: Aқburun'a.

G.E.: Aқburun'a mı?

Ü.K.: Aқburun'a canım. Mustā Onbaşıyla. Mustā Onbaşı yavlanmış. Bizim evde bi sürü bi yıĝlı daқtırmış. Ondan kēri .... Bıraқmış çekmiş gétmiş. Hindi tā sağ duruyo, **100**tā buzā gibi. Aқburun'a Hadime'niñ düğününe géttim de ğızınıñ düğününe orda gördüm.

G.E.: Aman yeñgem neler olmuş esgiden neler?

Ü.K.: Esgiden ararsañ çok...

Sana altın taktılar mı?

Ü.K.: Ben kör metelik görmedim. Altın maltın dağan olmadı. Kim dağcağ baña **105**altını? O hapızdan geldi, nerde bulsun?

Düğün yaptılar mı sana?

Ü.K.: Yok yok düğün müğün yok. Yaşar'ın buvasına vardık ondan görmedik beş guruş, bi metelik yoğut kel altın onu da görmedig, dağmadılar.

G.E.: O genç ölmüş iyce gayri. Askere gitcemiş imiş. Lokumu yiyince...

110Ü.K.: Askere gétcēdi diyi eveli göl kiyadı gelirdi yirmi, yirmi beş gün durullardı. Hindi iki üş gün durup varıp gédiyollar. O zamanlarda da öylüydü, eskilerden. Yirmi beş gün öyce gelirdi göl kiyadı beklerdi o gününe gelesiye. Vurduğı oğlan bilan Musdulu derler şu Sefer var ya Sefer'in amcası olur, emmisi olur, buvasının ğardeşi. İşte o dediğim Çolak oğlunun Abdillāñ karısınıñ kırklā geliyor, 'işte hurda **115**mezellikte ğır hindiki belediye var ya, orda göca bi şimşir ağacı var ıdı, onuñ dibine geliyor orda vurdular işte. (...) Hindi çıkmış gétmiş bu. Neyse hindiki Yağalı bi akrabaları var ımış bunların hindi Yusuf'un oturduğı yerde. O ev bilen kümes gibi iki göz ev ıdı. Onu bilen ben gendim yaptırdım hindiki hu evi.

G.E : Saña niye vermediler de onlara verdiler o evi?

Ü.K.: Baña damdan yoğarısını verdi. Huzurda hazır olsunlar, ikisi de dayıyla bacınıñ **120**oğlu. Damdan yoğarı sened olur mu? İşde unuttum işde, ne diycedim? Ha Yağa'dan akrabaları gelmiş. İki ğapılıydı o ev. Dayı, demiş. Böyle olmaz demiş, sen derin bi yüz lira hazırla demiş. Eveli bi yüz lira yüz lirıydı.Hindi yüz milyon bi yüz oluyor. Saña Yağa'dan ben bi avrat buluyun. O da iki ğapınıñ arasında diyner imiş. Ayşa bu, Abdillāñ Ayşa. Sabah oluyor,işte ğoyunları varımış ımış,çifte gétmiş **125**imiş. Ben çifte gédiviriyin, demiş. Sen de demiş ğoyunları ğuzuları al gel. Ben orda ğaluyın, sen demiş gel.Vili bağar ımış gelecek yok , bağar ımış gelecek yok, bağar ımış gelecek yok... Azık gelecek yok. Eveli azık mazık ğötürülerdi çift sürenlere. Nadas edellerdi. Vili yok. Gelmiş, sār öğlen olmuştur, gelmiş. Vili gelse bağsa evde bi adam yığlıymış. Eveli hindi hu velediye yeri var ya orası hergele sığır **130**biriğirdi. Göca yer ıdı ora höyle, göca bi yer ıdı. Su irkilirdi, çocuklar ğaymıya gederdi oruya. Nozmanıñ olduğı yer, siziñ eviñ öyü Kağip'in eviniñ öyü göca bi yer ıdı ora höyle.

Üzmüye gédellerdi, buzdan gaymiya... Ordan gayri gelse baksa evde halk doluymuş. Yō ne bu, ne bu halk? E, böyle böyle. Hā, öyle mi öyle... Saçından dutuviriyoru sürüyerek eşikten aşşā ‘haydi indiriymiş Ayşığı, yā Yağa’dan gelen yok. Öyle diyi gonusmuşlar. Ğāri bilmen sonnadan sōnuya buliviceklerse bilmen **135**yoğut öyle bi şaka yaPtılarsa da bilmen. Doğru Arf ebeye varmışlar, aşşā mēliye. Böyle böyle, aba demiş beni indirividi. Geliyoru, ülen ağam etme, gétme, işte höyle böyle... Tamam demiş onu gátman, gátman. Gátmamış. Niyo? Bi hafta mı durdu iki hafta mı durdu beni ğari aldılar ğaşdılar. O Iramazan dediğim aldı ğaşdı ğari. Beni bizi mahkemiye verdi üstüme evlendi diyi. Mahkemiye géttik hindiki o bizim şere. **140**Bekliyyoz ğari ünnencek diyi. O girip çıkıyoru, ben böyle oturuyon ğapınıñ ardında. Geldi baña bi tüydü, başıma bi sarıldı. Örtünüñ bi ucu onuñ elinde öbür ucu benim elimde. Örtü ortadan belinmiş, gétmiş o assılırka ben assılırka. Ben assılcağ diyi utaniyon asılıyon, o da asılıyoru. Buvası gelmiş, ne biyin nerden geldiyse Abdillāh dayı, buvası. O mu ısırıldı, ben mi ısırıldı adamıñ elini ıssırmışız. Ğan aқыo. **145**Vili n’oldu bu? İşte böyle. Neyse ünnendik. Hıı, n’oldu? İşte ne biyin vırdıdık zırdıdık dedik gayri. O an ne dedim n’ettim bilmen ğari. O ğari o gédiş ile şerde ğaldı. Şerde Aқburun’da bi adama vardı. O Aқburun’dā adam da Kōçēle mum gibilermiş imiş. Gelirler gédellermiş imiş birbirlerine. Onlar arқadaş. O adama varıyoru. Vardı ğari, işte o orda ğaldı ğari, ben de burda Kōçēñ evinde ğaldık. İşte öylelik ğari Yaşar da bir buçuk yaşında. Buvam baktı beş yaşına ğadağ baktı. Yeter ak anam var ıdı. Yeter ak anam deyzesi olur. Kasağ ebe bacısının ğızı olur umuş onun oğlu ğari.

150Kōçek dayı Yaşar eniştēye iyi baktı mı?

H.E.: Ne baқcāğ?

Ü.K.: Nere bağdı? Bağmadı da o öyle... Baña vila ne derdi? Kōr doyrurcaña dağıñ doñuzunu besle, öğsüz doyrurcaña dağıñ doñuzunu besle, derdi.

G.E.: Nere besliyecek?

155Ü.K.: Nütcēñ işde... Bunları vilan yuttuk. Ğaniyet ettik, sabır ettik. Nembēn otuz otuz beş sene bile geçinmişizdir sār.

G. E.: Ölesiye durduñ gayri.

Ü.K.: Ölesiye durduk. Tā dursa tā durcadık, netcēñ? Arımızı yedik gēttik işte.

Huysuz muydu?

160Ü.K.: Āa, huysuzuñ önde gédeniydi.

H.E.: Halam ben çocuğudum. Okuluñ yanında bağçeleri var ya tüvële geçirdi ordan ben de erik çalardım. Köçek seni vurcağ, derdi dedeñ, Katip dayıñ. Amanıñ benim aklımlı çıkardı. O varıka var ya hiç bağçıya adım atmak ne mümkün?

Ü.K.: Öyle diyi korkutmuş bunu.

165G.E.: Buvamıñ iyi arkadaş ıdı. Eñ yuttukları bi ayrı giderdi. En şey arkadaş ıdı Köçēñ. Bizden çıkmazdı.

H.E.: İki hapis bile yatmışlar. Hapis arkadaş ı. Adam indirmişler halam.

G.E.: İşte day ı vurmuş, buvam da gözetçiymiş imiş.

Ü.K.: İşte niitceñ? Sabır ettik, ganiyet ettik.

170Şimdikiler sabretmiyor.

G.E.: Hindikiler üç gün durdu mu boşancaz diyo.

Ü.K.: Hindikinler boşancaz diyi kaçkıvırlar. Baña vilan çok dediler. Sen ona ne hizmet edip duruñ, sen onu çık, gēt birine var, ne duruñ? Çok diyen oldu. Ben hiç kimsenin lafına bakmadım. Bakşam o gēttiğim ondan eyi mi olcağ? Beliki ondan **175**kötü olcağ. Belli mi olur? Hēs belli olmaz. İşte...

Köçek day ı ne iş yapardı?

Ü.K.: Köçek day ı bi şiyi yapmaz. Evelleri göyun moyun güderdi, köy göyunlarını bile güderdi. Üş, dört, beş böyle göyun olurdu. Ğoyun güderdi. Ondan kēri işte bi hasta oldu. Ğarnı amelēt oldu, safradan. Onun vilan çok Ğahrını çektik, çok. Yandım **180**aş Ğapıyı, doñdum yak sobuyu, yağla bacaklarımı, yağla ayaklarımı isbirtoyle.

H.E.: Bi ot bulurduñ sen hendekten, dizine sarardınız, delirivirilmiş.

Ü.K.: Şey, sergile dedikleri, sergile denir ona. Sardık, birinde sardık. Böyle göca bi yara aşdı. Hura mıydı, hura mıydı sardık da...

H.E.: Halam hindi (...) getiridi onuñ donlarını, gömleklerini. Biz çocuğduğ ya gülcek **185**yer arıyyoz. Bi paçasını şura sererdi Ummanı ebe donuñ, bi paçasını da şura pantolonun. Biz gülmekten ölürdük gayri. Çocuğ ağılı gız işte gayri onda gülcek bi şey mi var?

Ü.K.: Demek güler miydiñiz gayri? E, sizin buvañgilin gapıda bilan çok yıkadım sırt. Anañ gazan vurudu, barabar yıkadık.

Külle mi yıkdınız çamaşırı?

190Ü.K.: Kül üle kül üle yıkdık. Tenekede külü gaynatır onula da yıkdık. Bazı gapıya vuruduğ gapıda yıkdım. Géder orda sıkır gelirdim, ollara sererdim. Ollarda siziñ ev yoğudu. Ollar zaten payam ıdı. Payam doluydu ollarda.

Kül iyi çıkarıyor mu kirleri?

Ü.K.: Yumuşacığ gor, çıkarma mı?

195H.E.: Çamaşır yurmuşak olurdu. Bağ şura temiz bi leğen vurulardı, su, o gaynardı. Hurda da bi şeyiñ içinde küllü su var ıdı. Onu niyderdiñiz? Onu ona mı aqtardıñız?

Ü.K.: Vili, onu yüyyoñ ona atıyoñ, onu yüyyoñ ona atardıñ. Birine gaynadırdık duru su. O bit varsa sirke varsa ölüdü. Bi de ağarıyodu da gaynıyincıra. O ölüdü, biri oyudu. Birine de küllü onu yağañ. Eliñde dalğıç alıñ helkiyse helke. Eveli tokucak **200**ğullanırlardı. Atallardı tağıdığ tağıdığ. Hem iki tokucāla da yürlerdi şakıdığ şakıdığ. Bi neşeli olurdu. Hindi o yok. Hindi ocāñ başında gayri. Hindi bi de makinede. Hindi makine çıktı gayri. Evvelkinler neler çekti? Evinde su olmuyan hurda akara vuru gelirdi teneke olsun gazan olsun orda yıkar giderdi. Ama kış olsun yaz olsun üstüñ ıslanır doña doña. Bunuñ olduğu zaman oldu. Neyse bi gazan vuran **205**olsa var ısa bi çıkmışlığın, yıkancağ gideñ onuñ yanında orda yıkar gelirdiñ. Hindi gayri hepsi asiriye kağdı. Hindi ocāñ başında hepsi gayri. Eviñ içinde. Ya işte nétcēñ? Öyle, tā neler çıkcağ bakalım Allah'tan hayırlısı.

Metin 2

Adı Soyadı: Vehbi ATASEVER

Yaş :75

Konu: Serbest

Askerliğinizi nerede yaptınız?

Vehbi Atasever: İki ayını İzmir Bornova'da. Diğerini iki yıl olunca Gebze'de topçuydum. Top çavuşu olarak askerliğimi bitirdim. 58-59'da bitirdim.

Köyden başka bir yerde yaşadınız mı?

5V.A.: Ğurucova'da. Şurada yakın. Orada ormanda çalıştım. Orda yaşadım on dört yıl orda. Yağında, tel hatlarında oralarda çalıştım. Eveli telefon var ıdı ya şeyli o telefonlardan.

Köyde yaşamamanın zorlukları neler?

V.A.: Zorlukları yoğ iyi çalışana. Çalışan işini nerde olsa egmēni çıkarı. Hele bizim bura gibi mesela. Ben balıĝcılığ filan yaPmadım. Askerden gelince devlet Orman 10İşletmesinde çalıştım on dört yıl. Ondan sōna maraņozluğ yaPdım. Şura bi maraņozhane aşdım. Makina makina getirdik işde. Biñ doĝuz yüz doĝsan altıya ĝadar çalıştım orda. Emegli oldum baĝkurdan. Vergi dāresi emegli yabdı. Vergi yatırdıĝ. Bōlelig işde şeyimiz günümüz bu güne ĝadar on altı on yedi senelig emegliyim. Doĝsan altıda emegli oldum. Heralda on altı olsa gerek. Bōle işde. Gendi halime yaşıyyorun yani bi hanım ılan beraber.

15Çocuklarınız nerede?

V.A.: Benim bōyük ōlum şeyde 'Ğonyada, kampsude orada müdür. Selçuk Ünüversitesi'nin orada çalışır. Birisi de burda belediyede gebce şoforu. Bi ĝızım var, o da evli bi imam ıla gendi yakınımızda. Őle...

Hayvancılıkla uğraştınız mı?

20V.A.: Hayvancılığla heç  raşmadım. Hayvancılığ yabmadım yani. Bobam sağıka d  evel  ocuğlumuzda yabdık da... İşde  oyunumuz vardı on beş yirmi, beş altı in emiz var ıdı. Onlar geldi geşdi...

Eskiden mi yaşam zordu yoksa şimdi mi daha zor?

V.A.: Esgiden. Esgiden ekini bi iyorduğ. Mesela  k z arabasıyla  ekiyorduđ. **25**Efendime söylüyüm, d ğen s r yorduğ, böyle.  k zlerle dolanı dolanı. Hizmet bay  zor udu. Ğara saban denilen bir řey var ıdı, ağaşdan yabma onlarla vilan  ocuđl mda çalışdım yani. Pulluđ meydana geldi. Hatta araba eveli ađac esgenli arabalar var ıdı. Onları  ullanırdığ. Onlar ayrı bi řey oldu. Demir  anı d yi demir esgenli bilyeli şeyli  anılar  ıkarırdılar hu Huđlu'dan. Onlarla... Hizmet  olay mı? **30** k z arabası  ořuyoduđ. şimdi hepsi  olay. Makine var, trağt r var efendime söylüyüm saman makinası var, buğdayı çeken makina var.  e yani  olay yani. Hemen dayıyosuň beř dađđada işini  or yoň. Bir ay d ğen sürerdik, s de otuz gün, kırık gün mesela. Bu  olay bi řey mi? Öküzün üstünde mahluğa embeli kađa kađa kađa, dolanı dolanı  oca bi eziyet idi yani eskiden. şimdi daha ne? Para yođ o zaman. On  uruřa muhtaç old m zamanları da bilirin. şimdi her řey bol yani  alışana.

35Eskiden harman zamanı nasıldı?

V.A.: Harman zamanı anlatıyom ya. Ekini biçip  egmeg öküz arabasıyla. D ğeni harmanda sürmek, denesini eve getirip şey etmek... bay  bi hayli zaman alıyordu. Gencike oluyo bu da. şindi vilan olsa yani bay  bi yani yapaman. Ben yapabilir miyin öyle bi hizmeti? Yapaman. Cünkü, bi gün yabdım mı ertesini gün hasta olursun. **40**Yürüyemez h le gelirsin. Bunlar böyle, eski devir b yl yd . Para yoğ bunlar böyle.

Eskiden akrabalık ilişkileri nasıldı?

V.A.: Akraba şimdi de aynı o değişmez. Eğere bi aranızda bir dediğodu, kötülük olmadığdan s na aynıdır. Amma olursa elden daha kötü olurlar akrabalığda.

Eskiden yardımlaşma var mıydı?

45V.A.: Komple bir hanede iki ğardaş olsun, üç ğardaş olsun hanca bir ganca bir hepisinin işi aynı sofrada yer adamlar, hepsi birden çalışır. Amma vazife başka bi yere gider onu o görü gelir. Burda sen yaparsıñ. O öyle olur şo şöyle olur. Bu böyle yani. Yardımlaşma olma mı, olur.

Eski bayramlar nasıldı?

50V.A.: Bayramlar şimdi gine aynı. Hısım akrabaña işde bi bayram ziyareti yapıyorsuñ. Orada gonub göçüyorsuñ yani. Çayıñı, ğırıntıñı, cart curt hepisini onlar için bi hazırlık yapıyorsuñ yani baklavasına varıncıya ğadağ. Böyle bi samimiyet doğuyor yani.

Şimdi günleriniz nasıl geçiyor?

V.A.: Şimdi ben yaşlı olarak benim günüm şöyle geçer: Bağçede fidanım var, onu **55**suların yani motur_ula. Eskiden şöyle bi şey var_ıdı: Ğuyu ğazıyordu, ğuyuya bi ağaç dikip o ağaca bi mertek, sırığ helke daķıyoz, sōna onula batırıp onula suluyoduğ. Hindi öyle dēl. Hindi motor var. Hortumu alıyosuñ, hortumu bağladıñ mıydı, motoru çalıştırdıñ mıydı suyu istediğın yere götür, oruyu suluyabiliyoñ yani. Bi gölaylığ. Amma işde benzin, mazot masrafıñ da oluyo. Olmaz olur mu, oluyo. O filan yük olmuyo şimdi şu devirde.

60Eskiden kız isteme nasıl oluyordu?

V.A.: Hindi ğız istemesi köyde tanınmış, sözü geçen ileri geçen adamlardan bir iki kişi alıyor yanına. Orada sayğıdeğır kız babası annesi, bizim buraya gelmemizin bir sebebi var. Sizden kıızıñız filanı Allah'ın emri, peyğamberin ğavli üzerine istiyoruz. İstek bizden şey_etmek sizden. Tabii o da maķul gördü mü maķul göründü diyor. **65**Veriyo ğızını. Ondan sōna işte bir belediyeden kâtip getiriliyor. O da ğayıdını yapıyor. Ğızıñ isteğini olanıñ isteğini. Biribirilerine imza veriyorlar. Böylelik işi bitiriyorlar.

Sizin düğününüz oldu mu?

V.A.: Benim mi? Benim oldu. Dē elli dördde vila.

Kaç gün sürdü?

70V.A.: Üş gün sürer. Şimdi o zaman araba da yoğudu. Şimdi bi öküz arabasına ganat gurallar, üstünü çulla yağut bi şeyle gapadıllar. Ğızı alıllar, öküzü goşallar, öküzüle götürüler, éndiriler. Araba da öyle...

Sizin zamanınızda davul, sandık var mıydı?

V.A.: Var, sandıg da var davul da var. Sandıgı bi gün evel götürüsüñ. Ertesi gün ğızı 75çıkarsıñ. Üstüne çocuğ oturdurlar otuz lira, kırk lira, elli lira adamıñ durumuña göre para isterler, verirler. Bu durum böyle. Hindi de öyle.

Metin 3

Adı Soyadı: Havva NAMLI

Yaş: 85

Adı Soyadı: Ümmühan NAMLI

Yaş: 77

Konu: Serbest

Anamas Dağı Efsanesini anlatır mısın ebe?

Havva NAMLI: Eveli dağda bi çocuk héç durmaz hırsızlık yapar ımış. Çocuğu asmıya çıkarmışlar. Duruñ beni asmañ, demiş. Anam yolladı, ben géttim, anamı asıñ, demiş. Anamas ondan ğalmış.

5Gelinle damadın boğulma hikayesi var. O nasıl olmuş?

H.N.: Gelin ğağnısıya giderke ğalmış deñizde. Tol'dākı Gürlevi'nde. Orda düden var ımış. Hindi deñiz çekildi, her yer gurudu, orta yerde ğamışlarıñ içinde ora gurumadı. Hindi doluymuş ğari, hindi doldu deñiz ya. Bi de yeñi o Bademlili ğayri köye geliyorlar ımış. Bizim Ğızılkise'de ay ğızım uşmuşlar, çocuğ var ımış ğucaklarında. 10İkisi de gétmişler deñize, çocuk daşa daķılmış, fiañfiañ ađlarķa dışardan bi iysan gelmiş, çocuğu almışlar, ğayri kimler geldi kimler bildiyse ne bilceñ bizim köylüyse

Bayamlı'da çocuğun orda olduğunu. Dedesiyle ebesine habar vermişler, ötende o dede öldü. Gız böyümüş şindi. Hastaneniñ öyünde evleri var. Okutuırlar ıımiş, gız göca bi şey olmuş. Deñize düşenleri sorsañ Allah... Hu Tatanlarıñ evinde bi buva, iki **15**oğlan héç ölüleri bulunmadı. Şeye çıkmış, kasabıya gumuñ içine gömülmüş, şindi orda şey yanarmış gızım yeşil yeşil. Kemikleri guma gömülmüş, orda ışık yanar ıımiş geceleri, herkes görümüş. Ğasabada, gumda gumda... Herkes okuırlar ıımiş gayri.

Eskiden de göle düşen oluyor muydu?

H.N.: Şu şey var ya Ğoca Emin'in Yakııııla Şükrü, Güllü'nüñ göcası. Onları bilmen ben. Hıdırellesde deñiz doñmuş ay gızım adam binmiş buzuñ üstüne adıya **20**geçiyormuş. Yarılıviriyo buz, gédiyo içine. O da bulunmamış deñizde.

Eskiden balıkçılık yaparlarmıydı?

H.N.: Yoğudu. Balık yéni çıktı. İşte köy bi ıalkıncadı, hura şey yapıldı balıkthane. Ondan kéri ora géttiler, iyce galkındılar, hindi de battı. Baısaña yabancı bi balıg tá atmışlar. Heş dadı yok, deller. Hem Mēlit emmiñe getirmişler de, emmiñ var ıımiş **25**şorda, emmi gétmeye de balık geldi baña yiyelim, demiş. Heş yemedik, heş dadı duzu yok o balıgıñ. Sezan gibi höyle de heş dadı yok. Bi değışik balıgıımiş.

Eskiden balık tutmazlarmıydı?

H.N.: Balık höylüydü ebe: Sıraz var ııdı, gızılca var ııdı, göğce var ııdı. Üçünü dutar, yerdik. Ğurardık gışa tederiğı. Balıgı gurardık, bi sene yerdik tenekelerle. Onlar battı. **30**Onu gaybettiler, öldürdüler. Dişli attılar, ondan kéri gadife attılar, hindi işte bi türlü daha atmışlar.

Balıgı nasıl kuruyorsunuz?

H. N.: Balıgı ayıtlarız. Ğurdum ben işte saña yedircēdik böyün Pişirdik de nasip olmadı. Yür yıkarız, bi sağan duz görün, duzuñ içine böler böler döşerin, böler böler **35**döşerin. Ondan kéri gayri bi tá atarın üstüne, üstüne bi daş görün. Bi şey suyu çıkar onuñ. Orda şindi var, geçen seneden. Heş bozulmaz senelerce duru.

Bazı yerlerde balık kuruyorlar.

H.N.: Şu Yeşildağ'da, onu da gördüm ben. Göççüydü amma hindikinler öyle gurumuyyo. Onları kitir kitir yermiş onlar. Onları biz heş yemedik. Yerlerimiş, **40**onlarıñ da öyle âdetiymiş ebe. Bizim tezesini yerdik, fazlasını gurardık. İşte hu Tayir emmigil var ıdı, sen bilmeñ. O Alime'niñ oturduğu evde ardıçtan göca bi oyuk oyallar ımış içine bi doldurular ımış, ağzına bi ğapağ... Bi sene yerlerimiş imiş. Bilmiyiz vardığımız yer dēl de öyle diyi laf edellerdi.

Kışa hazırlık olarak neler yaparsınız?

H.N.: Tarna yaparız ğızım, bulğur ğaynatırız. Şindi biz bunu ğaynattık, çekcek yer **45**yoğ. Mēlit emmiñ gece görmüş ümüş on ikiden kēri getir de çekiviriyin, demiş Hacı Āmat. Dērmeni ğapattı ya sağlı çekivicek. Ebe millet Őeye çekilividi de pavlıkıya, un üğüden olmuyuncur vergisiniñ hağından gelememiş. Ğapattı. Duruyomuş dērmen aynı yerinde, döndermemiş emmiñi. Ebeñ, ben, Güssün düñür, ğoñşu ğetcekler gece çektircek gelecekler. Horuyu ayarladılar, o eşgiyviri çuvalda **50**durdu mu. Orda soyuycağ, sabāli sercez. Eveli ğış unu üğüdürdük, üş dört çuval. Hindi o kağdı, çuval kağdı şindi. Keselerle huruya geliyo, alıyo, zēriyi veriyoz una deđiŐiyoz, öyle idare oluyoz. Seksen beş sene neler geldi, neler geşdi? Bi Hacca halañ ıla Memet emmiñi, Ayşalañı huzurlu böyüttüm. Ondan kēri bi hastanelere düşdüüm ğızım. Allaah... Yemediđim, işmediğim ğalmadı. Hu boğazımda bi kufetir **55**oldu höyle... İspatı'ya bağlandığ, ayda götürüdü emmiñ beni. Şişelerle tentirot işdim ben. Şişelerle isPirto işdim. Toğdur iç... Yattım mı ağzıñı aş tentirotuñ nefesiñe geťsin, ölsün... Hindi öyle mi? Oh, kesiviriyoğlar, alıviriyoğlar. Güleser halañ iki kere aldirttı. Maşşallah hindi çok sıhatli, éyi. Birini hirtlağından dürümüş, Buldur'duyuz, emmiñe dağda bi telefon etmiş Memet hastaneden. Hemen geldi, sırtını değişirdi. Ana, kağ seni bi yere götürcen amma dedi acımıycasıñ, dedi. Tā acınırız hep acırız **60**da, dedi. Yatmış, éyiymiş, dedi. Noldu yavrım, dedim. Güleser dedi böyle böyle, dedi ümüğünü kesmişler... Hemen ğayri Hacca üçümüz geťtik. Özele yatırtmış banyolu, tuvaletli, terevizenli. Vardığ başına oturmuş. Bi yanda ğan dağlı, bi yanda bi Őiy dağlı serun dağlı. Vidiii, ğonuşamıyyo! Bundan adam olmaz, dedim emmiñe. Ğayri yatcağ yeri yoğ, ufacık bi yer. Bi de ğocasına sandalle var, bekleme yeri. Ordan geldik gittik ğāri de bi havta yatırdılar, geldi. Éyi şindi sıhatli, elhamdülillah.

65Eskiden düğünlerde hangi yemekler yapılırdı?

H.N.: Ğızım bak hindi ilk yememiz pilavdı. Öyce eti yellerdi, sōna pilav yellerdi. Hııı, öyce çorba... Matıfladık Ayşa. Öyce çorba, çorbadan sōna et, etten sōna dadlı ak havla bi şeyler, onuñ üstüne pilav yellerdi, kaķařlar gédellerdi.

Hangi çorba pişerdi?

70H.N.: Sütli çorba. Herseden yapardık eveli. Hindi asır değişti, şindi pirinc oldu.

Ümmühan NAMLI: Dibekte dögeñ dögeñ, onu ısladıñ, yügüñ yıķañ, bi bişiriñ fısır fısır bişer ğabarı.

H.N.: Delānlılar döğer ğoca dibekte küpür küpür küpür o hersiyi. Bi de hindi gelenekler görenekler: Dört gün düğün olurdu ya bi damadıñ dört tane delānlıbaşısı **75**olurdu. O hersiyi döğellerdi, bi ğazan bişirillerdi. İçinde *süt müt* yoğ. Unu bi çorba yaparlardı, oğlan evinin akrabalarına hep dağıtırlardı. Ertesi ğün ğayri o çorba géder, yeller, hep oduna géderdi. Odun ğağnısı ğoşardı. Köyüñ dışına geldi mi odun ğağnıları, taķsim edellerdi on usa beşi oğlan evine, beşi ğız evine... Onlara ğāri akşam ekmek yediridik. Bayrak dikene baklā giderdi. İki bayrak olurdu biri ğız **80**evine, biri oğlan evine, oduna. şerbet gelin çıķdıđı gün. Eveli bekmez idi, şindi şerbet. Düñürşüye dağıdıllardı, düñürşü para ver idi. Gelin oğlan evine gidince geline götürülerdi. Ağşam götürülerdi.

Gocalar aşı ile eşkili çorba nasıl yapılır?

H.N.: Ğocalar aşı; suyu ğaynadıllar, indiriler unu bulallar höyle ğaşağa doķanasāğ ğadağ. Ondan kēri ğollar, ğaynar, ziniye dökeller. Zinide doñar, ortu yerini yarallar, **85**şerbeti ğollar. Batırılar, batırılar, yeller. Çok ğözel olur. Eşgili çorba; bulguru ğaynadırız, eriği içine atarız. Eriđi ezeriz, o da çok ğözel olur. O göklüğüle yenir, ot ula motula.

Un bulamacı nasıl yapılır?

H.N.: Un bulamacıñıñ ğaTğısı çoğ ğızım be! Hindi unu ğavırız, içine bi°berini, salçasını atarız, ğıymasını, suyunu dökeriz. Ha, öyce soğanı ğavırız. Dur ebe başdan.

90Soğanı ğavırız, içine her şeyi atarız, ğıymıyı atarız. Ondan kēri unu atarız, ğavırız ğıPğırmızı, mantar olursa mantar da atarız. O zaman bişiri yeriz ğayri sirkiyle. Egme üstünü deyviriyin mi? Bi tava soğan ğavırız, mesela patitis de olur içine, yanına yumurta sıdır, ğıyma her şeyi ğat. Egmē ovcalar, üstüne dökeriz. Çoğ güzel olur.

Tarhana nasıl yapılır?

95H.N. : Tarnıyı yuñurular, döşeller ğāri bi günde kaķar o yavrım.

Ümmühan NAMLI: Ayranı ezersıñ, ezen ezeñ ezen ezen. Üş dörd daş goñ, daşñ üstüne ğazanı goñ. Ğazanıñ üstüne ğoca bi şey de var, bişegi var onuñ ğarışdırağ, ağaşdan.

H.N.: Ayranı ğaynıyısā ğadar ğarışdırsıñ.

Ü.N.: Ğarışdıra ğarışdıra ğaynama haline gelirken bi zaten bi tek güccüg bi tabaķda **100**yarma ğararsıñ, ekersıñ hōyle ğarışdırika biri. Tam ğaynıyca zamanda ğayri yarmıyı atarsıñ, boyna ğarışdıra ğarışdıra ğarışdıra ğarışdıra tava gelir. Ğarışdıramıyısā ğadar, yorulcağ ğadar oğraşrsıñ. Ondan kēri pat pat pat pat ğaynar, ğazan. ‘Haydiñ bālim, dut dut dut dut bi sıriķ getirisiñ! Ğoca bi sıriģa soķañ ğazanı, iki üş kişi dutar yere ğor. İki ğıyısına bi dedme atallar, vurular şeyi salsın gendini **105**dēyi. Ğazana bacağını kaķallar, yapışmasın diyi. Ğollar ğāri aycıg tā ğarışdırlar yerde de kesilmesin diyi.

H.N.: Ğapiyviriler.

Ü.N.: Ondan kēri aycıg durular, ilēne boşaldılar. İlēniñ içinde ğalır ğāri zabaģa ğadar. Zabah da oturuz ğāri bi yuñuruz, bi yuñuruz ona hamır yuñuru gibi. Yuñurdugdan sōna da ğāri oturruz yapmıya. Şeble bilmezdig eveli. Böyle elimize **110**alırız cimcig cimcig cimcig cimcig cimcig yaparız, yaparız ğoruz hasırlarıñ üstüne eveli. Hindi her şey çog, yoğ bi şey yoğudu ku. Hasırlarıñ üstüne cimcig cimcig eder ğoruz döşeriz ğayri şey tarna çorbası olur ğayri şey tarna ne dirdik onā? Diş tarna. Hindikinler şeble tarna şindikini makineyle basıviriyolar her şey ğolaya çıgdı ğāri. İkü üş kişiyi ünneriz hep döşeriz döşeriz döşeriz aycıg geş ğurur ğayri öteki çabıg kaķıviri de o kaķmaz.

115 Kaç günde kurur?

Ü. N.: Üş dört günde gurur. Ğalıñ oluyor ya çorbalıg hês onu öyle ğızardıP da yimiyiz şeyde ğışın yidiğimiz gibi yimiyiz o çorbalıg ğayri. Çordan çocuğdan sağlarız, sandā ğoruz, ğutulara ğoruz şey yoğluğda, yiyceg yoğ.

Şimdi de saklıyor musunuz?

120Ü.N.: Hindi aycıg serbes şeyde...

H.N.: Çuvallara dolduruyuz, bahara ğadağ yéyyoruz ğızım.

Ü.N.: Hindi çoğ. Hindi yiyen yoğ. Āa, o zuman ğuru hoşafıları fılan tıkr tıkr ğuru nohutları, meggeleri ğavır Allah'ım, ğavırıldığ. Tava yapılır demirden ğayri şey ğapağlı. İnişdem bi yapardı yeñcedē irāmetli satıviridim ben de ğāri onu parıyla **125**olsun bulđurla olsun bi şeyle hep alıllardı. Onda ğavırı ğavırı dökeriz çocukların öğüne hasırın üstüne döküviriz gevrek olsun déyi ha bağrış çığrış o baña az düşdü bardāla üleşdiriviriz. O ona vuru ölüm seninki yığlıydı, benimki düz üdü az ıdı. Üleşdiriviridig nohudu meggiyi héc öyle oturuP da sağana tabağa ğoyub da yemezdig. Ölçeller ölçeller benimki çoğ benimki çoğ kütür kütür, ne yiyceg? Yiyceg **130**yoğ düggan yōđ. Dügganlardan bi şey almıyız. Öyle dügganda bi şey yoğ. Bi yumurtacı gelir eski zamanda şey İsmayıl ne İsmayıl'dı ğız o? Sücüllü İsmil.

H.N.: O, Alı Osman, Sücüllü İsmil.

Nerden geliyordu?

H.N.: Yalavaş'dan.

Ü.N.: Yalavaş'dan satar omzunda bi şey... Ondan biz şekār alırdığ ğāri bi yumurtuyla **135**vılan. Yumurtuyla ğab verilerdi gelin eveli sağan tabağ beş on yumurta. Yumurta böl, yumurta veridig, tās cıñğa taslar... Hindi var bizim dā orda cıñğa tas. Hindi almıyyollar vile orda atıvicēmişin çöpe. Atmadım duru hatıra. İki dene ayağlı tas var orda. Hindi onu beğenen yoğ, eski moda onnar. Birini saña viriyim mi? Hagget veriyin de götür git. İster böyüğu al ister güccüğu çıvt. Dācıđ bi getir isterseñ onu.

140 Eskiden küplere mi koyuyordunuz tarnayı?

Ü.N.: Hı, yabdığimiz tarnıyı nere ğaccañ? Bi yere ğatmañ. Ya köfüne ğatañ köfüne de fare giriviri gerçi ya. Güpe, güpde bozulmaz toprağ güp ya. Lögde hindi bizim ğoca ğoca var. GüP duru indiremedik de nolcağ o? Bilmen. Onuñ içine ğorsuñ bi de desdi olur su işdiğimiz desdiler yapılrıdı eveli heb desdi o desdiyi de güpüñ āzına bi **145**geçiriñ hiş bi şiy ğitmez. Toz tā ğitmez. İçine giriyor kile gibi ya. Ora ğirdi miydi ğapannı duru. Ordan ğāri ğatar ğatar geliriz ğāri. Fazla vermiyiz dıķı dıķı çocuğlara birercig vılan verirseg veriz. Yavrım çorba itcez, çorba işcēz ne yiyeñ? Öyle iderdig ya. Ēari çocuğlar da çorbuya bayılır, yiriz. Anamızdan ahirimizden eveli onu ğördük ğayri. E, işte ğurudur, ğatarız ğayri başğa nitceñ? Bilmen, ne diyin?

150 Aydaşlık nedir? Bunu nasıl biliyorsunuz?

Ü.N.: Ēuruyub tükeniyoru, iyce zayıflıyoru, bacağıları döldür döldür etsiz değnek gibi sallanır. Eğnyeğn heÇ āzı durmaz. İyce zayıf et ile deri ğalır. Aydaşı çimdirmiyeye götürüler şehit ğabirinde. Ēabire götürüler, toprağ alıllar, üsdünden adladıllar, o toprāla çimdiriler.

H.N.: Faydası olmasa ğızım bağ, ğablangabāyı yola ğollar üstünde çimdiriler, o **155**zuman ğurtulur.

Aydaş olan çocuğı nerde çimdiriyorsunuz?

H.N.: İşte ocağ var ıdı oruya götürüz.

Ü.N.: Hu var ya Zela yēñgeñ anası çimdirivirimiş imiş. Ora götürüler. Dört yoldan şiy toprağ getiriler onu onda şiy onla da çimdiriler nazarla oldu déyi.

160 Kanı karışmayan biri mi olacak?

Ü.N.: Ēanı ğarışsın ğarışmasın. Bi de çocuğ āzı durmuyan bağğıra bağğıra derin b.ğ deliği olur aħırdā, cuma ğünü selaya başladı mıydı ğanı ğarışmıyan o. Ēanı ğarışmıyanıñ birini götürdüller üş ğulfualla bi elhamı oğur oğur şeyde üş tarafını dört dolanır, gelir b.ğ deliğinden çocuğı soğallar. Malıñ b.ğ attığları delik var aħırıñ. O **165**deligden alır birisi de o yandan alır. Durmuyan çocuğlar içde aydaş ağızı yüzü durmadı yağut şey çılığsız iyce çeñesinden bıqallar ezeller edebisiz çocuğlarıñ. Bunuñ

bi gözüne görüğeceğ mi var len ne bağırıP duruñ, ne bu çocuğuñ sesi diyi, deller. Onu ordan geçiriler. Ona da aydaş deller. Onun da adı aydaş olur.

Yaramaz çocuklara cuma günü ne yapıyorsunuz?

Ü.N.: Ağzına onuñ da bi dursun diyi ğanı ğarışmıyan buvasınıñ keltēniñ tersiné āzına **170**āzına vurular, üç ğulfallā bi elham oğur oğur vurular höyle sus déyi, cuma selası başlıyınca. İşte o ğün hem onu edeller hem de b.ğ deliğinden geçiriler, ikisini bir.

Beliniz pertince ne yapıyorsunuz?

Ü.N.: Beli de pertiği de şey yapıvi°ri°ler, pertiviriler. Yatırdılar, oğullar, oğullar sūraları oğuduğdan keri de perterler buçāla böyle āzınıñ keskin yerine böyle beliné **175**hep böyle böyle böyle keser eder. Ne keseñ? dirsiniñ sen, şiyे sorañ ne perteñ? diñ. Pertik perterin. Pertebiliñ mi? Perterin Allāñ iziniyle üş kere. Ne perteñ? Pertik perterin. Pertebiliñ mi? Perterin Allāñ iziniyle canını bile çıkarın. Ondan sōna onun belini ğayri böyle bi de ovğallar belini böyle böyle böyle basallar beline. Ondan kēri kaç ğayri. Ona da arlığ verisiñ bi lira iki lira ne veriseñ.

180 Onu vermezsek (ağrı) geçmez mi?

Ü.N.: Geçmez. Oğuttuğun gibi aynı. Okutunca da veriler.

İlla para mı olması gerekiyor? Metal iğne olur mu?

Ü.N.: Yoğ, yoğ inne minne hindikinlerin veresi yoğ para çoğ olunsura da bazı inniye gelsin parmānda yüzüğü veriyor, bi dağın da gine ver. Zülfü abıya birisi vermiş imiş, **185**Zülfü aba da dağınmış, vermez imiş altın yüzüğü. Bi şiyim yoğ diyi. İpiy durmuş durmuş ğari şiy, Zülfü aba şeyimi vermiyceñ mi, altını? Verdin abam ya, demiş. Ğadincāz da der mi der Allāñ adamı. Veresi yok, altındığını bildiği mi var? Tarnıyı halāñ yiyesi geldi, sevmiş ellem.

H.N.: Baharın bi yéyvidim ay ğızım ben bunu. Cebime ğatarın dıķışarcığ.

Metin 4

Adı Soyadı: Zeliha NAMALDI

Yaş: 70

Adı Soyadı: Azize NAMLI

Yaş: 47

Konu: Serbest

Zeliha yenge sen nasıl evlendin?

Zeliha NAMALDI: On dört yaşında. On dört yaşında göca ne, ne bilcēz? Soğakta oynıyan çocuğ... Vili, birinde buvam çiftē gitcek bi adam, anama demiş iki: “Yarın bize çiftē gelivi.” demiş bu! Öğüne iki öküz ğatmış bi de pulluğula bi de diz çorabı 5çekmiş adam ta hura ğadan. Doğru yoldan geliyoru öküz üle. Şey dedi, anam da dedi ki: “Ĝızım bu buğdayı götür de tallıya ğo gel, buvañ hindi bekler.” dedi. Tohum götürüyön. “Ĝız yavrım ne durūñ? Buvañ hindi ğızar.” “Ana bi adam geliyo, onuñ öyünden mi geçiyin?” deyyön. Meğersē bizim adam ımış. Valla bak dur. Néyse anamıñ aklı kesmiş. İndi geldi. Bi baqtı bi herif geliyo ordan. Hemen şapkasını 10ardına çevirividi, anamıñ elini öptü. Vili ben de höyle bakar ımışın. “Allah Allah” dedim “ Ĝız bu ğoşğocaman adam bu muyku beni verdikleri adam?”. Vallaha inan. Meğersē oymuş anamıñ elini öptü. Ben gettim, buğdayı ğodum geldim. O ğari başka yoldan ğetti. Ğoyvedim kesiyi, geldim. Ben böyle vardım, böyle gelin oldum.

İstemeye geldiler mi?

Z.N.: İstemeye geldiler. Haşğaş çapasından geldim bura. Ğayınnam beni beğenmiş, 15bu acar, bu ğızı alıyın diyi. Bildiğim bile yok. Höyle çapalıyıp dökerin onlarıñ haşğaş çapasını. Orda beni beğenmiş, geldiler, düñürlüğe istediler, buvamıla anam verdiler.

Nişanlılığın nasıldı?

Z.N.: Nişanlılığım, üç ay durdu vermiyecekler diyi. Üç aydan sōna düğün ettiler. Nişan ettiler altın dağdılar, düğünümü ettiler, getirdiler bura.

20Eşini beğendin mi?

Z.N.: Beğendim. İlk héc görmediydim. Sōna bağendim gettim. Neydiin çorum oldu, çocuğum oldu, ğarıştık işte. Burda köyümüzü özledim. Ta dama çıkardım, köyümüzüñ damlarına bakardım. Çorum çocuğum olduktan kēri de işte... Eyyidik, ha öyle kötülük mötülük olmadı, geçindik gettik bu zamana ğadar.

25Kaynananla beraber oturdun mu?

Z.N.: Ğaynam ıla tam otuz beş sene oturdum. Allah rahmet eylesin. Kötü demiyelim. Herkes dört dörtlük mü oluyo? Necceñ oldu da olmadı da.

Düğünün nasıldı, gelinlik giydin mi?

Z.N.: Gelinlik géymedim. O zaman şey var ıdı ğadifeden elbiyse yaPdirdılar. **30**Ğadifeden géydik. Şeyimizde, tağgamızda... Tağğa géydik. Ona da şey cığa... Horaz cığalarını boyalallar güzelce. O ta güzel idi. Hep gelinler onula olurdu o zumanlar. Yedi sekiz renkli, böyle cığa dağallar. Bi de ona ğısdı edeller.

Kısdı ne?

Z.N.:Ğısdı ğısdı, Gümüş gibi ğısdı olur. İşte ğağniyla çıktım. Ğanatlı ğağniyla, üstü **35**örtlü. Gelirike küpemi çaldılar ğulāmdan.

O nasıl oldu?

Z.N.: Beş altı ğarı bindiler, şeye binmişler beni getirike. Altınım böyle çoğudu. Yirmi beş dene sandıklı altınım var ıdı. Üş büyük ğıramiçem var ıdı, dört de sarı liram var ıdı. Adam böyle sarı liraları böyle burkuyoru. Benim habarım oldu, ışık **40**ya... Ğadınıñ elini bi çektim, nişanlıymış ımış, bildiğim yok kim olduğunu. Ondan sōna o ğadın çekti ellerini, ben de elbiyemi çıkardım, içine ğattım. İkişer tā burksa benim altınları hep alcāmış ımış. iPler ğobcāmış ımış. Küpemi almış, ğulāmda küpüyü almış. Altınları alamıyınca küpemiñ birini almış, ğulāmdan. Bacım, daşlardan geliyoz ya, daş o zuman yollar yapılık dēl idi. Ğanatlı ğağni dambır

45dumbur, dambır dumbür... Ğulāğımdan küpüyü almış. Küpemi bilemedim amma da böyle burkarıka ışık ya, höyle huramdan duttum. Bi baqtım öyle burkar.

Azize NAMLI: Arqandan mı duddu Zeliñge?

Z.N.: Höyle ardımdan, ğanatlı ğāğnıda oturuyo. Ben de öyümde, ğucāğım'da ... Beş altı ğadın... Ğadın dēl idi, nişanlı bi ğız ıdı. Böyle burkuyo. Küpe alınmış ya bildiğim yok zabāli baqtık küpe yok, küpe yok, küpe yok. Bu küpüyü kim alır, düşmüş 50dediler. Ben de deyvidim. Altınları nişanlı bi ğız, dedim. Bi çok altını var, dedim. Onu da düñürşüye bindirmişler imiş imiş. Bizim akraba olur, demiş. Tabii ben biliyon, yabancıyn ya. O da burkmuş burkmuş alamamış. Eğer iki üş tā burksa altınları alcāmiş imiş. Sarı liraları burkuyo'muş.

Zeliha YILMAZBAŞ: Vili, başını ye! Gelin soya mı girdi?

Z.N.:İşte ben böyle gelin oldum. Sonra o küpüyü irāmetli Memet ağam var ya zabāli 55deyvidiler ğayri ver o küpüyü. Allah rahmet eylesin, ğabiri nur olsun. "Ben saña haftıya yolların küpüyü." dedi. Onu satmış, yeniden bozdurmuş, yolladı baña. Şey idi be hu sarı lira yarımından.

Eltin, görümcen var mıydı?

Z.N.: Görümcem yok. Dört oğlan. Bi eltim ile yirmi beş sene geçindik bi yerde. İki 60ayrıydı. Ğayınnam, eltim, ben üçümüz...

Eviniz büyük müydü?

Z.N.: Evimiz büyük dēl idi. Birer göz ev idi işte. Birer göz eviñ içi eşāmız yoğudu. O çocuğlar vile hep bi yerde... Beş benim oldu, dört onuñ oldu, bi yerde geçindik. Çocuğlar işte dōğüşürdü, çekişirdi. Nicceñ? Olduk ğettik öyle birer göz evde. Birinde 65ğayınnam durudu, birinde ben, birinde eltim. Biri de boş udu işte.

Metin 5

Adı Soyadı: Zeliha YILMAZBAŞ

Yaş: 70

Adı Soyadı: Zeliha NAMALDI

Yaş: 70

Konu: Evlilik

Siz ne zaman evlendiniz?

ZelihaY: Ta aklım vile ermez.

Zeliha Namaldı : Bu benle yaşıt da bayā accık geç bir iki sen sōna mıydı bacım?

Z.Y: Yo, bi sene sōna.

5Z. N.: Bi sene yoğ mıydu?

Z.Y.: Aynı yıl oldu.

Z. N.: Ben on dōrt olduğtan kēri bu da on beş işte on beş yaşında.

Senden büyük mü?

Z. N.: Barabar. Okulda barabar okuduğ. Bu benim arkadaşım ıdı. Ayşā da beni 10götürcen, bu beni götürcen... Ben bunları götürdüydüm. Orda ikisi oğulda bi dōđüştü. O ben götürcen, öteki ben götürcen. Ben de buna gēttim, ona gētmedim. Ben bunları köyde götürdüydüm ikisini. Eveli götürülerdi ya... Yeñgeñ var ıdı seniñ, yeni gelin olmuş umuş.

Senin düğünün oldu mu?

Z.Y.: Oldu.

15Z. N. : Oldu, hem güzel düğünü oldu güldür güldür.

Düğünler o zaman kaç gün sürüyordu?

Z. Y. : Dört gün. Dört gün niyderdik biliyoñ mu? Bi gün sandık gelirdi, ertesi gün yuşacı gelirdi, ertesi gün oduncu gelirdi, ertesi gün gelin ışardı. Dört gün düğünümüz olurdu. Dört gün davıl çalardı bullarda.

20Düğünde ne giyerdiniz?

Z. Y.: Bizim günümüzde ğadifeler ıştıydı. Onları gözelce ğeydik. Bizim günümüzde uzun etek yoğudu. Altına şalvar ğeyerdik. Gelinlik vila yoğudu. Ğadifiyle gelin oldum ben.

Kağnıyla mı ıştın?

Z. Y.: Yā, köy arabasıyla. Memet ağağilin köy arabası var ıdı. Arabıyla ıştım.

25Kaynananla beraber mi yaşadın?

Z.Y.: Ğaynamla barabar yaşadık da fazla durmadık be. Ğayınnam inimi okutmuya ğetti. Onula bi ğediş ğettiler bi daha dönmediler. Ben ğari burda ğendim durdum.

Kaç ocuğun var?

Z. Y.: Dört ocuđum var. Üçü Beysērde duru. Biri Marař'da duru. Ođlaniñ biri **30**Marař'ta. Biri ormanda aşcı. İşte, Ğadiriye var polis, şerde duru. Bi de Ayřegil var. O da belediyede ğocası, ğendi şerde ocuk okutur. İşte bu, başka da bi şey yoğ.

Hayvancılıkla uğraştınız mı?

Z. Y.: Çok... Çok sap çektim, çok harman dönderdim, neler çektim neler... Atlarla it sürdüm. Atlarıñ altında ğederdim höyle lapırlos gibi. Hindi beş toyuğ var, bi horaz **35**var başka bi şiy yoğ. Onları da ğaybetcen amma bi yere ğedemiyyon. Çocuklar hep üzölüyollar. Birimiz ğetse birimiz ğedemiyyo. Örtcez ğitcez ğayri. Aman hepsinden ğeşdim, örtcen ğitcen ıapıyı, ğedebilirsem. Anam bi hasta oldu da ğedemedim. Bullarda ağlıyı ağlıyı... Aman işte, nitceñ?

Metin 6

Adı Soyadı: Fatma ÜNAL

Yaş: 80

Konu: Serbest

Gençliğiniz dağda geçmiş. Dağda neler yapardınız?

Fatma ÜNAL: Oğlağ güderdig. Oğlā yatırdırdık, bunları mı anlıycañ? Davar sağardığ, davar südü bişiridik, deñize suya inerdik, arkamızdā çocūla. Suyu dolar géderdik. Sabāli çobanı savdığ mı ben oğlā géderdim gine arkamdā çocuğla. 5Oğlağtan gelirdik, yatırdırdık. Çoban gelirdi bi ekmek yerdik. Gine mala giridik, davar sağa giridik. Davarı sağardığ dökerdik, peynire kestiridik. Peyniri kesiye dökerdik, suyunu aldırıldığ, keserdik, ğurardığ halam duz ula. Böyle ederdik. Müsafir gelirse onu ağırlardığ.

Dağda ne pişirirdiniz?

F.Ü.: Yemek Pişiridik: ğabıklı böğülce, dene böğülce, ğıyması olur ğabıklıñıñ onu. 10Mercimek, ğızım hindiki mercimek dehil, bizim yidiğimiz deneli, onu Pişiridik ala nohutlu yerdik. Tarna çorbasını Pişiridik, yerdik. Yidiklerimiz bu. Onları Pişiridik. Tabii alabilirsene hepsini Pişirisiñ. Amma alamıyınca onları Pişiriyoz, onları yiyiyoduk. On bi dene de çocuğum var. Şeyde de diyollar iradyoda kırk sene bi adam ıla bi adam yaşadı mı ona ağnadıñ déyyo. Oña ağnadıñ, canlandırılım. Onu 15netcekler, bilmen.

Dağda kaç ay kalıyordunuz?

F.Ü.: Üç ay, yazın. Üç ya dağda ğalırız, Ğatiriyenlik'te yoğut Balamıtlık'ta uzağta. Ondan kēri geliriz Gilet'e oturruz. Gilet'te duruz. Aynı o vazife aynı gine vazife olur. Oğlā satallar. Oğlağ ğayğısı olmaz. Zabāli çobanı savarsıñ, çocuğlarıñı doyurusuñ. 20Suya géderiz, sudan geliriz. Çoban da gelir. Çobanla ekmē yeriz, mala giriz gine. Malı sağarız, Pişiriz, ğayri tederik alcaz ğayri, çökelik şo şu. Tuluğ dutarız. Yoğurdu üğüdürüz, tulā dökeriz.

Çadırda mı kalıyordunuz?

F. Ü. : Çadırda. Bi tek çadır gurarız. Bayā çok olurduk, çok olurduk. Gilet'te çok 25 olurduk.

Evlenmeden önce mi yoksa evlendikten sonra mı dağdaydınız?

F. Ü.: Evlendikten sōna. Evlenmeden önce malı nerde bulcāñ? Çok irezil oldum anam ben. Gelin oldum, iki aylıka emmiñ eskere gētti. Orda galdım. Asya halaña galmışın, o oldu. O olduktan kēri beni çıkarividiler. Anamiñ evine geldim gēttim. Eskerden geldi, yollamıycaz, dediler. İşte olmadı, gine yolladılar, gēttik. Gine orda on sekiz gün durduk, Aydıñ'a gētti. Nağadar çalıştı, ne biliyin? Aydıñ'dan geldi, İrahme Hanım nalları dağındı. Ekini bişdik duzlu balığla, Asiya güccük. Bi çanak 30 götürün, bi şeker aldık. Suyu görün, ilidirin güneşde. Şekar atarın, Asiya'ya ekmek ovcaların, onu yédirin. Ekini bişdik, sapı çektik, irahmetli Nazim ile. Bayamlınıñ göcasıyla. Sapı çekdikten kerı dağıttı. Sürcen, dedi. Öküzü vermedi gadın, öküzü vermedi. Vermiyincire evden çıķıñ, dedi. Ğara Memet deller Mēlit Hoca'nıñ buvası gelmiş. Bize girdi Ğari, bizim eve girdi. Sen gēt emmim höyle bi yere, dedi. Ben dışa çığdım. Emmim, demiş. Bu Ğarısını boşasın diyyo, demiş. Sen Ğarıñı boşuyuncura 35 itten irezil olursuñ, demiş. Ğarıñı al, burdan çıķ, demiş. O öyle diyyoru. Niyse o gētti, ben orda duruķa anam gine geldi gētti. Niyse ora yatmıya gidiyoz. Ğaragözlü yavrım denmez ha bu, yazılmaz ha yazarsañ deyi. Eviñ içine ne étmiş, hasırın üstünü ne varısa doldurmuş, toz toprak. Bi şey var ıdı Ümmü. O da geldi. Irbā suyu dolduru géderdim, döküviridi. Ümmü geldi, güle güle Ümmü süpürdü, oruyu attı. Ondan kēri 40 emmiñ gelmedi Ğari, gētti. Ben de geldim. Bi Ğağñı goşdum, Asiya gucağmızda. Aldı gētti Aşırlarıñ evine Ğodu. Höyle bi şey yok, ne tava ne çencire ne yiyecek ne işcek. Oruya Ğodu. Anam altı havay arpa verdi, beş havay buğdiy verdi. Üğüttü. Hatma abam bi toyuğ verdi, Ecir dayımıñ Ğarısı bi toyuğ verdi, Aşeli deyzem bi toyuğ verdi. Hatma abamiñ bi topal sayacağı var ımış, onu verdi. Anam irahmetli de 45 höyle bi çencire alividi. İşte onula geldik geşdik. Yağan Ğarda, esen ürüzğarda iletir Ğazardım, yiyecek alcan diyi. Bi tek Asiye var ıdı. Üzerimde de Havva var ıdı. Bunları böyle ittim halam, başka ne ağnadıriviyn?

Çocuklarına ne pişirirdin?

F.Ü.: Déyvidim ya, suyuñ içine ekmek ovaladım yedirdim diyi. Onu yediridim. İşte yediğimiz oyudu. Amma sōna çocuğlarda türlü yedi, ben de türlü yedim. Ğayri **50**havlasını da aldık, incirini de aldık, pirincini de aldık. İşte düggan masarafını aldık Ğayri. Alıyoz Ğayri. İşte bunları yedik yavrım.

Senin düğünü oldu mu hala?

F.Ü.: Oldu. Üş gün. İlk gün, böğün şey gelir, sandık gelir. Yarın yuğacı gelir. Bır gün oduncu géder, dağa. Odun gelir Ğağnılar ıla Ğız evine. Onu yıkarlar ağşam onlara **55**ekmek veriler. O ayşam da Ğına gecesi olur. Ertesü Ğün gelin çıkar üş gün...

Gelinlik giydin mi?

F.Ü.: Gelinliğı nerde bulcañ yavrım? Etekli enteri, Ğutmi, meydanlı géydim. Genliğı nerde bulcañ? O zuman gelinlik yoğudu. Adet etekli enteri, çoğu fanile, basmadan şavlar onlar ıdı. Meydanlığı altına géyerdik, Ğutmiyi üstüne géyerdik. Üstüne **60**faniliyi, fermanıyı da géyerdik, gelin olurduk. Başımıza tağğa düzeşlerdi. Tağğıyla giderdik eliñ evine.

Atla mı çıktın?

F.Ü.: Hayır, Ğağnıyla. At yoğudu. Ğağnıyla çıktım. Ben beni bileli at yoğudu. Eveli var ısa var ımıştır, yoğudu at.

Kaynananla kaç yıl kaldın?

65F.Ü.: Ğaynam ıla işte bi sene Ğaldım mı bilmen. İşte bi buçuk sene. İşte deyviriyon ya Talip eskere gédince çıkarividiler. Vermedi Ğadın döğüşmüye kaçtı. İrahmetli Abdillah ağam geldi, yoğarı çıkmadı. “Ğarı seniñ derdiñ ne?” dedi. İşte geçinmedi Ğayri. Ğarınıñ Ğızı, Ğarınıñ Ğızı. Aydıñ’a gétti, Aydıñ’dañ geldi. Gine böyle nalları dağındı. Öküzü koşdurmadı benim diyi, düğeni sürdürmedi. Çıkarıvidiler, vardık, **70**geldik gittik, élleriñ evine. Élleriñ göçük éyi kötü niyse başımızı soğtuğ Ğızım. Ondan kēri buruya bi ev yaptık. O da yapan mı usta dēlidi néyidi iki göz ev, bi de suva, bi yanda da bi ev tā üş göz ev... İşte çocuğlar böyüdü. Ben İrfan’ım irezil olcağ diyi o yepyéñi evi yıktırdım, yéñiden yaptırdım. Buñu yeniden yaptırdım. Benim günüm kötüdü.

Metin 7

Adı Soyadı: Mevlüt KELLE

Yaş: 83

Konu: Serbest

Adın ne amca?

Mevlüt Kelle: Mevrit Kelle.

Sana neden “Ataş” diyorlar?

Mevlüt Kelle: Lāğbım emmim o, lāğbım o.

5Kim koymuş bunu?

Mevlüt Kelle: İşte arkadaşın biri öyle göyuyo öyle gédiyo. Lāğbım emmim.

Askerliğini nerde yaptın amca?

M. K. :İstanbul’da. Boğaziçi’nde. İstanbul’da Urumeli Feneri’nde yaptım.

Seneyi hatırlıyor musun, sene kaçtı?

10M.K.: Emmim seneyi pek bilemiycem, cahil olduğum uçu unuduvirin. Dē o zaman insanlar yirmi yaşında askere gidiyordu. Hiç olmasa otuz kırk senelik mesele. Aklımda tutamam emmim.

Ne zaman evlendin?

M. K.: Askerden sonra evlendim.

15Kaç yıl askerlik yaptın?

M. K. : İki sene yaptık emmim biz, iki sene. O candarma kısmı iki buçuk yıl yaptı, biz piyadeydik iki yıl yaptık. Hátta ben borucuydum, bölüğün borucusu. İki sene yaptık biz. Ğursa gëttik. Orda Ğursda beni bölüklerden seçtiler gëttiler. Orda Ğursda bando bölüğünde askerî bando bölüğünde. Orda Ğurs gördük, onu da Ğazandık.

20Ondan sonra bölüklere dağıldık. İşte benim askerliğim iyiydi yani. Garavana borusu, yat borusu, kaç borusu, iştima borusu... Askerlik öyle. Öylelikshire yaptık geldik emmim.

Geldikten sonra ne iş yaptın?

M.K.: Geldikten sonra az buçuk bi ileşberlik yaptık. O zamanda her evde öküz vardı. İleşberlik yapardık, öküz güderdik, kerpiş keserdik, ev yapardık. Evler o **25** zamanlar hep kerpişden olurdu. Şimdi hep tuğlaya bozdu ya...

Kerpiç evler nasıl yapılırdı?

M.K. : Öküzöldü deriz çayırılık orman. Şu bizim çayırılığın ordan kerpiş keserlerdi, çayırın gıyısından. Çamırın çararlar, kerpici keserler. Göñşular birbirine yardım ederlerdi. Ğağnılarla çekerdik. Kerpişden yapılırdı evler. Benim oturduğum ev bile kerpişdendir.

30Bir ev kaç günde yapılıyordu?

M.K. : Şey ustaniñ şeyine göre... Ameleñ ustañ olursa birkaç tane bi haftada bitirirler. Amma usta tek olursa on on beş günü belki yirmi günü bulur usta bi olduğu için. Yardıma bakar emmim o.

Hayvancılıkla uğraştınız mı?

35M.K. : Hayvan koşduk. Düğen müğen sürerdik hayvanıla. Düğen dediğim şey sen bilmeñ onu, siz çocuğusuñuz. Sapı, şimdi biçere veriyoz ya o sapı o zaman biçere vermezdik. Ğağnılarla çekerdik harmana. Orda sürer savırıldık. Patoza veridik. Eve getirdik... O zamanlar öylüydü emmim.

Bu işler kaç gün sürerdi?

40M.K.: Bayā bi ay vilen sürerdi. Süreriz, malama yaparız, savarız, örüzgarla şunla bunla bi ay vilen harmandan kaçmazdık. Şimdi herif bi günde kalkıp geliyo. Fen çoğaldı yani. Biçere veriviriyoru. Balya yaptırıyoru samanını, bilmem ne ediyoru. Hindi öyle.

Çiftçilik yaptınız mı?

M.K.: Yaptım, çok yaptım emmim zanâtım oydu zaten. Güzün ekerdik ekim ayında.

45Toprağınız çok mu?

M.K.: Yok, az. Zaten babamın arâzısı yoğumuşmuş. Babamgil dē beş altı ğardaş biliyoñ mu? Ğoca kelleniñ uşakları derler... Aycık anamdan düşmüş. Ordan o düştü bana. Toprağımıñ gevi yok. Olsa olsa dört tane beş tane tarlam var benim. Ğıymatı yok.

Babanın kardeşleri kimlerdi?

50M.K. : Babamın ğardaşları: Peylivan var, Çakır Kamil var öldü, ondan sonra Mustafa Elçin vardı, öldü Ğoca Kelle'nin uşakları dellerdı sen bilmeñ. Şey varıdı Memet varıdı, Memet Elçin aşşā mēlede. Babamın ğardaşları onlardı.

Senin kaç kardeşin vardı?

M. K. : Benim iki ğız ğardaşım var. Dün geldiñ, gördüñ ya Hamitlere saptıñız ya...

55İşte o Ayşe benim bacım. Bi de şeyde var: Çınarın Durmuş'u biliñ mi? Tā uçta evi var. Bir de orda var bacım. İki ğız ğardaşım var. Başka ğardaşım yok.

Eski günleri özlüyor musun amca?

M. K. : Eski günler iyi dēldi emmim be. Millet fakir idi yani fakir fakir ... Eski günler iyi dēldi. Yani doğrusu eski günler hiç hoşuma gētmiyyo. Ama şu zamanlar **60**iyi. Çalışana para da iyi, iş de iyi, dövlet fakire yardım ediyö, şu oluyo, bu oluyo. Eskikinden şindiki zaman çok iyi. Sırimlı çarık giyerdik de dağa oduna giderdik, sırimlı... Köserdik böyle dağa oduna giderdik.

Sırimlı çarık nedir?

M.K. : Gövde gövde. O sığır göñü var ya deri ondan. Emmiñ neler gördü neler...

65Dağda ne yapardınız?

M.K. : Dağdan odun getiriz canım, odun. Ğağnıyı Ğoşar gideriz, üş dene zenciri alırız. Birine sürütğü dağarız, dikimden eniyoz ya bazı dağda, ikisini de Ğağnıya dağarız basarız sıktırız. Odun çekerdik. Sekiz on Ğağnı odun getiridik o zamanda, selbes idi. Bir ay on Ğün odun emri verilerdi. Kömür yoğudu o zamanda odun... Ollarda vağıt geçiridik.

70Kışın odun bitince ne yapardınız?

M.K. : Odun bitince ne yaPañ işte... Zaten yaz gelir. Odun emri veriler tekrar. Bir iki Ğağnı odun gine getiriñ. İşte idare eder giderdik. Amma şindi öyle değil. Şindi mesela dağdan daşdan elimizi kesdiler. Ğavağ çalıyla elma çalıyla Ğıyıyoz. Bi ton da kömür alıyoz mesela. Ğünümüzü geçiriyoz emmim. Şindiki zaman öyle.

75Emekliliğın var mı amca?

M.K. : Yok emmim, yok. Dövlet bana bi üç aydan üçe aya bi üç yüz lira vile veriyoru. İşte onla idare edip gideriz. Benim emekliliğım yoğ.

Yetiyor mu peki?

M.K. : Pek de yetmiyyoru. İşte iyi kötü idare ediyoz bağalım Allah'a şükür.

Metin 8

Adı Soyadı: Ayşe ASAN

Yaş: 80

Konu: Serbest

Annen ne zaman öldü hala?

Ayşe ASAN: Anamı bilmiyiz yavrım anamı unuttuk gëttik güccük bi şiydik. Bi Ğadir gecesı günü ölmüş anam. Bilmiyyoz işte anamın şahsısını bile unuttum halam ben. İnan bunu. Uzun boyluydu anam ya Hilmiye deyzeñ de bilmez halan da aynı, 5biliñ mi? Aynı abam gibiymiş imiş boyu, ğılafeti buvam öyle derdi. Gözlerim amelet oldu da ondan ovcaların. Diycem dē çektiğimiz çilleler, çektiğimiz günler Allah... Buvacāzım bilen bi şiy itmezdi de aĝam söĝer sapanlıviridi. Ğızlara bile söĝer sapanlıviridi, dışarıa çıkartmazdı. Eller düĝüne giderdi héç böyle salondan baĝallardı. Öyle feniydı. Orda ne eder ki o ırāmetli ĝari ne biliyin? Gine o baĝtı bize. 10Deli dolu o baĝtı. Aĝamıñ ĝarısı da çok iyiydi hā. Ğani göyünlüydü çok. Osman emminin ĝarısını almış buvam da habarı yoĝka. Bi yerde ĝari Ahmat Aĝa dedemin evindeler ya o eviñ içi. Hura da salon hora da salon. Ne bilcesiniiz yavrım? Ğıcır ĝıcır ıdı. Yıĝtı, evini damını yıĝtı. Tahtaları satcan diyi Emin aĝam, battı da. N'olcaĝ? Battılar héç... Sōna bu ĝariyi da aldı ĝari Maraşlıyı alınırs ĝari. Maraşlı ĝari her gün ĝoyunluk kesmek ister, davar kesmek ister. Battıĝ, ben de bura geldim gëttim.

15Maraşlı ile aranız nasıldı?

A.A.: Baĝmazdı o bize. Heç baĝmadı.

Dedem Maraşlı'yı nasıl bulmuş?

A.A.: Daha sor buvaña. Saĝlı saĝlı oĝluna ekmek ĝoyviridi, yediridi ĝızına öte evde dördü beşi yer ıdı. Biz çor çocuk gendimiz, hep hizmekerler ĝızlar caĝır cuĝur 20gendimiz yer idik. Ğocaman bi çenciremiz var ıdı şu şey gibi bi çorba bişiriler ıdı. Vilii, ĝoca bi halka olurduk! Ğaş deniyiz? Dört beş dene Şerife abagil var, aĝamıñ ĝarısınıñ çocuĝları var, biz varız, iki de hizmeker oturudu. Ötekiner ĝari oh, İmin

ağam ğari, buvam ğari onlar ğari üçü yerdı, dördü yerdı, ikisi ğızı ğari ğarınıñ, bi de ağam, bi de buvam. Onlar ayrı yerler hā... Ayrı yémek bişirttiriler. Nerde yiyecek **25**bizim yediğimizi? Biz un çorbası, un bulamacı yedik, geldik geşdik işte. Amma ağamıñ ğarısı çok iyi baqtı. Buvañ onuñ ğabirini bilen yaPdırıvidi. Bizim anamızın o ğabir diyi. Yā...

Sen ne zaman evlendin?

A.A.: Benim aqlım mı erer ay halam? Ne zaman evlendim bilmem ki salağ gibi. Oğula yollarlar mı bizi? Şindi var ya yazıldım ben de, buvam yazıımış de Kōr **30**Şevket geldiğinde ğatliyen, ğızlar hep ğocıya gitti ya, bulaşığı yıkıyağ, su daşıyağ cami ğuyusundan diyi beni bi dene yollamadılar. Hem de namazı bile ğıldığım yañlış Allah ğabil eder diyo benim Mēlit şey ya mühdü ya o dedi. Ebe sen heş namazına devam et, dedi. Canāb-ı Allah bi imtāna ğor seni, dedi. Allah ğabil etsin, Aysa namazımı hiş boşlaman. Ğaza namazımı, şey namazımı ğıların.

35Sen eşini görmeden mi evlendin?

A.A.: Hadime bizim tersikten çıktı.Tā Hilmiye abamgil var ıdı evde. Şerife abam, Hilmiye abam... o iki üş ğız var gülüşüller ğarıya bağ ...dan çıkıp gelir, eşşek ğadar ğarı ğocasıyla çıkmış da geliyollar diyi, Hilmiye abamgil. Ev candarma dolu, bizim ev. Evimiz güzel idi diyyon, ağnadiyon ya... Buvamıñ evi güzel idi şey idi. Emin **40**ağama şey étmişler, yalvarmışlar ğayri, ğoca dede bilan ğayri, o candırmalar ğayri, Emin ağam bize geldi ğayri bu hacıyı da görmedim ğayri ğarısını ğördük ğayri. Şeyiñ ğarısıyla geldi ğayri deyvisaña. Ğadın'ın anasıyla geldi. Niydi o ğarınıñ adı gelin? Havva halayla geldiler. Ondan kēri benim evde duru bu, dedi bi de dedi hizmekār duttum dedi. Böyle ifade verdiler böyle car car car... Boyuna yazdılar. **45**Ğızım seni ğaçırdılar mı? Ni itler, dedi ona. Hayır, dedi. Ğoñüllü geldim, geçincemem eyi dēlidi geldim, dedi. Ğocaña bi danışırlardı bi öyle gelirlerdi, dedi. Ğe, işte ne diycek? Geldi onlar da geşdi. Tersikten gine indi gitti kimse görmeden. Yolda görmediler ğari. Bizim şeyde ya, kıbleden tarafı. Orda çimenlik var ıdı. Ebeñgilin vilen evi var ıdı orda. Dibek dōyellerdi. O, hordan indi gitti ğadın ğari. **50**Eşik gollardı ordan inerke. İyi mi? İşte böyle oldu. Eşiile, hu eşik ğodular bi de şeyimiz var ıdı. O ordan ğarıyla ikisi gittiler. Hacıyı görmedim amma. Bunu

görmedim. Onu getirmemişler. Yā işte... Beni de geçirdiler, nasıl geçirecekler? Havlāğpınıñ orda duttular beni de. Göyundan geldik, anası gelmiş bizim görümceniñ anası gelmiş. Ağan diyvidi, çığırividi dedi işte, nolur işte, şey ha göyünü bi sağıvi, ğalmış, Omar hastalandı diyi. Abam dedinkin, Hilmiye abacağzım, vay benim abam, ay Ayşa dedi, ben dayanamadım Ayşa'nın ağlıyışına, dedi. Nolur ha abam gidivi, **55**dedi. Amma çok şafāttan mahrum ğalsın. Yā çok yimin itti. Bizim görümce geldi ağlıyvidi, böğürüvidi, çığırividi Omar çok hastıymış, nolur ha gidiñ de bi sağıviriñ diyi. Bak ğari... Ha gittik, Şerife de var, ben de varın, gēttik. Şerife alma almiya gitcen, dedi. Bi bak ğayri. Hilmiye abam da tuvalete gitcen, dedi. Evde kimse yok. İn cin yok, kimse yok. Sōna ğari ben de ğapıda hōle dayanlıyın. Havlāğpıda tā ho ışık **60**pençire var ya o samanlığın köküne dayanlı, tā ileriye uzun, uzun de mi Durdu? Amanın ben de hōyle dayanlıyın. Vili, döndüm, bahtım ıdı arkamdan bi sarılan var! Vilii, bahtım hacı, bahtım Kemal ağam var, vili bahtım İzet var, Sami var, Ali ağa var! Amanıñ beni çığırda çığırda gāttılar ay halam. İmin ağam da yok buvam da yoğudu. Şeyi sulamıya gētti, böğülce ekerdik biz tallalara böğülce onu sulamıya gitcen diyi gētti. İşte böyle geldi başımıza. Öysüzlükten nolcağ? Aman ha ğurtulduk **65**ğızım Maraşlı'nıñ evinden, şükür Allah'ımıza bē. Bacım gētti, hepisi gētti, ğardaşlarım çok çekti irezillikler de... Amma Orhan ğıral gibi yaşadı. Yaşadığı günü çeker o. Anası böyle saklı gizli yedirdi, iki çocuğlar böyle bağışırıldadı. Alē, güzel yimek yēdiriyollar, yedirdi, filan yedirdi ya!.. Böyle, deli miñ sen? Ayrı ayrı ekmekler yedirdi. Yā, öyle etti işte. Dedeñe bi sorsaña, dedeñe bi sor. Evleri **70**yaPdırdığında cırcıPlak orda gendi ğene oğluna ayrı ğoromuş yemeğe, şeye Hamdi'ye, Cavad'a, Nāzım'a ayrı yemek ğoromuş dıkcık şey. Çok çektik Ayşa. Ayşa bi gün görmedik, Ayşa. Amma o gelmezden gün gördük. Evimiz varlıklı, zengin idi. Ağam bi göyun kestirdi yirmi göyun. Ēarısı varıka ğari alcan diyi. Olmadı, buvama da tabancı duttu. Ondan kēri öte öte gētti, beri beri gelmedi herif. Gētti olmadı. Amma ben dabanca duttuğunu hēs görmedim. Hilmiye abam diyviridi, **75**bunu bize. Çığğıra çığğıra abam bana vur déyi böyle gerilmiş. Buvama vurma baña vur déyi. Yā, böyle bi adam ıdı. Yine nur içinde yatsın. Deli dolu bacılarım, ğardaşlarım déyi gine o ğavırladı.

Baban nasıl biriydi?

A.A.: Buvam nitsin? O gétti mi bi dene yavrularım aldığıma aldığıma Pişman oldum ben, niydelim bi de moza ğarıştı, derdi. O yanma mı evlatlarına öyle boyun eğri **80**olduğuna. Onula oluvidi ğayri, nitceñ? Onula oldu ğayri. Bizi gözü görmedi ğayri, nitceñ? Yüñü yüллерdi ay Ayşa'm, yüñü yüллерdi, ben suyu daşırdım, altını yağardım. Bizim Cavad'ın sırtı, Nāzim'in sırtı, bizim sırt ğalırdı yünekte. Sabın tükenirdi de... Tokucāla... Ataşı yağardım, yağardık, sabını sürte sürte... Kirtik... Bakmış bi tapırtı var, evin arkasına ünnerlerdi, Ayşa dedi, niideñ ğızım? Dedi. Şey ederin, dedim. **85**Sırtlarımızı ğodular géttiler, dedim. İşallah Maraşlı çeken ya, dedi. Ağzından, yüzünden fişğırı, dedi. Töbe ya rabbim töbe estağfurullah. Yoğarı çıkmış ağamın ğarısı yemek Pişirimiş. Ayşa, nidersiñiz o sabıyı ğoyvirip de? Demiş. Böyle sırt yıkıycan diyi dassık dassık öyle oğraşır, huncacık kirtiğle, demiş. E ne deyin dayı? demiş. Boğazı yetircen diyi sabın tükendi, demiş. Buvam ğari gidiymiş, bi sabın **90**almış gelmiş dört beş şey. İrametli hizmeker Mēlit var ıdı. Samanlađa gömdüm ben o sabınları samanlağa gömdüm. Onlar géttikten kēri ğalıbı alır gelirdim ğari çalar yığardım. Mēlit bazı bi şey dedik mi deyvirin ha derdi bize. Deyviseñ deyvı derdim ğari. Allah göstermesin hiç kimsiyi böyle, çok çektik çok.

O kirtik dediğin nedir?

A.A.: Sabın tükenir ya höylecik şey teğen gibi ğalır ya onu işte sürtcen diyi oğraşır **95**dökerdim. Kir çıkmaz ıdı.

Külle mi yığardınız?

A.A. : Hıı, külle yığardık. O şeyle yığar bi şey atar suya ne o? Bi şey şey top atardı, o öyle yığar. Külümüzün de yağlı şey datlı yerini alır o şeye dökerdi ilēne. Ğoca harar gibi ilēnimiz var ıdı. Bekmez ğaynatırdı, ğazanımız vardı bizim. Eveli bağımız bile **100**vardı, bağımız. .. Çektik ay halam çektik. O günler gētsin de gelmesin. Çok çektik biz... Dedeñ bi gün gelmez gétmez Ayşa, demiş. Ğız göresim geldi şey, demiş. Buruya çocuğlarını topluyup da getirme, dedi sümüklü sümüklü, dedi. Bi tiya buruya gelme, dedi. Gétmiyvidim hiç. Buvacağzım bi geldi ğayri ağlıyı ağlıyı öldü suvada. Bi o çocuğları öper, bi o çocuğları öper. Allah düşmanım varsa o evliliği **105**adama göstermesin. Ayşa'm o günleri göstermesin. Geldi geşdi de deldi geşdi.

Metin 9

Adı Soyadı: Mustafa ASAN

Yaş: 81

Konu: Köydeki Batıl İnanışlar

Burası ocak mı?

Mustafa ASAN: Burası temre üzerinde bi ocak. Çevrim çevrim iysaniñ vücudunda pare pare édir küllenen ve ğaşıntı yapan temre ismini alan bir hastalığıñ sebebi için ocak. Tabii buna Ğur'an'daki Ha Mim Surelerinin biriniñ bir ayetini kırk bir defa 5okuyoruz, kına üzerine ve o hastalığı olan yere de okuyoruz. Geşdiğini çok inanşlı geliyollar, bunu yapıyoruz. Bazı da esgiden bizim yüzlerinde bi aevli bi şeyler çıkmış gibi filan onu bal çalarak ğızgın kisiren dediğimiz şöyle bi demirle onunla dağlıyolar, onu yapıyoruz. Bi de bulğur püsğürmesi diyolar, bi fisilceler çıkıp çocuğun her an bi şeylerden olan aniden bi şeylerde yedi Memet attığı yerden bulğur okuyoruz filen. Bunlar için hocalık.

10Bulğur püsğürmesi genelde çocuklarda mı oluyor?

M.A.: Evet, güccük çocuklarıñ oluyor. Bazı da ğurdeşen gibi şeyler oluyor öyle ürüyyo fila. Onlar dağlıyolar. Bunlardan mütevellit işte geliyolar. Şifa bulduklarını da söylüyollar. Bir ücret mücret de talep etmiyoruz, Allah rızası için yapıyoruz. Bunlardan başka bi şeyimiz yok.

Asıl babadan oğula geçen bir durum, değil mi?

15M.A. : Babadan oğula geçen bi şey tabii. Bazı da Ğur'an-ı Kerim'iñ vergilerinden yani manalarından, bi ğısmı olaylarından ism-i dua olarak haber olarak çıktığı için ollardan bulup alıyoz. Bazı hastaları okuyyoz. Nazar itibariyle Nungalem'iñ sonunda bi ayeti okuyyoruz. Ondan sōna Fatiha'yıla Ayetel-Kürsi'yi okuyyoruz. Yani Fatiha yedi ayet, Ayetel-Kürsi bir ayet olduğun için bunu yedi kere okuyyoruz filan. **20**Geçiyoru, ona göz değmesi diyolar. Buna hadislerle de varik peygamber efendimiz: “ Nazar deveyi ğazana, insanı mezara soğar.” Buyurduğı bir hadis-i

şerifine istinaden yapıyoz işte. Başka bi şeylerde yapmıyoz. Muska yazmıyoz. Ama okuyviriyoruz, okumuya geldiklerinde gerçek nazar için ayetler okuyyoz. Ruh darlığı olanları okuyyoz. Onlara da Ferğap dediğimiz bi sure var onu okuyyoz. Yani nefesiniñ genişlemesi için. Bunları yapıyoz işte. Durum böyle.

25Okula gittiniz mi?

M.A.: Héç okul okumadık. Biz aşağı yoğarı bi Fetret Devri deñler bi devre rastladık. Hilafetiñ kaçtığı, cumhuriyetiñ gelişmediği, okulların olmadığı zamanda işte yazıyı kendimiz belledik. Ondan bundan yirmi dokuz harf alfabeleri yazarak bi de şu şöyle: Ali'yle şeyi yazarsañ Ali olur falan, m ile imme yazarsañ Mehmet olur, şunları **30**ularsañ déyi böyle belledik. İşte bi de üç ay ğadar da Ğur'an üzerinde çalıştık. Allah rahmet eylesin bi hocamız var ıdı da Havız Āmat diye onla okuduk. Birez tabii bunu gendi çevrelerimizde okur yazarlardan geliştirdik. Tecvit veya ğaide, mahraç süslemeye okuduk. Başka şeylere ğulağ asman. Bazı yıldıznāmelere filen bakıyorlar. Onlarda da bilgim var ama ben onu yapmıyorum. Çünkü okumuyorum ve onuñ **35**üzerinden musğa vilen de yazmıyorum. Şifa için okuduğum oluyor. Durum bu merkezdeyiz.

Var mı bu köyde yıldıznāmeyle uğraşan?

M.A.: Yok, şu an yok yani. 'Ğurcuvadan bi arkadaşdan öğrendik. Mesela yıldıznāme şöyle: Anasınıñ adıyla ondan sōna kendi adını yazıyollar, onlarla bi rağam var, bakıyorlar. Aişe eski Arapça türünden oluyo. Ayşe değil de Aişe. Bu gün mahraçlara **40**bakıyosun. Neticede on ikiyle darpıp çıkarıyosun. Bir yazılmış bab veya cin şeytan şeyinde... Onlara bakıyoz filan. İşte şu ğadar ömrü olacağ, bunları geçerse şu ğadar yaşıycağ yağut başından üş nikah geçcek beş nikah geçcek. Böyle bi şeyler yazar kitaplarda çeşit çeşit. Bunları yapmıyoz, çünkü bunlar İslam dinine birez aykırı olduğu için insana sevap getirmeyip günah getirdiği için bilgimiz var da yapmıyoz. **45**Ğur'an'ın dışına çıkmıyoz, ilmihaliñ dışına çıkmıyoz. Ondan sōna ittifaklı hadislere itimat ediyoruz. Ondan sōna Hadis-i Kutsi'yi tavsiye ediyollar, Hıfz-ı Celal, peygamber efendimiziñ adları veya onuñ aktardığı Hadis-i Kutsi oluyor, ordan... Böyle işte ömrümüzü geçiriyoz.

Başka köylerden gelenler oluyor mu?

50M.A.: Oluyor. Temre için gelenler oluyo, bazı kafaların şakat olduğu için gelenler de oluyo. İşte bakıyom ben, okuyviriyorun şifa için. Cin ile ilgili olanlardan geliyor. Köye geliyor okuyviriyorum. Bazı da yapmıyorum. Şindi geçen gün birisi geldi. Deliganlı oğlu var işte o şöylüyümüş: Söze bakmıyıp dutmaz. Çünkü onlarla ilgilenmiyorum. Aniden belki bi tesir altında baña bi darbe yapabilirdi. Öyle şeylerde yapmıyorum.

55Cinlerin size musallat olduğu zamanlar oluyor mu?

M.A.: Oluyo. Cinlerin musallat oldukları oluyor. Yani cinler ekseri buralarda pislikli yerlerde durduğunu söylüyolar veya çamaşır ipleriniñ asılı olduğu yerin altından geçdiğiniz yerde oluyo diyyollar. İnsanın mülhazası şeyi dağıldığı an. Yani zihni hareket. O anda yakaladığını söylüyolar. Onları da okuyoz. Bazı ayetler onun **60**üzerine oluP onları okuyoz, geçiyo. Şu anda da yok. Bazı da musallat oluyo. Sıkıştırıyolar hatta okuyanı. Onun uçun onu arada def ediyoz, bakmıyoz. Onlarla ilgilenen şey var, şunu okuyoz savıyoz. Heç bi ücret aldığımız da vâki değildir. Musğa yazmıyoruz. Çünkü Ğur'an ayetleriniñ bi gün olup da musğanın nereye düşeceği ve ne olacağı ayetiñ şey olduğu onları da yapmıyoz.

Peki size nazar değerse kim okuyor?

65M.A.: Bize nazar değerse kendim okuyom ben, kendim okuyorum. Zaten çıkarğa ben giderke nazar ayetlerini okuyarak çıkıp geziyom. Ayet'el- Kürsi'yi bırakmıyom çıktığım zaman. Hıfz-ı ayet var, hıfz ediyom onu okuyorum. Oluyor yani nazar göz değiyor. Şu anda öyle bi şey kendimiz rastlamadık ama bazı oluyor yani adama bi ağırlık, bi sitem şey geliyor yani.

70Aslında babadan oğula geçen bir durum mu bu?

M.A.: Çokcası benim büyük dayım vardı annemiñ gardeşi. Biraz onun sözlerinden yani bi şeyler derledik filan. Yapmazdı öyle şeyleri de. Mesela eviñizden çıktığınız zaman şu duayı okuñ, çıkıñ veya gezdiğiniz herhangi bi yerde şüphelenirseñiz şu Kürsü'yü okuyunuz filan diye bize tavsiyelerde bulunuyordu. Babam da okumuştı.

75Onuñ pek okuduğunu okuyacağını erişemedik. Babam genç yaşında vefat etti. Ben de ufağtım. 1944'te vefat etti. Ben de 31 doğumlu olduğuma göre mesela ufağ zamanıma denk geldi. Böyle ođul da yoğtu. Herhangi bi bilgi de yoğtu. Diğer tahsil yapmış hocalardan onlardan onları da eleştirip đrendiklerimiz de oluyor. Başka bi Şeyimiz de yoğ zaten.

ocukluğunuz nasıl geçti?

80M.A. : Şimdi bir anne, bir baba, bir dede, bir aile toplumu bir yerde yaşarlardı. Mesela sabahtan bir çay, bir kahvaltı yapmazdığ, yapılmazdı, yoğtu. Mesela sabāli kağar tarna çorbasını içer, ondan sna un çorbasını içer bu Şekilde geinirdik. Çocuklar, babasınıñ ve yönetimiyle çalışacak işler varsa tarlada, tabanda, ekinde, yolmada, destede, harmanda... Tabii ilkel iş o zaman ekini adam biiyodu orağıyla. **85**Topluyodu, yığma yapıyodu, gağnıyla getiriyodu, harmanda dağıtıyodu, öküzlerini goşuyodu... Dđen diye bi Şey yapılırdı, arkasına dişler akılırdı onla. Onla sürer, rzarda savırır, bu Şekilde yapılıyodu. Şindiki böyle patos, dğme falan filan olmadığı için öyle geçinirlerdi. İşte bazı adamlar büyüdüyse gızını satar dışarı. Oğlu büyüdüyse everi. Bi müddet yanında galır. Eğer Şey olursa ona bi ev yapırırler, **90**ayırırler. Bu Şekilde yaşantıyı srdrlerdi. Biz de onları yaşıyarak geldik. Ama bizim genç yaşımızda annemiz babamız vefat edince biz imanları hep kendimiz toparlamaya başladık. Çok Şükür Mevla'nıñ verdiği bize lütuf ve kerime sıhate afiyete yani elim birisi olduk sayılır. Kimseye ihtiyaımız yoğ sayılır. Bunun da kendi aşımızla, kendi gücümüzle, kendi ekmmzle yaşıyoruz. Bağ-kur emeklisiyim. Onu da işte yatırdık, on beş sene Şey yatırdım prim. İşte emekli olduk. Şindi yaşıyoruz hanım sultanla.

95Eskiden hayat zor muydu?

M.A. : Zordu tabii. Şindi para dediğin Şey yoğtu yani. Mesela bazı adamlar zenginler olabiliyo malı melalı, yardımı, kağandığı biriktirdiyse biriktirmiştir. Öyle bi ufağ tefek çevresi veya bi hanımı bi gendi bi çocuğu halde olanlar işte taş atamaz davşan dutamaz hesabı bi Şey. Gelir getirmesi mümkün değildi. Böyle yaygın bi **100**yövmiyecilik de yoğtu. Anca harman zamanında bi ekin biçe giderlerdi bi sıyırma orāla. Ona da verdikleri 50 guruş 25 guruş böyle bi para verilerdi.

Biriktirmek zordu tabii. Bi şey satsa göyünü güzusu olsa... Davarıñ oğlā 50 guruştı, güzu bir buçuk iki liraydı yani hesabı, fiyatı. Bunuñ uçun yani az para. İlkel işler de yapılırdı: yün eğirirdi, çorabı gendisi örer, ondan sōna ipi eğiri, peştimalı kendisi **105**doğudurdu küçük mutahaflar var ıdı. Şalvarı eğiriler veya dokurlar. Biraz onu teperler yani birbirine keseleştiriler, bunu dikeller, giyellerdi. Bi haba yaparlardı çoruna çocuğuna filan böyle yūñden olurmuş filan. Böyle yaşantılar... Yaşama zamanı yeñi geldi, ama işte bizim ömür yetmedi.

Siz halıcıkla da uğraş mıydınız?

M.A.: Halıcılıkla uğraştık soñ zaman. Bi arkadaş halıcıydı. Oña sürüyencilik yaPdık, **110**onuñ işine bakıvidik. O bıraktı. Ondan bellediğimiz yöntemlerle biz de aldık, devam ettik. Ğızlara doğutuyoduğ, ondan sōna götürüp Is’partaya satıyoduğ. İlmek hesabı Ğızlarıñ parasını ödüyyoduğ. Birez yaPdık onu da. Onla bayā on yıl oğraştım, ondan sōna bu makine halıları yaygın olunca bu el dokuma halıları birez külfet oldu. Yani bi evde hanımıñ Ğaldırabilcē, yıkıyabilcē durumda değildi, ağır oluyo filan. **115**Yıkamasañ da yūñ kokuyo filan. Bu yönden çıkınca biz de bıraktık. Tezgāhları hep kestik, odun yaPdık. Bazıları duruyoru filan. Kirkit, mağas da var hālā demirler filan da var, duruyoru. Bu şekilde onu da yaPdık. İşte hacca gittik geldik, Allah Ğismet etti. Şükür Mevla’ya çok çok iyiyiz. İşallah öbür dünyamız da iyi olursa... Gétcez.

Bu zamanda Gölyaka’da yaşamanın zorlukları neler?

120M.A.: Gölyaka’da yaşamanıñ zorlukları Ğayet tabii şindi tarım işi burada arazi Ğıt. Gine bu çevrede beş köy varmış. Eskiden ikisi belediye oldu ikisini topluyarak birisi köy olarak... İşte bunlar burada işte araziden Ğaldırdıkları için bi satıp bi para Ğazanan sistem yoktu. Gendi Ğazanır, gendi yer, tarnasını yapar döker, yağını basar yer. Bu şekilde fasillesini, nohudunu Ğatar , kışın mercimēni, bu şekilde yaşardı. **125**Ama birazcık yardımlı olanlar gine de iş getirilerdi, çuvalla. Şindi meyveciliğe döndü. Bađarsañ genç olursañ, işte kırtlardan Ğorursañ filan... Kirezcilik, vişnecilik bunlar satılıyo. Bunları da yapan var. Yoksa burda belli başlı yapılacak iş hayvan, hayvancılık. Yani çok iyi yapabilene, bağabilene. Onuñ tedarikini, Ğışlığını yapabilen, nerdeyse dört ay Ğış geçıyo burda birer ay bahar geçerse dört ay Ğış

130geçiyö, onlarla... Zorluklar böyle işte burda çokça arazisi olmuyan, çalışamıyan gençler hep Antalya'ya aştı, vardı, gétti. Burda ğalan çok nadir genç. Tabii bu yaşantılar burada hayvancılık yaparsañ éyi ğalkınma, yani para da ğazanabiliyor bu ğün. Çünkü et, dana eti on iki lira on beş lira mesela yetiştiri satarsa. Südü var satıyo sütçüye. Yiyeceğini de éyi ğatarsa yonca, tarazi birez taban, yonca oluyor, mısır oluyo mesela. Onları şey yapıyorlar, düğenle kesip bastırıyorlar, hayvanlara ğışın **135**yediriyorlar. İyi yani şu an hayvancılık tersi dahi para yapıyor. Bir araba römoğu çekseñ yüz liraya satıyö meyvecilikte ğullaniyor. Eskiden burası çok bağ varmış, bağccılıkla bizim köyüñ olduğu çevreler... Fağat bağcılık hemen hemen hiç ğalmadı. Meyvecilik yapıyorlar. Biz meyvecilikte ğurmadık da ğuramadık da yaşımız kifayet etmedi ama kendi bahçemizde yiyecek ğadar meyve türlerini yetiştirdik, yetiştiriyöz **140**bu şekilde. [...] Ateşte yanan, deñize düşen, işte duvar göçen bunlar mesela şehit mertebesine erişecek. Rabbim elbette muhakkağ ki çekilen emēñ değerini verecektir. Yani ğüdüreti soñsuz, çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır. Yani “ Ya Rabbi, benim halim ne olacak! Affet beni!” dediĝin an eñ büyük tövbe istiĝfar etmek... “Ben ğünde yetmiş defa istiĝfar çekiyörun, sen niye çekmiyösun?” demiş hazret-i peyĝamberimiz. İşte namazı ğıldığın zaman şu tesbihi şurdan aldıñ mesela **145**imamesiyle barabar şuraya ğadar geldiñ mi yetmiş eder. Estaĝfurullah'el-azim estaĝfurullah'el-azim buruya getirdiñ miydi yetmiş defa bu zor bi iş değil mesela. YaPmak lazım. Yolda giderke faraza... Mesela her şeyi besmeleyle... Besmele, ism-i azamıñ içinde bi duadır. Bi hanım var ımış da var ımış: “Bismillahirrahmanirrahim” bi şey getircek, götürcēnde: “Bismillahirrahmanirrahim” götürümüş. Ğocası biraz **150**buna ğıcıklanmış. Ya hanım, demiş. Şu accık para var, bi yere ğo da ilāzım olunca alırız, demiş. Almış, bismillahirrahmanirrahim, götürmüş sandığın köşesine ğoymuş. Herif ordan o parıyı almış. Ondan sōna hanım o para ilāzım oldu, demiş. Ğuyuya atmış herif, parıyı almış ğuyuya atmış. Varmış: “Bismillahirrahmanirrahim” demiş, aşmış sandığı bismillahirrahmanirrahim, demiş, paranıñ üstleri yaş ımış. **155**Herife getirmiş vermiş. Ya bu parañ ama ıslak, demiş. Herif ğuyuya atmış, çünkü besmeleyi çektiği için... Velhasıl daĝarcığını doldurusañ artık cennetiñ köşkundesin. Dolduramazsañ Allah muhafaza. İşallah ümmet-i Muhammet'i imanlı götürsün. İmanıñ maĝamı cennettir. Az da olsa çok da olsa biraz izdirap da çekse muhakkağ cennettir. Şükür Mevla'ya bakalım, böyle geldik, böyle gidiyöz.

Rüya yorumlayabiliyor musunuz?

160M.A.: Yok onu yorumlayamıyorum. Fakat bazı rüyayı yorumlamak için şu anda istihare namazı vardır. İstihare namazına devam edersen, ondan sōna abdestli yatarsaň gördüğün rüyalar sahihtir. Yani istihare namazını gılan adam gece beyaz gördü mü iyiye yorumlanır, siyah gördü mü kötüye yorumlanır. Yani bunu görüseň, bunu yaparsaň bu yönde yormuş olursuň. Öyle rüyayı yorumluyamam. Amma işte **165**bazı gelecekte de isan keşfediyo başına bi iş geleceğini yağut bi şey olacağını. Rüyayı yormak için yani ayıklamak için istihareli olmaň gerekiyor, abdestli yatmaň gerekiyor. Mesela Ğur'an'da şey var: Peyğamber efendimizi rüyada görmediğinde şuna iki rekat namaz gılar, iki rekatda Fatiha'dan sōna İhlas okursaň, abdestli yatarsaň, sağ eliňi üstüne gör yatarsaň rüyada görüsüň. Göremezseň gelecek **170**cuma devam et, göremezseň gelecek cuma devam et... Göremezsen burda olmazsa asıl faydası muhakkağ olcağdır diye yazar da... Onuň uçun şeytani mi rahmani mi... Ğorğuşlu rüya gördüğünde de iki rekat namaz gıl ondan sōna şu duayı oku: Hayır ısa beri, şer ise öte diye dua et. Rüya bir ince iplikle tağlıdır, kořtu mu düşer, diye. Rüyayı söylemeyeceksiň. Söylediğın zaman gerçekleşmiş oluyo mesela, söylemiyeceň. Kötü ise özellikle doa edip bırakacasıň. Kötüyse, “Ya Rabbi, bana **175**bela gaza verme!” diye doa etceksiň. Kitaplar yazıyor mesela kötüyse duşmanıma, iyiye kendime öyle diyip dua et diyoru, namaz gıl diyoru. Yalnız bazı şeyleri suya atmağ mesela, yazılı ayet şu gibi, bu gibi şeyleri suya atmağ bırakmağ olduğunu söylüyorlar da onu da bilmiyoruz. [...]

Nazarın dindeki yeri nedir?

M.A.: Mısır'da birisi galp gözü açık olan birisi Mekke'ye gidiyomuş. Zarraf **180**dükkânına girmiş. Bakmış alavere o gadar güzel. Şunuň galbine bi nazar ediyin, demiş. Bakmış adam hem alavere ediyomuş hem de galp gözüyle zikir ediyomuş. E, ne var, demiş. El kârda gönül yarda, demiş. Yani ondan sōna Mekke'ye varmış, şerife. Buna Kâbe'niň çuhadan altın çakmalı yazılarla bi örtüsü vardır, onu bazı gıvırılar, yoğarı gasallar belinden yoğarı. Şo guşak gibi. Oruya birisi varmış, **185**yapışmış. Öyle ağıyyorumuş, öyle ağıyyorumuş. Şunuň gibi ben de bi Rabb'ime bi irtica edebilsem, böyle bi ağıyarak doa edebilsem, demiş. Şunuň galbine bi nazar

ediyin, demiş. Ğalbine bi nazar etmiş, dünyalık istiyyomuş. “Heyhat!” demiş. Yani dünyalık istemiş.

Ayşe ASAN: Vili, ahiretlik istemez de dünyalık mı ister imiş! Aman dura dura gitcez. Ben hindi korkmuyon hiç. Héç kormuyon Ayşa ölcen diyi. Saten öldüm, **190**gördüm. Niynicen de diyin, şeydiyin? Uyramda öldüm, ben. E, dé. Höyle kefinimi serdiler, giydirdiler, ondan kērim ocaklığa dıktılar höyle höyle ğıbliye doğru ha! Kıbliye barabar höyle. Kellemi soktular oruya, kellemi sokuyolar, bakıyon. Diñelli bakıyon, kefinimi de görüyorun höyle amma olduğum ev cam cam ışık, amma gupguru toprak bi şey vermemişin halam. Ha, inaniñ mı? Héç bi şeyi serip de **195**vermemişin. Bak halam. Gendimi soktular beni oruya, bakıyom ben halam. Ama hindi korkmuyyon. Bi şey olmadım. Serdiler böyle. Saktular oruya da ordan gördüm, bi şey vememişin.

Metin 10

Adı Soyadı: Durdu ASAN

Yaş:70

Konu: Evlilik

Seni nasıl kaçırdılar?

Durdu ASEN: Benim bi görümcem var ıdı. Hindi ğardaşım, demiş. Ho ğızı İrbem emmimin ğızını alalım ğaçıra'lım, demiş. Olur mu aba? demiş. Olur, demiş. O geliyor, ğaçırıyor. Ğaçırcaklar ğayri beni. Omar dayıñ da delağanlı de mi, şaňır 5şuňur da gelmiş ğari dağdan. Ondan keri ē de yavrım. Dur sen. Geldik, ben ğaşdım. Buvam irāmetli tuvalete gitcek, ırbığı aldım, gidiyorun. Tuvalete ğoyvidim ırbığı, ğaşdım. Vam namaza ğetti. Namaza gidinsire benim görümceyle ğaşdım.

Yanına ne aldın? Çeyiz falan yok muydu?

D.A.: Bi şiy almadım. Ne var? Bi şiy yok ğızım, bi şiy yok. On üş yaşındā çocuk bi 10şiy aklı ermiyyo. Vardım, Omar dayıñdan korktum. Geriye ğaşdım. Ne biliyin ben? Moza aklı bilmiy'yoñ ki...

O kaç yaşında?

D.A.: O tā benden on yaş büyük de ğaşdım geldim evimize. Yatađama yattım, ğapıyı vurdum, ğorktum yani. Sōna bi ... ebem vardı hurda, emmim olur biri de 15yeňgem olur ğarısı. Yēnge, demiş bizim Omar dayıñ, Durdu ğaşdıydı, geriye korktu, döndü, ğetti demiş. Ya varmıycağ baña, demiş. İrāmetli yeňgeceđzim ğız, dedi. Ona varmıyıp da kime varcañ sen? dedi. Var ona, dedi. Bi ğaşmış ımışsıñ sen, dedi. El adamı ğınar, dedi. Ertesiđün ğayri gelsin de ğaçıyın, dedim. Ğettik ğari bizim görümcüyle ğaşdım. Tekrar geriye ğaşdığ ğayri. Geldig hu bağçadan Çınarlara 20ğettim ğari, oruya sağladılar beni. Sōna Omar dayıñı vila görmedim ğayri. Ne diyyon, Omar dayıñ ho dađa ğetmiş, ben horda bekliyyorun. Diyeceđem yavrım işte böyle oldu be amān. Ğaçış öyle ğaçış oldu bizim.

Memnun musun eşinden?

D.A.: Allah'a şükürler olsun. Çok iyi. Çok memnunum. Elli sene olup géder elli atmış sene olup géder. Ben yetmiş yaşına girmişiyin. Güccük müyün yavrım?

25Şimdi olsa kaçır mıydın?

D.A.: Ğaşmazdım valla. Düğün isterdim. Pişman oluyo insan ya... Buvacağzım çok şey étti. Seğidi, seğidi, seğidi... Máğkemiye getcez diyi şey etmiş. İrāmetli Memet dede sağ, o zaman sağ ıdı ğāri. Onlar öyüne almış ğayri vacağzımıñ. Eyi olduk ğayri, geçindik géttik.

Metin 11

Adı Soyadı: Güllü ERDOĞAN

Yaş: 75

Adı Soyadı: Raziye ASAN

Yaş: 55

Konu: Serbest

Siz gençken dağda kalmışsınız. Günleriniz nasıl geçirdi?

G: Vili, aklıñ erer mi desaña, halaña onu! Bizim ğafa gétti ğari, sulandı gétti. Dağda süt yerdik, yoğurt yerdik, peynir yerdik. Dağlarda nitceñ? Gezerdik, goyun güderdik, ğuzu güderdik. Başka nitcez dağlarda yavrım? Çadırda ğalırdık. Cahil olunsura 5okumak bilmen, yazmak bilmen. Evlenmeden öyce anamgildiyke giderdik, evlendikten kēri bura geldik. İşte bi sene mi iki sene mi evde ğaldık. Ondan kēri mal aldık dağa çıktık.

Ayşe ASAN: Biz güccükten arkadaş ıdık.

Raziye ASAN: Anam mı öyce gelin oldu, sen mi öyce gelin olduñ?

A.A.: Ben öyce ğaşdım. Bu nişanlıydı, sevmezdi Ğuduş'u. Sōna Musdulu'ya gétti.
10Nāsipmiş. Hindiki mozalar höyle toplanıp da etmiyyo, dē mi? Vili, biz toplanırđık çimenlē!

G: Eveli oğlan ğız ğarışık oynardığ. Ğoca ğoca oğlanlarla biz evcilik oynardığ. şindi ğoca ğoca ođlanıñ biri gelividi mi vili filanıñ ğızı filan ediyo, deşler. Vallā ğoca ğoca oğlanlarla evcilik oynardığ biz. Dibek var ıdı orda, çimenlikte. Otlar Tahtalı'dan böyle otları yolar gelirdik, ağaşlar atardığ altına, ev yapardığ, evcilik oynardığ.

15Raziye ASAN: İş yoğudu ki eveli. Hindi iş çok.

G: O zuman şoğudu iş. Duz sũrtũlũk, sırt dikilik, şamaşır yũnũk, bulaşık yũnũk, ne iş var şindi? Su, hazır su aŗıviriyoñ.

Raziye ASAN: Tamam Gũllũ aba. O zuman telāře yoğudu, hindi telaşe çok. Bi ğöz eviñ iŗinde idare olunurdu, öyle dē mi?

Metin 12

Adı Soyadı: Lale SAYILIRER

Yaş: 63

Konu: Dũğũnler

Dũğũnler eskiden kaŗ ğũn sũrerdi?

L.S.: Bir hafta sũrerdi yavrım eveli. Davıl gelirdi, ondan sōna ğayri böyle bi hafta böyle davıl şalınırdı, oduncu olunurdu. Ondan sōna yuķacı olurdu. Sōna ğına gecesi olurdu. Gelin alma olurdu. Odun getirilerdi, yemek yerlerdi eskiden. Oğlan evinden şığız evine odun gelirdi. Sōna da ğına gecesi yapılırdı. Ertesi ğũn öğlende ikindine yaķın gelin alınırdı. Unuttum ilk başta yuķacı gelir, ondan sōna oduncu gelir. Yuķacı öğlen geldi mi yemēni yer, yemek yediri ğız evi. Gideller onlar ğari, şalallar. Ondan sōna oduncu gelir. Oduncu da ayşam yemē yer, ğeder, ğine ğız evinde. Ondan sōna o ğũn ğayri biter. Ertesi ğũn de ğına gecesi olur, bi hafta sũrer ya! O zuman ğına gecesi **10**biter gelin alır. Ama hindi dũğũn iki ğũnde olup bitiyi. şindi eskisi gibi dēl ğayri. Hindi bi sandık geliyo, hemen yuķacı gelirse geliyo, gelmezse de olmuyyo. Bi ğına gecesi oluyo, hemen gelin ğediyo. şindi öyle oluyo. Eskiki gibi dēl. Eskiden böyle yemek veriler, bilmen niğeller? çok şeyler yapallardı.

Hangi yemekleri pişiriyorlardı?

L.S.: Et, çorba, pilav, ondan sōna hoşaf bi de hevla. Bunlar Pişiyodu.

15Hangi çorba yapılırdı?

L.S.: Südlü çorba yapılırdı. Mercimek çorba şu bu yoğudu o zaman. Sāde südlü çorba yapallardı. Herse döğellerdi. Sen onu biliñ mi? Böyle göca gāzanlarla yapallardı. Hindiki gibi hazır yemek yoğudu.

Şimdi Beyşehir'den mi geliyor?

20L.S.: Şindi Benşēr'den hazır yemek geliyo düğünlere. Ne geliyo, ne edéyo hemen gedip gediyo iki günde düğün oluviriyo. Eskiden bir havta olurdu. Şindi olmuyo öyle.

Kaç tane kızbaşı oluyor?

L.S.: İki tane gızbaşı olur. Şindi ilk başladığında sandık gelmeden eveli iki gızbaşı gelir geliniñ yanna. Ondan sōna ayşam sandık gelir, gızbaşları da evdiyke. Sandık **25**gelir gayri sandā işde eveli düdü gatallardı, gız evine dağıtmıya. Hindi o yok kağdı gayri. Basma dōrder metire üçer metire basma gollardı akrabalara vermek için. Şindi o kağdı gayri yok öyle. Ondan sōna gayri o zabāli yuğacı gelir, oduncu gelirdi, eski şey gayri bu. Şindi yok, yuğacısı var ısa var, oduncu yok. Yuğacı da dışarı olursa yok. Köyde olursa var. Ama yuğacı dışada olursa yok. Gelin dışıya géderse yok. Gızı oynadılar.

30Geline para takıyorlar mı?

L.S.: Dağmazlar. Parıyı şey gün dağallar gına gecesı gün oğlan gelir oynadır. O, ona çeyrek; o, ona çeyrek dağar. Ğına değışiller. Ğınıyı gızbaşıyla delāğanlıbaşı değışir. Ğınıyı gābdırısāñ eliñden ora para öderdi eveli şeye delāğanlıbaşlarına. Delāğanlıbaşları gızbaşına gābdırısa o da onlara öderdi.

35Kavga oluyor muydu?

L.S.: Olurdu. Çekiş mekiş olurdu. Ğayri iki şeyler arıya girer, gavga eddirmezlerdi. Büyüklerden girellerdi, yabdırmazlardı. Öte yannı da genc oğlan bu yannı da genc gız, idellerdi. Şindi öyle bi şey yok. Bi tecik gızbaşı oluyo.

Yaşlılar teyple oynamıyor galiba.

40L.S.: Ğaşıla oynallar, tefle Ğaşıla. Şindiki gençler de tefle oynıyamıyyo. Hep şey ile oynuyyo teyib ile, teyib ile oynuyyo, öyle işde.

Eskiden gelinlik var mıydı?

L.S.: Yoğudu, eskiden gelinlik yoğudu. Bu sırtıyla bi tagğa giyellerdi cığalı mığalı tā bizim günümüzde amma. O cığalıyla gelin olullardı.

45Gelin, at üstünde mi giderdi?

L.S.: Yok, arabıyla tā benden beri arabıyla gédellerdi. Tā eski eskiye Ğağnıyla, camızlarla, atlarla götürülmüş imiş. Tā bundan Ğayri elli sene eveli mi ne, öyle. Sōna bizim günümüzde vila araba var ıdı. Amcañ araba getirdiydi Ğurcuvu'dan, şey orman arabası.

Arabanın önünde de bebek var mıydı?

50L.S.: Bebek memek bi şey yoğudu, o sōna çığdı. Şindi taqsileriñ öyünde var bebek amma o zaman yoğudu. Bi tecik Ğocaman bi araba alırdı öyünde gelin arkasında yukacı şey düñürşü. Düñürşü dellerdi eveli. İşde öylüdü.

Düğünden sonra da kızbaşları şerbet mi götürüyorlar?

L.S.: Hıı, oruya şerbet götürü, ayşam baqlā götürüler akrabaları. Düğünden sōna da **55**işde Ğız evi oğlan evini getiri yemē. Ğız evini de oğlan evi götürü yemē. İşde böyle başka bi şey yok Ğayri.

Bir de kız çeyizini gösteriyordu eskiden.

L.S.: O olurdu zaten, her zıman oluyodu o. E, gédib evine ceyizleri dışarı asallardı, baqallardı. Sen onu mu deyyoñ? O gelin geccēnde Ğoyallardı dışarıya. Gelin olcağ ya **60**ğayri o gün geccek ya gelin o gün nesi varsa dışarıya asallardı sağını, tabānı, işde yasdını, döşşēni her şeyisini. Onu Ğayri Ğollardı, götürülerdi Ğağnılarla arabalarla. Öylüdü yavrım. Şindi hepsi kağdı Ğayri. Bi hafta eveli ev seriyollar, ev de burda değil. Gelini gendi başına alıp gēdiyollar. İşde bu Ğadarlık bi şey, hindi bi şey yoğ.

Ya salon düğünleri?

65L.S.: O da bi gecede salondan alınıyo iki sâdda. Bu ğadar o da. Heç öyle bi... Ama burda eveli öylüydü. Şindi burda da öyle oldu. Cuma günü sandığ geliyo, cumertesı ğün ğına yapılıyo, Pazar ğün alınıyo. Bi şiy yoğ. Davıl da bazar ğün geliyo, önce mönce yoğ hindi. Eveli bi havta çalardı. Gelirdi böyle bi havta çalardı.

Bayrağı oğlan evimi asar?

70L.S.: Oğlan evi ğız evine asar örtü asallar sağdıca olcağ deyi. Oğlan evinde de örtü olur, ğız evinde bayrağ olur. Şindi yoğ ğayrı bi bayrağ asıyollar oğlan evi de aynı ğız evi de aynı. Düğün çok olmuyyo ki... İki ğünde bitiyö, öyle. Ğaş dene düğün oldu burda bi ğına gecesi tamam gelin alındı öyle.

Metin 13

Adı Soyadı: Bekir CANSU

Yaş:80

Konu: Serbest

Adı Soyadı: Mustafa Kemal NAMLI

Yaş: 54

Eski ğünler nasıldı?

Bekir CANSU: Şindi dede eskiden bu köyüñ ğonuşması aynı, ğeyişimiz aynı durumumuz. Ekini biçerdig, ğanatlı ğağıyla çekerdig, harmana dökerdig sapını. Düğen ile bir ay sürerdik, tam bir ay. Ondan sōna savırıldığ yabıyla, deniyi çekerdig, 5ondan sōna saman da ğatardığ, ğüz ayı gelirdi. Tekrar ğübüre çekerdig araziya, tallalara. Nadaslara ekerdig. Ondan sōna ne diyelim? Evlenmemiz sâti öyle eskiden ğızıla olan nişanlandığında kömbe yapallardı, kömbe yapallardı. Davet edellerdi köylüyü akraba onu yerdig. Ğızıla olan, bi yere hindiki gibi ğonuşmağ yoğ, birbirlerinden ğaçallardı yavığlım geliyo diyi. Ondan sōna bağ bağça oğraşırıldığ, fidan dikerdig, çóğür dikerdig.

10Balıklıçılık var mıydı?

B.C.: Diyvicen. Ondan sōna bu çayda ırmağ ağardı. Başladığ ġāri ya mardda ġızılca balığ çıkardı. Halğ deñizden çıktı mı dutardığ devamlı. Ondan sōna göyce çıkardı, sıraz elimiz de soyulurdu, ondan dutarız. Ondan sōna tekrar deñizde zıbınla balığ vuruduğ. Ondan sōna ġayığla başladığ, ġayığlarla nirdiyse on kilo çıkarıdığ. Sōna bi 15firtına örüzğar çığdı mı yurgunda böyle şiddetli zamanda gitmezdik ollara. Başka?

Bu köy eskiden Şarköy tarafında mıymış?

B. C.: Ha, dur ġāri onu da anlaTıviriyin, tamam. Ēyi ağılıma geldi. Hindi bu köy ġuruluğunda āna ġilediñ üstünde Hoyrangöşdü var. Hoyrangöşdü ordan göçebe buruya gelmiş. Mumalılar bu arığdan buğa sāb olcāmı, adamıñ biri buruya gelib bi 20yer yaPmıya başlamış, bu yannı Bademli sāb olcāmı. Bunlar bunnarla buruyu sāb olur déyi şeyden çaydan bizim köylüler gelmiş oruya el aTmiş ġasımıñ Kemal'ıñ olduğı yere. İlg ġuruluş āna köyüñ. Ondan sōna evi yapallar ımış, Bademli'de bi MuSdulu Bey gelmiş Memiş Ağa diyi. Memiş Ağa oruya güzelce gelmiş, gice gelir ımış bizim evleri bu yanna göçürüler ımış, dede, evleri. Göçürüler ımış, 25olmamış bi° ġün böyle iki° ġün böyle. Onlar gece atıla başına geliller ımış buruya. Pekii, bi çocuğın biriniñ eline tüē sıklıyolar dolma tüeg. Oruya duruyoru Memişar mezelliğiniñ oruya, hindikii yere ordan ġi'ce gelirken Memiş Ağa bi 'sıklıyo ġurşunu, tab göcmüş orıya. Onnar bi ölüyü bi cenāzıyı götürememişler Bademli'ye. Oruya ġazmışlar, haTTa yakınlarda ġoca ġavağ vardı orda, oruya gömmüşler, oranıñ 30ismi Memiş Ağa demek ondan ġaldı o mezellig, Memişar Mezelliği. Ondan ġāri çekip de gitmişler. Kimse gelememiş, bu yavaş yavaş yavaş bu köy yörümüş ġāri, büyümüş dayım. Şindi Hüyüg Köyü var ımış, Şarköy'üñ altında Hüyüg'de mindirasıñ arnacı, mindirasıñ da arnacında böyle deligli Taşlar var, böyle böyle aynı işaret gibi bu delig misal, halá var o, ora badmış. Şarköy Mezelliği var, ora da göcmüş. Emirler var hu beri yanda ora da göcmüş. Tolda ġāri belli harēbe, Keyğubad'ıñ sarayı ya, ordan ha teggede teggede de var bi köy teggeniñ olduğı 35yerde şey var cami yeri, dedemiñ olduğı yerde. Bi de Şarköy'ünüñ mezelliğiniñ oruya ġadar orda cami yeri var, onu da sordular baña bunu geçen sene, o Çakır İyipgiliñ tarlalarıñ orda. Ondan sōna bu şamğırı civarı sırf pelit alanıymış,

Yeñicelileriñmiş o taraf hep, bu Hoyranlılar hep elindeñ almış olları. Olları temizliyyollar, bitiriyollar ondan sōna ğayri niyidi o? Ha, Noman Aĝa deggelmiş, **40**bizim sūlale, siziñ de sūlale sayılır, Noman Ā Aydıñ'dan geliP buruya yerleşmiş, burda yerleşdigden sōna bunnar efiymiş, yoĝarı köylere fetetmişler hep, almışlar ellerinden. Ondan sōna alıyollar böylelig bu ovuya sāĝib olmuşlar. Hu daşlı burun baĝ, hu daşlı burun var ya didiĝimiz imam yaşardı esgiden, bu Ğovallarıñ eviñ şam aĝaşları vardı o daşlı burunda ha, o diyin. Bu daşlı burun Hoyran'ıñmış ımış. Mesela **45**babañ diyelim gétmiş bi adam öldürmüş orda oruyu Mumalılara ĝan baĝışı veriymişler oruyu o gelişi. Ondan sōna o Ğovallarıñ hindiki o benim eviñ olduĝu yerde ĝoca ĝoca kirişler var ıdı. O kirişleri şam kirişleri ordan getirmişler, kesmişler zamanında. İşte böyle ana. Ondan sōna başĝa? Sōna bizim şey mesela Yaşar'ıñ eviniñ olduĝu yer hamam var ya o hamamıñ üs yanındā siziñ Ecir emmigiliñ tallanıñ başında şey var o dedeñgiliñ ĝuyu, o ĝuyu bizim duyuşum Ecir dayıñ emmiñ āzından **50**duydūmuz, o ĝuyudan hamama su gelir imiş, hamamda şey şey yapallar ımış mesela zamanında. O hamam esgi.

Selçuklular zamanından kalma mı?

B.C.: Selçuk zamanından, evet. Toluñ şeyi bi ĝolu. Sōna dede buñarından, böyle Irasıĝın Bekir'ıñ baĝça var ya, şöyle geliyo duvar dosdoĝru duvar ordan hōyle döndüĝünde aşşā dede buñarına éner. Orada toluñ baĝçasımış ora ĝocā meydanıñ **55**baĝçıymiş ora. Olları vilá heP alcaĝlarımış ımış duyuşum. Topraĝ tol gédiyo, bizim tallaları da alcaĝlarımış ımış. Ali Ağĝanad demin şeyde terevizende diĝnedim Ali Ağĝanad ütel yabcāmiş buruya, dün geldiler ya, oradan göbrü adcaĝlarımış şeye deñize, turis gelib gitcēmiş buruya. İşte böyle ana.

Yaş kaç sizin?

B.C.: Yaş yedmiş sekiz ordān otuz yedide yanıĝ yanmış kaç yaşındıyın?

60Mustafa Kemal NAMLI: Yirmi yedide, yirmi yedide dēmi yanıĝ?

B. C.: Yirmi yedi mi otuz yedi mi?

M.K.N.: Yirmi yedi.

B.C.: Yirmi yedide āna iyi dur sen yirmi yedide benim, yirmi yedide anamıñ üzerinde altı aylıgmışın. Hesab et.

65M.K.N.: Sen o zaman küçüg yazılmışsıñ.

B. C.: Hesab et, hesab et onu.

M.K.N.: Altı aylıg yirmi yedi yirmi sekiz olsa seksen üç filen.

B.C.: Segsen üç mü? Onuñ birini bi°rağ, anamıñ üstünde altı ayım ya, segsen iki yaşındıyın anam ben ama benim ğardaşım İbrēm varımış ımış sōna doğumu ikimizi 70ikiz yazmışlar, ordan ana. Bi diya diyviriyin bizim bağçanıñ höyle alt tarafı köy varımış, çakıllı talla deller şindi ollara. Oruya ben bi guyu ğazdım iki buçuğ metre iki metriye yakın. Kemal Efendi şöyle şöyle toldā enli tuğlalar var ya iki dene tuğla çığdı dabandan. O tuğluyu da aldım, eviñ üstüne ğodum, şeyin ocağıñ altına.

M.K.N.: Demek orda köy mü varımış ımış?

75B. C.: Hı, zamanında dolmuş bullar dede. Dedemiñ evi de, hindiki oturduğum ev, yüz kırğ sene mi olmuş yüz, yüz kırğ iki sene mi olmuş. Dedemiñ evi oruya yapılmada.

M.K.N.: Senin evin dedenden mi kalma?

B.C.: Dedemden ğalma, buvamdan değıl. Dedem irāmetli ufacığka evlendi ebem ile Çağcağgilin evi yerini almış, oruyu döndermişler, dedem idaaya girmiş oruya ev 80yaPmiş, yüz kırğ iki yüz kırğ üç sene olmuş çocuğlar çıkarttılar eviñ yapıldığını. Başğa sorcağ?

Eskiden burası nahiye miymiş?

B. C.: Burası esgiden Hayran Köyü'ymüş. Nahiyesini bildiğim yoğ. Hayran Köyü'ymüş, gelen geden hayret edermiş, burada sekiz on tene odalar varmış Ecir Ağa'nıñ, çakırlarıñ, Noman Ağa'nıñ yoğarda her yeri oduymuşumuş bullar 85müsavirlere, hayret edellerimiş imiş. Şindi de Hoyran geçiyodu, şindi de Gölyaka. Üş şey değışiyu.

Askerliğini nerde yaptın dayı?

B.C.: Şimdi āna asgerliği elli beşde geddig Anđara Ayaş'a vardih şeye Ayaş demişiyin Sarığışlı'ya Anđara'da. Sarığışlı'dan bizi aldılar Anđara Ayaş'a verdiler. Orada yirmi dörd ay asgerlig görevimizi orda yaPdık. Onda sōna bi sene sōna **90**dağıtıma geldig. Anđara Gülhane'de bitirdim asgerliği, elli yedide tēris oldum. Şu minare o zaman yapıldı elli yedide. Ğavesiñ Sabiri'niñ muhtarlığında geldik, rāmetli Eşgi dayım, hatta onuñ evini o sene yapıyoduğ, askerden geldik ya ... Elli yedide yapıldı orası. Ondan sōna Aydıñ tarafına gēddik, çalışdığ, çocuğları oğudduh, böyüttüğ bu hāle geldik dayım.

Aydın'da kaç yıl kaldınız?

95B.C.: Aydıñ'da fazla ğalmadığ ana. O siziñ Osman amcañız vardı. İşte baharın giderdig işte ekin orağda gelirdig, iki° üç ay ğalırdığ ollarda. Aydıñ'da ğadığ, öte yanda neydi o, İncirlioiva'niñ Alibeyköy var orda ğalıdığ, çalışdığ.

Ne iş yapıyordunuz oralarda?

B.C.: Pambığ çapalıyoz ana. Pambığ, bağ, bağça, zeytin vırt zırt... İşādda ollarda **100**çalışdığ para ğazancaz. Ondan sōna Muradiyē gittig, tütün dığdığ orda. Biz orda on beş gün ğalıdığ orda, çoğuduğ burdan. Dedikine Kemal Ağa geldi baña bi çit yapıviriñ, dedi. Bizim ekin orağ var, ekin de biçiyoz. Ekinleri ordan aldığ şey orağları bi ağa geldi, pambığ doldu. Baña da bi dam yapıviriñ, dedi ğamışdan. Bizim köyden kimse gitmedi ne Aliođlu ne İbişoğlu ne bu Ali Tođ. Ben yaparım, dedim **105**ağıya. Manisalıydı o adam. Güzel çatıyı yaPdım öyle Kemal Ağa, diregleri digdig aynı gölgelig, şöyle sırığları çağdığ, ğamışları hōyle bi digdim. [...] Orda göz göz Kemal hindi halá göz göz zıvanığ evler var. Ayđır'ıñ burnunda, isgelede. Bi de ortadāniñ bi de burnunda vardır aynı ollarda zamanında çoğ oturmuşlar. Şindiki adalarıñ dutların olduğu yerde ora da köy yeriymiş. [...] Ora da köy ümüş öylece. **110**Zamanında burda çoğ çalışmışlar dayım. İşte böyle ana. Sōna düz ağaşda, düz ağaş tallası dediğimiz yerde düz ağaş mevkiinde, at alanı vardır. At alanıñ daşına çıđdıñ mı aynı Kemal göz göz göz binalar vardır ufağ ufacığ. Zamanında güzelce zıvamışlar orda da çok vağıt geşmiş düz ağaşda, dağlarda. Yaşamışlar, çoğ

yaşamışlar. Sōna şeyde iki depe var. Höyle duvar var estağfirız yeğen, orda esdağfir
115yazlı daşda. İki dene orda bi orda bilirin, bi düz ağacıñ o tallada var işaret daşda
bi de giledde dibēñ öyünde orda var orda gilet mevkiinde. O da şey yazlı böyle şöyle.
Bi de Ğurcuvuyu çıkarğa üş ğuyuya giderke orda yoluñ āzında daşın üstünde orda da
bi işaret aynı estağfirız bu şekil. O işte zamanında şeye ğomuşlar. O şeyde düz
ağacıñ üstünde bi ğuyu vardır, höyle kireşli ğuyu deller oruya. Ollarda da çoğ
oturduğ zamanında amma... Kemal dayım künk var ıdı dayım orda künk uzun aynı
böyle delig. Orta yeri höyle zini gibi şey yapılg yayvan güzel zıvanığ ğuyu halde
120oruya su irkmişler, orda zamanıñ ğanātımda orda ğar suyu işmişler. Orda künk
vardır. Onuñ üs yanda daşda da var aynı işared böyle. Böyle āna diycēm yoğ.

Eskiden günleriniz nasıl geçerdı, çocukluğunuzda mesela?

B.C.:Mesela āylecek anamız buvamız faħır. Öyle ğabil edelim. İki ğardaş biz üş
ğardaş bir ayağğabıyı üÇümüz géyerdig. Bağ yalan ğonuşmuyyorum. Mesela rāmetli
125buvam bi ayağğabı alırdı onu birimiz alana gider birimiz giyer böylüydüğ. O
bitti. Şu donlar doğuma don, iş donu yoğ, gömleg yoğ, her tarafımızı sürterdi yağmır
yağdı mı da. Maşallah hindi gül gibi herkez. Ondan sōna yetişdig, büyüdüğ, dağda
davar güddüğ, sığır güddüğ, mal güddüğ. Bobam yetişdi, öldü, yetim ğaldığ. Anam
ğocuya vardı.

M.K.N.: Baban öldüğünde siz bekar mıydınız?

130B.C.: Bekar ıdığ. O sığır da getti, ev de getti, hepsi getti tükendi getti dayım. Allā
şükürler olsun şindi rağatımız eyi, çōr cocuğ yetişdi. Kemal baña bi beş lira ver,
Ayşā ğardaşım baña para ilazım çocuğları öyle oğuttum hep. Birinden de bizim
köyden de en yakın akrabamızdan para aldım. Ali'nin mağkemesinde, oıraştım da
Kemal. Ğoca Omar'ıñ Sülūman, gine Allā ırızı olsun, iki yüz lira verdi dayım. Yarın
135āşamda parıyı alcağ ha. Ben gitcen Anğarı'ya gidiyon mahkemiye. Ordan vardığ,
aldığ, yattım, zabāli gitcez ya, tağ tağ tağ tağ lan Bekir lan Bekir... Buyur. Paramı
ver. Al len parañı... Aldım yola atıvidim. Ben bunu da gördüm dayım. Allā şükürler
olsun hindi iyiyiz. Ānadıñ mı ana? Şindi maşallah anasından doğmadan bir çocuğ gül
gibi ama bizde öyle değil idi, biz çoğ çile çekdig. Şērde oturuduğ dişciniñ yandā,
140 Mustafa Ünaldı var ya, böyle çoğuz o Ali Kūlahçı dişciniñ yandā. 'Ülen didim

Mustafa Ünalđı diyip durmañ, didim. Ona didim bi tas çorbuyu tarna çorbasını bişiriñ öyüne gon, dedim işsin, işsin, yesin, kaksın, gésin, dedim. Heş memlekete feydası yoğ, dedim. Aldı milleti bi gülüşme. Hağgat da öylüdü canım. Heş bi şey yoğ bu çukullara da güle güle... Orda bizim eviñ orda bi goñşu var, gāri şeyli Ataköylü, Bekir abi, dedi. Seniñ havizeñ çoğ çalışıyo, dedi. Seniñ yanıña gelicen, **145**çayıñı işcēn, seni biriyim biriyim gonusdurcan, dedi. Bi gadın var oralıymış ellem de yan yan baña bakar. Heş bağma gardaşım, dedim. Heş bağma, dedim.

M.K.N.: Bekir dayı siz çocukken hangi oyunları oynardınız?

B.C.: Ficce yapardık, güzēlce āzı ip dolalı ya, güzēlce yapardık, kamara çaçardıñ ucuna. Böyle addıg mı dönerdi, biz böyle vuruduğ onu. Başga doğuzdaş oynardıñ, ondan oynardıñ, çızardıñ. Vañıt geçiridik. Dülleg yapardıg, düllē atar, onu oynardıñ. **150**Ondan sōna gağnılarla dağa giderdig, dağdan odun çekerdig gağıglı gağnılarla. Şafāla ikide üşde goşardıñ āşam eve gelirdig. İşte öyle vañıt geşdi ana.

Okula hiç gittin mi dayı?

B.C.: Ana, ben okula getmedim. Bu okul açıldı, şu okul, benim güccüg gardaşım bire mi ikiye mi o gēddi. Rāmetli buvamgil bizim faqır halimizle Hurşut dediye verdiler, **155**Hurşut dayıya. Bizim de vardı, dağda davar güdcez diyi o çilliyle vañıtı geçirdim ana ben. Okumadım, okumuşluğum yoğ. Çoğ davar güddüm dağlarda çoğ.

M.K.N.: Sen epey davarcılık yaptın mı?

B.C.: Yüz elli geçi var ıdı. Haddā irāmetli siziñ anañgilin malını vile güddüm oyu ben ya. Ondan sōna gursa hizmeker verdiler. Gilede geldig oturduğ, davarı **160**bildirmişin. Ölüm bu garagölüñ depede şimdiden daşın at, get Peremi'ye ünnet, davar orda var ısa get sür gel. Tembih etti bana. Gettim, Kemal iki daşın bi arada şöyle ben de alttan vardım dere höyle goca canavar dayı iki daşın aradan çığdı. Höyle gulağları baña bağıyo höyle. Bağırdım, bağırdım, olmadı. Hēs gıpırdamıyo, baña doğru böyle bağıyoru. Sarığısdaglı guyu yeri varıdır. Biliñ mi oruyu sen? Orda aħ bi **165**dağ vardır höyle geçividik, bildik ordan götün götün cami gadar gittim korqumdan. Bi daban galdırdım, o canavar orda galdı gāri. Ordan bi gidiş gidiyo

şeye Bayamlılarıñ guzusunuñ birini aldığı biller yemiş atıımış, yemiş. Ben oruya geldim tüylerim tā hâlâ tiken tiken olur. Ğorgdum dayı len. Anlat keşig sana geldi.

Bir gününüz nasıl geçirdi eskiden?

B.C.: Egmē yerdig, toğum atardığ, öküzleri goşardığ, tallıya varıdığ, pulluğ ula **170**āşama ğadar sürerdig, sürgelerdig, eve gelirdig. Tohum saçardığ böyle, ekerdig işte böyle gitti ğari dayım. Vaqıtımız öyle geldi geşdi ana çalışmayla. Şindi bırağdım ğari hepisini, çalışdırtmıyyolar, Allā şükürler olsun. İşte böyle işiñe bağ ğari dayım var ısa. Hindi tola gelen iki künk vardır, su. Bademlidēki aşā dērmeniñ olduğu yer tarih boyunca Nōman Ağa'nıñ zamanında bu köyüñmüş o dērmen. Ordan iki künk **175**vardır tola gelen işinden soğuk su gelir dosdōru, dōru tola gelir, toPraq toldan oruya çıkar. Biz bunları ğazdığ olları. Buruya Zeki Bey déyi bi adam geldi ilk. Rasığ Efendi getirdi, o zuman ğazıya başladığ. Ordan Zarāmidiñ tallalarıñ içeri girdiñ mi o sarayıñ içinden şu yanna gözde bi çiNi çığdı dayım çiNi hu şey ğadar var maSa ğadar var. O çiNi içinde bugünkü ğadın iresmi bir, bi de balığ iresmi iki, aynı böğün **180**yapılmış gibi AraPça yazlı üstü. O tarih o zuman Zeki Bey onu aldı çuvalıñ içine ğaddı, aldı, getti, yoğ ğari şeye ğasıya ğodular onu. Ğonyá Ğaratay Müzesi'nde yoğ o çiNi eser.

Ne yaptı, sattı mı onu?

B.C.: Onu götürdü, o adam öldü. Hoca Amad Efendiyle yaşıd o adam. İlk ğazmıyı vuran o adam oruya.

185 Sarayı bilen yok muydu?

B.C.: Var ımıştır da Türkie'yi yerleştireyorlardı o zuman. Mesala Beyşerde kırğ altı dene direg vardır içeri şēr camisinin, kırğ altı dāne bilen direg var, kırğ sekiz dene mi? Direg direg üzerine biniyo cami. İşte oranıñ ğolu burada.[...] Biri ğoca dađıñ depesindiymiş ölü cānazesı tegge şeyde Ğurcuva'nıñ o teggede var ımış, biri de **190**burda, bi diya bizim bu teggede. Bunlar yedi ğardaş ımış, gerisi doğuya gétmiş. Bunlar çoğ eski bunlar tarih. O teggeniñ yedi ğardaş ımış. Bu da çoğ eski eser. O Ğaragöl var ıdı yoğarda şeyde Bayamlı dağında şey ğoca dağda. Ğaragöl'üñ olduğu yerde yatır orduymuş. Ora ğoca göl, vardım ben oruya, davar güddüğ ollarda. Aynı

bizim Gürlevi şey ama derin höyle buñar var. Buñara eliñi sokuyoñ ğıl çıkarsa ğıl ver imiş davar verimiş; para çıkarsa zengin olcāmıışsñ.

Metin 14

Adı Soyadı: Fadime ERÇİN

Yaş: 83

Adı Soyadı: Gülhan Kapçı

Yaş:64

Konu: Serbest

Sen de eskiden dağda kaldın mı?

Fadime ERÇİN: O köye gelişdi, ben dağda durudum. Nasiime elim var ıdı benim, sen bilmeñ anañ bilir de sen bilmeñ, ğayrı unuttum gettim ay yavrım. Ağlıma geldi mi ‘hunu ‘huruya ğoyyon ğatliyen bulamıyyon onu ğayrı.

5Davarımız mı vardı, koyununuz mu?

F.E.: Davarımız da vardı, ğoyunumuz da vardı camızımız da var ıdı, anaam bi ahır dolu sığırımız da var ıdı. Çocuğlar işte Havva’m öyle olunsur Sülüman’ım öyle olunsur ondan, eveli saTTığ ne varsa bi şey ğomadığ. Hep saddığ.

Evlenmeden önce mi gittin dağa?

10F.E.: Ben ha? Evleninsir canım, ğızıkā dēl, evleninsir. İltim vardı benim o Pehlivan deller, anañ bilir, onuñ sābydı, öldü o elim. Keşig keşig onla dağda duruduğ, adalarda duruduğ. O gelişdi ben ğederdim, ben gelişdim o ğederdi. Dağlarda yémeg bişiridig, ineg sağardığ, ğoyun sağardığ, davar sağardığ, camızlarımız var ıdı. Deyvi bālım ğızım.

Gülhan KAPÇI: Sen ğonuş bālım, sen ğonuş.

15F.E.: UnuTTum, dediğimi deyemiyon ku.

G.K.: Esgiden sabahları kaçardığ, harmana gidcēdig...

F.E.: Eveli çay yoğudu, yoğudu. Bulamac çalar giderdig, un çorbası bişiriy giderdig harmanlara. Çorba bişiri giderdig eveli çay yoğudu, hindi zabāla çay...

G.K.: Zabāla kaçardıḥ hamak vuruduḥ ocā. Mercimē çoğ ekerdig gāri hu bildiğimiz **20**mercimē, yeşil mercimē çoğ ekerdig. Onu vuruduḥ hemen gāri bu benim Teslime yengegiliñ evindiidi benim evim, vilii onu vurdum mu bi tafar mıydım ne biin, hindi gāri şeeddım. Aşşā bağçada bi fidanımız olurdu, böyle iki ev suva қadan bilen diker anam ğaynam şeye satardı, benim ğayınnam vardı benim, Yatköy'e. Onu sular ederdig, maşşallah gelin derdi Yeñceliler bi dene sulamıya gidmez derdi. Sen derdi **25**hiş demeden suyu ğurudmuyyoñ, derdi bana ğadın. Severdi yirmi sene geçindig. Yirmi sene bir gece onların yanında yatmadı, gül gibi de bağdım. Señsin demedim ğadına, öyle bağdım orda evimde. Oğlu iki sene Fransa'da durdu, Fransa'dıydı. Harmana onu eder, işler, götürüdüğ çorba çoluğ harmana götürüdüğ gāri. Orda onları yenirdi. Ğavaltı yoğudu ku. Ben gettiğimde bile gelin olduğumda bile öylüdü gāri. Sabah yemek yerdiig, çay nerde, çeşme nerde?

30F.E.: Egmē üstü bişiridig, ordan tā neler bişiridig, zebze bişdi mi ğabağ bişiridig, fasille bişiridig, salata ederdig. Hepisi olurdu gāri, hinden kerı yoğ da gendimizin. Satın alıyoğ hindi. Yaz ğış geliyo gözün önüne.

Un bulamacını nasıl yapardın ebe?

F.E.: Anañ bilme mi, ne biin heç? Hindi yağı dökeriz, soğan doğrarız ondan kēri unu **35**ğatarız, içine ná ğadar ğadcāsañ. Onu ğavırız aycığ ğızardı mı onu indiriz, güzelce başğa ğabına dökeriz, orda ezeriz, ezeriz, ezeriz, bibeğini atarız, şurubunu atarız, dolarız gāri ğoyulasıya dolarız ğayri. İçine patatis bile sürterdik, irende de ederdig. Onu sürterşeñ sürteñ sürtmeşeñ sürtmeñ. Ondan da bişiridig ğayri. Seyfeddin pek severdi. Ana bi tiya edivi... Gülan orda geldi bi havta durdu, bu da çalıvidi.

40Ekmek üstünü nasıl yapıyordun?

F.E.: Egmē üstünü hindi soğanı ğavırız, soğanı dōrarız, ğavırız, ondan biberini atarız, şurubunu atarız, ordan ğavete ğurusu atarız, irende de şey sürteriz tomat amān patitis

sürteriz. Onu ğaynadırız, egmē dōrarız, dōrarız, dōrarız bi sağına böyle ğalabalığ olursa bōyüg ğaba ğatarız, ğalabalığ olursa beş altı kişi olursa. İki kişi üş kişi olursa **45**ufağına ğatarız. Onu ğaynadırız o suyunu, tavada ğaynadırız. Ondan kēri ğaynadı oldu doñdu mu egmēn üstüne dōkeriz onu. Āzını ğaparız aycığ durdu mu başlarız yemiye, ğaşığlamıya. Bi de sirke... Sirke ğurardığ ğoca sırcalara. Eveli hindi bu laylonlar yoğudu, hiş bi şiycig yoğudu. Sırcamız olurdu böyle, onlara ğurardığ sirkiyi, biberi, tomatı, salatalığı ona ğurardığ onları ğāri. Sirkiyle éyi yenir. Ğışın bile **50**un çorbasında edellerse, tarna çorbasında vilen sirke pilaf da bile yenir ğızım. Sirkiyi hindi herkes ğuruyo, doldurağollar, ğurallar hōyle beşer kilo, onar kilo. Benim bi iki senedir ğurman ğayri. Ğurman da yeyemiyyon da ğōremiyyon da...

Çiğirdik dōker miydin ebe?

F.E.: Çiğirdiği haşğaş ıla dōkeriz.

G.K.: Sen onları diyvisaña. Ğocalar aşı dōkmüye hep ğoñşular buña gelirdi. Bağları **55**vardı bunuñ, dā var orda Muma'da.

F.E.: Haşğaşı çoğ ekerdig eveli çoğ. Çiğirdiği hindi gözelve begmezi ğaynadırız, begmez de ğaynadırdığ, bağlarımız da var ıdı, şarahmana götürüdüğ Mumuya, ordan çiğirdiği ğaynadırız, haşğaşı içine dōkeriz, ğaynadırız, ğaynadırız, ğaynadırız ğığamına geldi mi ğařıñ ucuyla başğa ğaba ğoruz. O doñdu mu daş gibi onu indiriz **60**ğāri. Onu ğaşığ ğaşığ, ğaşığ ğaşığ zinilere ğoruz ğāri onu.

G.K.: Zinilerle herkesiñ yeri ayrı olurdu. Vili biz sekiz dene ğardaşız, müsavir de gelirdi ya, iki tane ziniye ğordug ğaşığ ğaşığ ğaşığ doñardı o, başlardış yemiye. Bi de ğocalar aşını çoğ bilirdi.

F.E.:Ğocalar aşını da gözelve suyu ğaynadırız, içine duzu atarız aycığ nağadar **65**atabilirseg, duzsuz olur o duzlu su yenmez. Dışıcığ duz atarız, ğaynadırız faşır faşır, unu da eleriz, ğıyımıza ğoruz, birimiz unu atar, birimiz ğarışdı, birimiz unu atar, birimiz ğarışdı, ondan kēri ğoyuldu mu ocā bi tiya ğoruz o hamırı, fağğığ fağğığ aycığ tā ğaynadırız, faşıldar hōyle. onu ğāri indiriz hemen zinilere dōkeriz ğayri. Ğışın yazın yazın idmiyiz de ğışın, alır ğeder ziniyi ğoyviriz soyuğa dāř gibi **70**ğalır o ğayri. Ordan bi de ona begmez ğaynadırız, sāde yağ ıla. Begmezi

ğaynadırız onu da dökeriz. Ortasını böyle deeller hamırın tası buruya goruz. Bunu gāri yiyen ğaşığ ğaşığ, ğaşığ ğaşığ şerbete banan yer. Hamırı burdan alır şerbete bancağ, hamırı burdan alır şerbete banar dadlı dadlı, o öyle ideriz ğayri. Ona ğocalar aşı deller. Çoğ döküvirdim ben Akif bile alır gederdi beni ğocalar aşı döküvi yenge bi diyi. Bi de dökerdim, bi ırast géderdi. Tir tir titirerdi hamır.

75G.K.: Ğış geldi mi anamın eli çiğirdiğile ğocalar aşıydı. Cünkü höyle höyle i'ş küb begmezimiz olurdu, sırçalarda. Ğaynadırdığ, iki gece iki gündüz begmez ğaynadırdığ.

F.E.: 'Muma'da bağımız var ıdı. Hindi bağımız mağımız yoğ. 'Muma'da bağımız var ıdı tē bi başdan bi başa. Bi şakını irāmetli baķamıycan diyi saTTığ, irāmetli var ıka. Bi şakı bize ğaldı. Hindi ona da baķamadığ o da duru. Fişnelerimiz, ağaşlarımız o da **80**duru, ceviz ağaşlarımız var o da duru. Géden de yoğ, baķan da yoğ, mafoldu gétti hindi gāri. Fişniyi evelki sene bi géttig, Zıddıka'm vila var ıdı, deşirmişler. Çiti götürdüğ ellerimize, ğab götürdüğ, deşiriñ, dolduruñ, geliñ yavrım didig, o zuman tā gözüm iyiydi canım, bi tiya bağdığ ağaşlarda bi şiy ğalmamış. Hep deşirmiş'ler.

G.K.: Aporle çağrıldı mı çor çocuğ satıyo heral.

85F.E.: Döndüğ geldig gāri iki tağsiyle giddiydig. Birini Memet götürdü, birini Takşin mi götürdü kim götürdü? Bağ tā 'Muma'nın içinde dolanı dolanı deñiz kenarına ğarşı dolanıñ geliñ. Bağımız çoğ uzun 'Muma'da, aldıydı. O da öldü hindi baķan yoğ eden yoğ. Bi de doñuz çığdı. İki asır ora sergi sererdim, ğuru üzüm ğurudurduğ orda. Orda gāri onuñ ilacı olurdu ilacını atarız, zeytinyağı dökeşdig ilacın **90**içine, çinğilleri batar batar hasıra sereriz, batırı batırı hasıra sereriz. Orda ğurudurun, dönderin, ağdarın, övcelerin, bi havta sōna gideriz oruya ğağnıyı ğoşar giderdig, sözüm yabana ğağnımız vardı ebe araba maraba nārycağ o zuman bi şiy yoğudu, ğuyu da var ıdı, orda yūr, yıkar, āşamağadar ğurudurdum, alır gelirdig eve. Keselere ğatardığ üzümleri ğayri, ğuru ğayri ğuru üzüm, de ğızım da öyle günler **95**gördüğ de hindi yalan oldu hep unuTTuğ, yalan oldu. Bağı mağı hindi dağ olmuş sırtmış, geden yoğ, baķan yoğ, gelelim üleşelim de ceviz dikiñ didig digmediler. Eden yoğ. Hiş geliP de evimiz duru, malımız da duru, tallaları da duru. Üleşen de

yoğ, baħan da yoğ eken de yoğ. Taħsin ekeşdi, o da iki sene egmiyvdi o da. O da egmez ğayri.

Metin 15

Adı Soyadı: Akile SAYILIRER

Yaş: 63

Konu: Eski Günler

Eskiden tarhanayı nasıl yapardınız?

A.S.: Tarnıyı da esgiden gözelve tuluğa dutardığ ğıPğırmızı. Tuluğ da bi gözeldi olurdu tarna. Yarardığ tuluğu ğayri, ezerdig, ezerdig, yoğurdu yayağa dökerdig. Ordan iki vuruvidiñ mi yayığdan bi yağ çıkardı ğayri, Allaah. Ğoca ilēn ile bi ilēn 5yağ çıkardı benim. Ordan onu ğāri iki ğonu ğoñşuya veridig, gendimiz basardığ helkelere. Tereyağı yerdik, çiçek yağı yerdik eveli, şey haşğaşdan çıkardırdığ. Tarnıyı da ğāri bulardığ ğāri zabāli, hasırları sererdig bağçıya, zabāli ğāri böyle ciP ciP ciP iderdig, ğorduğ ğāri tarnaları. Birer ikişer çuval tarnamız olurdu. Amma o ayranıla hindiki ayranların dadı yoğ héç. Çoğ gözelve olurdu.

Ne fark vardı?

10A.S.: Amma tuluğa dökerdig ğızım. Duz atardığ, tulağa dökerdik, zabāli gümüş gibi, buz gibi suyula yür yıkardığ, dışı masır bağlardı. Ordan nası şöyle diyim sana? Çökelik derisi gibi yerdik. Çoğ Tadlı olurdu, yayığ yoğurdu türül türül tüterdi. O çorbasınıñ bila dadına doyum olmazdı héç.

Kış için başka neler yapardınız?

15A.S.: Ğışa başka tarna yapardığ, fasille ğurudurduğ, badılcan ğurudurduğ, işTe bunnarı yapardığ.

Sen dağda kaldın mı hiç?

A.S.: Ebemiñ var ıdı da ğeder gelirdim ben, korıardığ ilanlardan. Birinde ebem götürdü geTTi beni çadırnıñ ğıyısına şöyle altına yoğurtları üğütmüş ğazanlar ıla. Aşdı

20altını çencireniñ gıyısına ilan dolanmış höyle yatır. “Vili, aman ebē!” dedim. Bi tiya gelmen ben bura, dedim. Südüñ altına ilan yaTmış dedim. Ebem de dedi ki: “Gızım onu çalmasınlar diyi yatır ilan.” dedi. Gayri beni gandırıyoru. Aman ebe, dedim. “Bu vilan süd çalarlar mı, kim çalcaq?” dedim. İlandan pek kōrkardım.

Annenin annesi mi?

25A.S.: Bobamın annesi, annemin annesi yoğudu. Güccüke ölmüş ümüş.

Annen kaç yaşında öldü?

A.S.: Annem gepegenc öldü ay yavırım. Genç idi. ‘Yaa ya gepegenc geTTi annem. Bi İsa var ıdı, bi ben var ıdım, bi de öyce bi göcuya varmış ımış, ondan bi gızı var ıdı. O da genc öldü. Irasık diyi ölu var, o öldü. O gepegenc öldü bacım benim.

30Evli miydi?

A.S.: Evliydi. Aloğlu Sülüman’ıñ oğlu evliydi Ali’yle de bi hasTalığ oldu, ne hasTalığıydı bilmen. Bi havtanıñ içinde öldü. Irasık bi yaşında vilan ıdı, çocuk güccüdü annesi öldüğünde. Sōna o şeyi aldı gāri HaTmıyı. Ondan da gāri bi sürü çocuk oldu. Yazık oncāz da suya balık duTa gitmiş imiş, balıg da düşüviri, ölmüş **35**orda. Geldi gayri burdan yardılar, kездiler, götürdüler géttiler, gömdüler. O divane de öyle gétti. Galb mi var ıdı da galb mi ne olduysa işTe...

Dibile kömbesi yapar mıydın eskiden?

A.S.: Vili, peg çoğ yapardığ ay Ayşa! Bi Tadlı olur o. Nerde yapcañ hindi? Dibile anañ baña da alıvidiydi, dayıñ ora bayçıya götürdüydüğ, orda ederiz diyi, onu da **40**dayıñ saTmış bağçıyı. Eveli onnar var ıdı ay gızım. İletér gazardıg tallalardan, iletir bişiridik, gölle bişiridik. Hindiki gibi gırıntı mı yerdik? Elma melma olmazdı eveli. Sōna sōna hepsi doldu galdı. İki°üç öyle bağçalarıñ aralarında eşgi elma olurdu. Yoğudu yoğ, elma yoğudu. Şindi hepsi doldu gızım yiycek işcek, adam yoğ. Körlüg var ıdı ellem. Amma buvam hepisini dikerdi bağçıya. Bi yere gitmiş imiş. **45**Fındıg iki° üş çoğür almış, gelmiş. Ordan dikTi, bi sürü fındıg bağçası olduydu. Sōna sōna millet gāri dışarı içeri giriP çığıdıgsır çoğaldı her şey.

SÖZLÜK

SÖZLÜK

A

Ā : ağa13/39

aba : abla (1/3)

Abdillah : Abdullah (özel isim, 6/66)

acar : çalışkan (4/14)

accık : azıcık (1/42)

adam indir- : öldür- (1/167)

ağaş : ağaç (2/26)

ağıya : ağaya (13/104)

ağlıyı ağlıyı : ağlaya ağlaya (5/37)

ağnad- : anlat- (6/13)

ağşam : akşam (3/81)

ahiretlik : ahiretlik (9/188)

ağ ana : üvey anne (1/4)

ala : Karışık renkli olan (6/10)

alavere : alışveriş (9/180)

alē : Beğenme anlamı taşıyan ünlem (8/67)

alınsır : alınca (8/13)

alividi : alıverdi (6/44)

Allā : Allah'a (13/130)

altındığını : Altın olduğunu... (3/187)

amānetiñi : emanetini (1/54)

amanıñ : aman (1/162)

Āmat : Ahmet (özel isim, 3/45)

amelēt : ameliyat (1/179)

amma : ama (2/43)

Anamas : Torosların devamı olan bir dağın adı (3/3)

aporle : hoparlör (14/84)

arāzı : is. arazi (7/46)

Arf ebeye : Arife ebeye (1/134)

arığ : ark, su yolu (13/19)

arını ye- : (deyim) Tahammül et-, her şeye rağmen katlan- (1/158)

arlığ : Nazar için okunmaya karşılık verilen para veya metal nesne (iğne gibi) (3/179)

arnac : kenar, kıyı (13/31)

asiriye kağ- : modenleş- (1/205)

Asiya : Asiyeye (özel isim, 6/29)

aş- : ağ- (15/19)

āřam : akşam, bkz. ağşam (13/151)

ařřā : aşağı (1/133)

ataş : ateş (7/3)

avıc : avuğ (1/54)

ay : ey (8/53)

aycıĝ : azıcık (3/104)

aydaş : çok zayıf bebek (3/150)

ayıtla- : ayıkla- (3/33)

Ayĝır : bir mevki adı (13/106)

āylecek : ailecek (13/123)

Ayşā : Ayşe (özel isim, 3/52)

ayşā : akşam (6/55)

Ayşeli : Ayşe, bkz. Ayşā (özel isim, 6/42)

āz : aĝız (13/49)

azık : azık (1/126)

B

Bademli : Isparta'nın ilçesi, Yenişarbademli (3/8)

badılcan : patlıcan (15/15)

baĝça : bahçe (1/27)

bahasına : bahsine (1/19)

baĝlā : baklava (12/54)

Balamıtlık : bir mevki adı (6/13)

bancar : pancar (1/56)

barabar : beraber (1/71)

başĝa : başka (13/46)

Bayamlı : Yenişarbademli, bkz. Bademli (3/11)

begmez : pekmez (14/56)

belin- : bölün- (1/141)

Benşer : Beyşehir (12/20)

bi diya : bir daha (13/189)

bi tecik : bir tanecik (12/38)

bi tiya : bir daha (8/102)

bi°ber : biber (3/88)

biçe : biçmeye (9/100)

bilan : filan (1/112)

bilmeñ : bilmem (3/40)

bilmiyyodum : bilmiyordum (1/17)

birez : biraz (9/43)

birigir : birikir (1/129)

bişeg : Pişek, ekmek pişirmeye yarayan gereç (3/97)

biyin (ne biyin?) : (Ne) bileyim

boba : baba (1/13)

boyna : boyuna (3/101)

boz- : değış- (7/25)

böğölce : börölce (6/9)

böğün : bu gün (6/53)

bōlelig : böylelikle (2/12)
böyük : büyük (9/142)
böyün : bkz. böğün (3/33)
böyüt- : büyüt- (3/52)
buba : bkz. boba (1/22)
Buldur : Burdur (3/58)
bulğur püsğürmesi : Ciltte meydana gelen isilik için yapılan batıl inanç (9/7)
bullar : buralar (5/37)
buñar : pınar (13/193)
buva : baba, bkz. boba (4/16)
buzā gibi : Buzağı gibi, yaşlı olmasına rağmen güzel ve dinç görünenler için kullanılan tabir (1/99)
bür gün : bir gün (6/53)
bóle : böyle (2/14)

C

Cağcağ : bir unvan (13/79)
caķır cuķur : Hapır hupur, iştahlı bir biçimde yemek (8/19)
candarma : jandarma (7/16)
cart curt : falan filan (2/51)
Cavad : Cevat, Cevdet (özel isim, 8/70)
cıĝa : Horozun kuyruğundaki tüylerden en uzun ve gösterişli olanı (4/30)
cıñĝa : çinko (3/136)

cırcıplak : çırılçıplak (8/69)

cimcig : çimdik (3/109)

Ç

çal- : sür- (8/90)

çarık : Çarık, deriden yapılmış ayakkabı (7/61)

çekiş : çekiç (12/36)

çencire : tencere (6/41)

Çedcel : bir unvan (1/94)

çığ- : moda ol- (12/50)

çılığsız : düşüncesiz (3/165)

çız- : çiz- (13/149)

çiğirdik : Sıcak pekmezin içine haşhaş konularak yapılan ve soğuk yenen bir tatlı (14/52)

çille : çile (1/50)

çiñgil : salkım (14/89)

çit : çift (14/81)

çivt : çift, bkz. çit (3/139)

çoğ : çok (14/62)

çor çocuk : çoluk çocuk (8/19)

çöğür : fidan (15/45)

çökelik : çökelek (15/11)

D

daban : taban (13/72)

dācıġ : işte orada (3/139)

daġ- : tak- (4/19)

daġġa : dakika (2/31)

daķın- : takın- (3/185)

dalgıç : Küçük toprak küp (1/199)

damdan yoķarı sened olur mu? : Hakkı olan evin verilmediğini, damın üstünün yani hava boşluğunun tabir edildiği ironik bir anlatım. (1/120)

dāre : daire (2/12)

darp : çarpma (9/40)

dassık dassık : Nefes nefese kalmak anlamında kullanılan tabir (8/87)

daş : taş (3/35)

datlı : tatlı (8/98)

davıl : davul (12/2)

dayanlı : dayalı (8/59)

dē : ta (2/68)

Dede Buñarı : Dede Pınarı, bir mevki adı (13/52)

dedinkin : dedi ki (8/53)

dedme : tekme (3/103)

dehil : değil (6/10)

dēl : değil, bkz. dehil (3/42)

dēlidi: değil idi (8/45)

delağanlı : delikanlı (10/4)

delānlı : delikanlı, bkz. delağanlı (3/73)

delānlıbaşı : sağdıç (3/74)

deli miñ? : deli misin? (8/68)

deliğanlı : delikanlı, bkz. delağanlı (9/52)

dene : tane, buğday tanesi (3/137)

deñiz : deniz (3/7)

derin : derim, diyorum (1/17)

dērmen : değirmen (3/45)

desdi : testi (3/144)

deste : saman balyası (9/83)

deşir- : topla- (14/82)

deyvisaña : diyiver (8/41)

deyze : teyze (8/4)

dıĥıcıę : birazcık (14/65)

dıķı : biraz (3/146)

dıķışarcıę : biraz (3/188)

dışada : dışarda (12/28)

dibek : Sokakta herkesin kullanımı için yapılmış büyük taş havan (3/71)

dibile : Kōmbe yapmak için kullanılan pişmiş topraktan yapılmış yayvan çōmlek (15/37)

diğne- : dinle- (13/56)

dikim : yokuş (7/67)

diñelli : dikili (9/192)

diş tarna : Bir çeşit tarhana (3/112)

diyi : diye (3/42)

diyne- : dinle- (1/123)

diz çorabı : Dize kadar örülen yün çorap (4/4)

doa : dua (9/174)

dóğüş- : dövüş- (4/64)

doñ : don (3/19)

doñuz : domuz (14/88)

dōra- : doğra- (14/43)

döldür döldür : Bacakları çok zayıf anlamında kullanılan tabir (3/151)

dönder- : döndür- (3/47)

dövlet : devlet (7/60)

duru : durur (8/42)

düden : doğal kuyu (3/6)

dülleg : değnek (13/149)

düñür : dünür (3/48)

düñürşü : Düğünde kız almaya giden grup (3/80)

dürü : is. bohça (12/25)

dürü- : sar-, kapla- (3/58)

Düz Ağaç : bir mevki (13/109)

E

ebe : nine, yaşlı kadın (3/12)

efendime söylüyüm : efendime söyleyeyim (2/24)

egmē : ekmeği (2/8)

egmēni : ekmeğini (2/8)

egmiyvidi : ekmeiyiverdi (14/97)

eğnyeğn : Bebek ağlamasını ifade eden yansıma sözcük (3/152)

ekin orağ : ekin biçme dönemi (1/35)

ekme üstü : bir tür yemek (1/56)

elbiyse : elbise (4/41)

ellem : herhâlde (13/145)

embel : Hayvan koşarken onları uyarmak amacıyla kullanılan değneğin ucundaki çivi (2/33)

emēñ : emeğin (9/140)

Emirler : Tolun üst tarafı, eski yerleşim birimi (13/33)

en- : in- (7/67)

éndir- : indir- (2/72)

enteri : entari (6/57)

ertesü ğün : ertesi gün (6/55)

esdağfir : istavroz (13/113)

esgen : eksen, dingil, aks (2/28)

esgi : eski (13/50)

ēsi : İşte böyle anlamında kullanılan bir söz (1/56)

esker : asker (6/26)

eskiki : eskiden (7/60)

eskisii : eskiden, bkz. eskiki (12/9)

estağfirız : istavroz, bkz. esdağfir (13/114)

eşā : eşya (4/62)

eşgi : ekşi (13/91)

eşgi- : ekşi- (3/49)

eşşek : eşek (8/37)

evela : evvel (1/72)

eyi : iyi (10/28)

éyi : iyi, bkz. eyi (3/64)

F

faḥır : fakir (13/123)

fasille : fasulye (9/123)

fermana : Eskiden kadınların giydiği işlemeli yelek (6/59)

feydá : fayda (13/141)

fiañfiañ : Bebek ağlamasını anlatan yansıma sözcük (3/10)

ficce : topaç (13/147)

fila : filan (9/11)

fişne : vişne (14/79)

Ğ-G

ğabıklı : kabuklu (6/9)

ğabıl : kabul (8/31)

ğabir : kabir (8/26)

ğablanğabā : kaplumbağa (3/154)

ğadan : kadar (4/4)

ğadar : kadar, bkz. ğadan (1/49)

ğadife : kadife (3/30)

Ğadir : Kadir (özel isim, 8/2)

Ğadiriye : Kadriye (özel isim, 5/30)

ğan : kan (3/61)

ğanat : kanat (2/70)

ğanāt : kanaat (13/120)

ğanatlı ğāğnı : Kanatlı kağnı, daha fazla yük alması için kenarlarına tahta konulmuş kağnı (4/44)

ğandır- ğındır- : kandır- (1/25)

ğānı : kağnı (2/28)

ğani : gani, zengin (8/9)

ğaniyet et- : kanaat et- (1/169)

ğapak : kapak (3/42)

ġapannı : kapalı (3/145)
ġapı : kapı (1/123)
ġapıyı vur- : kapıyı kapat- (10/13)
ġara : kara (2/25)
ġaragöl : karagöl (13/191)
ġaravana : karavana (7/20)
ġardaş : kardeş (7/52)
ġarı : karı, kadın (8/42)
ġāri : gayrı (1/18)
ġas- : kas- (9/183)
ġaş : kaç (8/21)
ġaşdılar : kaçtılar (1/137)
ġatġı : katkı (3/88)
ġatıvidiler : katıverdiler (1/16)
Ģatiriyenlik : bir mevki (6/13)
ġatliyen : katiyen (14/4)
ġavaġ : kavak, selvi (13/28)
ġavaġ : bkz. ġavaġ (7/73)
ġāvaltı : kahvaltı (14/28)
ġavete : domates (14/42)
ġavil : kavil (2/63)

ğavriqla- : kavur- (1/58)

ğayğı : kayğı (6/18)

ğayıd : kayıt (2/65)

ğayınna : kaynana (4/14)

ğaymıya : kaymaya (1/131)

ğayna : kaynana, bkz. ğayınna (4/26)

ğaza : kaza (8/33)

ğazan vur- : Kazanı ateşe koy- (1/188)

gebce şoforu : kepçe şoförü (2/17)

geçi : keçi (13/158)

geçinceme : geçinme (8/45)

géd- : git- (6/54)

geden : giden (14/94)

gédiş : gidiş (1/145)

genş : genç (1/89)

geş : geç (3/51)

gev : is. verim (7/48)

géyiş : giyiş (13/2)

ğıcıklan- : şüphelenmek (9/149)

ğıcır ğıcır : gıcır gıcır, yeni (8/12)

ğılafet : kıyafet (8/5)

ğıların : kılarım(8/34)

ğır : kır 1/114

ğıral : kral (8/66)

ğıramiçe : Gremse altın (4/38)

ğırğınlaş- : küs- (1/43)

ğırıntı : kırıntı, kuru yemiş (2/41)

ğısdı : Eskiden takılan bir çeşit gümüş takı (4/32)

ğış : kış (3/29)

ğıt : kıt (9/1209)

ğıyı : kıyı (14/66)

ğıymat : kıymet (7/48)

ğızbaşı : geline eşlik eden sağdıç (12/23)

ğızılca balığ : kızılca balık (13/11)

Ğızılkise : Göl kenarında bir mesire yeri (3/9)

gidinsire : zf. gidince (10/6)

Giled : bir mevki (13/159)

Gilet : bir mevki, bkz. Giled (6/22)

gine : yine (6/5)

ğob- : kop- (4/42)

ğoca : koca (2/33)

ğocalar aşı : bir tür yemek (14/54)

gol kiyadı : Kol kâğıdı, askere gidecek olanlara gelen çağrı belgesi (1/110)

ğoñşu : komşu (3/48)

ğonub göç- : konup göç- (2/51)

ğorguşlu : korkunç (9/170)

ğoş- : koş- (2/29)

ğoyve- : koyver- (4/12)

ğoyyon : koyuyorum (14/4)

ğöbrü : köprü (13/57)

ğöğce : bir balık türü (3/28)

ğöklüg : yeşillik (3/86)

ğölle : Dövülmüş mısır haşlaması (2/40)

ğöñ : deri (7/64)

ğöş- : göç- (1/84)

ğöyce : bir balık türü, bkz. göğce (13/12)

ğöyünlü : gönüllü (8/9)

ğözel : güzel (3/86)

ğözelce : zf. güzelce (14/30)

ğözüne görügcek var : Çok şımarık çocuklar için başına bir bela gelecek anlamında kullanılan tabir (3/166)

ğucağ : kucak (6/40)

Ğuduş : bir lakap (11/9)

ğulāmdan : kulağımdan (4/35)

ġulfallā : ġulhuvallah, İhlas suresi (3/170)

ġum : kum (3/14)

ġur- : kur- (3/29)

ġurcuva : Kurucuova, Kurucaova (ġölyaka'ya 4 km uzaklıktaki kasaba) (9/37)

ġuşak : kuşak, kadınların bellerine baġladıkları bez (9/183)

ġutmi : dört parçadan oluşan bir kadın ġiysisi (6/57)

ġüccüg : küçük (3/99)

ġüccüke : küçükken (1/3)

ġül gibi : Çok iyi anlamında kullanılan bir tabir (14/25)

ġürlevi : Kubad Âbâd Sarayı'nın yanında bulunan su göletinin adı (3/6)

ġüye : güvey, damat (1/4)

H

haba : aba, kaba kumaş (9/105)

habar : haber (4/39)

Haccā : Hatice (özel isim, 1/38)

haddā : hatta (13/158)

Hadime : Fadime (özel isim, 1/100)

haġġat : hakikat, hakikaten (13/142)

hagget : hakikat, hakikaten, bkz. haġġat (3/138)

halen : hâlâ (1/84)

halġ : halk (13/12)

hanca : anca, ancak (2/45)

hanım ılan : hanım ile (2/14)

hapız : mahpus, hapisane (1/105)

harar : büyük çuval (8/98)

harfli ol- : farkında ol-, bil- (1/79)

haşgaş : haşhaş (4/14)

Hatma : Fatma (özel isim, 6/42)

havay (haviy) : Ortalama 16 kg ağırlığındaki ölçü birimi (6/41)

havız : hafız (9/30)

havıze : hafıza (13/143)

havla : helva (3/67)

havlāğpı : Avlu kapısı (8/51)

havta : hafta (12/21)

haydē : haydi (1/62)

Hayran Köyü : Gölyaka'nın eski adı (Hayran, Hoyran ve Gölyaka olarak değişmiş.)
(13/82)

héç : hiç (3/2)

helke : kova (1/28)

hepisi : hepsi (2/45)

her zıman : her zaman (12/58)

heralda : herhalde (2/13)

herse : Dövülmüş buğday veya mısır (12/17)

heş : hiç, bkz. héç (3/23)

hevla : helva, bkz. havla (12/14)

hıdırelles : hıdırellez (3/19)

hırtlağı : gırtlağı (3/58)

hızmat : hizmet (1/172)

hindi : şimdi (2/76)

hiş : hiç, bkz. héç (1/173)

hizmeker : hizmetçi (8/22)

hora : ora (8/11)

horaz : horoz (5/34)

horuyu : orayı (3/48)

Hoyran : Luwi dilinde Kuwa-ura-(wa)na, Yüce Ana Tanrıça Ülkesi anlamına gelen Kuwarana'dır.⁷² (13/18)

Hoyrangöşdü : Bir mevki adı (13/18)

hõle : öyle (8/58)

höyle : öyle, bkz. hõle (4/15)

hölecik : öyle, öylece (8/94)

hu : bu (1/74)

huncacık : bu kadarcık (8/87)

hunu : bunu (14/3)

hura : bura, burası (3/22)

---

⁷² Bilge Umar, **Türkiye'deki Tarihsel Adlar**, İnkılap Yay., 2. Baskı, Ankara, 1993, s. 321.

hurda : burda (1/114)

Hurşut : Hurşit (özel isim, 13/154)

huzurda hazır olsunlar : “Kıyamet günü hesaplaşacağız.” anlamında kullanılan bir beddua (1/119)

I

ıla : ile (2/17)

-incıra (-incire) : zf. eki –ince (6/12)

Iramazan : Ramazan (özel isim, 1/137)

Irasıĝ : Rasık (özel isim, 13/52)

ırast : rast (14/74)

ırbā : ibriĝe (6/38)

ırbıĝ : ibrik (10/5)

ısladıñ : ıslatırsın (3/71)

Ismayıl : İsmail (özel isim, 3/131)

İ

İbrēm : İbrahim (özel isim, 13/69)

ilan : yılan (15/18)

ilāzım : lazım 9/149

ilēn : leĝen (8/98)

ileşberlik : Rençperlik, çiftçilik (7/23)

iletir : Yer elması ile patatese benzeyen bir tür yiyecek (6/44)

ilidirin : ılıştırırım (6/29)

ilkin : ilk, ilk olarak (4/21)

İmin : Emin (özel isim, 8/22)

imtān : imtihan (8/32)

imza ver- : imza at- (2/66)

inanşlı : inançlı (9/5)

ini : kayınbirader (5/26)

inişde : inişte (3/123)

inne : iğne (3/183)

iradyo : radyo (6/13)

İrahme : Rahime (özel isim, 6/28)

irāmetli : rahmetli (1/29)

İrbem : İbrahim, bkz. İbrēm (özel isim, 10/2)

irende : rende (14/37)

iresim : resim (13/178)

irezil : rezil (6/24)

irk- : biriktir- (13/119)

irkil- : birik- (1/129)

isan : insan (9/164)

işād : inşaat (13/99)

işallah : inşallah (8/84)

iştima : içtima (7/20)

it- : et- (6/45)

iyce : iyice (3/165)

İyip : Eyüp (özel isim, 13/36)

iysan : insan (3/10)

izdirap : ıstırap (9/157)

Ğ-K

Ğasab ebe : Kasap ebe (1/149)

Ğatip : bir lakap (1/130)

kefin : kefen (9/1909)

kelteg : Eski ayakkabı (3/169)

kēri : sonra (1/16)

kerpiş : kerpiç (7/25)

keşig : Keşik, sıra, nöbet (13/167)

Keyğubad : Alaaddin Keykubat (özel isim, 13/34)

Ğıble : kible (9/191)

kile : kiler (3/145)

kirtik : Kullanılmaktan küçülmüş sabun (8/39)

kisiren : Ele veya oklavaya yapışan hamuru ayırmak için kullanılan demir gereç (9/6)

kitir kitir : ktır ktır (3/39)

kiyad: kağıt (1/110)

köçek : bir lakap (1/23)

köfün : küfe (3/141)

kömbe : Genellikle bayramlarda yapılan, içine haşhaş ve tahin konulan bir tür çörek (13/6)

kös- : ser- (7/61)

ku : (bağ.) ki (14/15)

kuferir : guatr (3/53)

kümes gibi : Çok küçük anlamında kullanılan bir tabir (1/117)

künk : Pişmiş topraktan yapılmış su borusu (13/118)

L

lāğab : lakap (7/4)

laylon : naylon (14/47)

lög : tavan arası (3/142)

M

mafol- : mahvol- (14/80)

mağkeme : mahkeme (10/27)

mahluğ : mahluk (2/32)

mala gir- : Ahıra gir-, süt sağ-, ineğe ot ver- anlamlarında kullanılan bir tabir (6/5)

malik ol- : büyü-, akli er- (1/15)

masır : nasır (15/11)

matıfla- : yaşlan- (3/67)

megge : mısır (3/123)

mēle : mahalle (1/9)

Mēlit : Mevlüt (özel isim, 3/24)

Memişar Mezelliği : Gölyaka'nın girişinde bulunan eski mezalık, Memiş Ağa Mezarlığı (13/26)

mertek : Çatılarda kullanılan ağaç (2/56)

metire : metre (12/26)

meydanlı : Bir kadın kıyafeti (6/57)

mezellik : mezarlık (1/114)

Mındıras : bir mevki (13/31)

miñ? : (e.) misin? (8/68)

mısır : mısır (9/133)

motur : motor (2/55)

moza aklı : Çocuk aklı, tecrübesiz anlamlarında kullanılan tabir (10/10)

moza : Yaramaz çocuk (8/79)

Muma : Gölkonak Köyü'nün eski adı (Gölyaka'ya 2 km uzakta olan Isparta'nın bir köyü) (13/18)

Musdulu : Mustafa (özel isim, 1/112)

musğa : muska 9/34

Mustā : Mustafa (özel isim, 1/98)

mühdü : müftü (8/32)

müsafir : misafir (6/7)

N

na ğadar? : ne kadar? (14/64)

nası? : nasıl? (15/11)

Nasiime : Nesibe (özel isim, 14/2)

ne biyin? : ne bileyim? (1/144)

nembēn? : ne bileyim? (1/155)

nicceñ? : ne edeceksin? (1/21)

niyderdiñiz? : ne ederdiniz? (1/196)

niynicen? : ne eyleyeceksin? (9/189)

nozman : lojman (1/130)

O

o zuman : o zaman (1/35)

ocā : ocağa (1/84)

oġlā : oġlağa (6/2)

oġraş- : uġraş- (8/94)

ollar : oralar (9/16)

olmuyuncur : (zf.) olmayınca (3/46)

ōlum : oġlum (2/16)

olunsura : olunca (3/183)

Omar : Ömer (özel isim, 8/53)

ondan kērim : ondan sonra (9/190)

onnar : onlar (13/27)

ōraş- : uġraş-, bkz. oġraş- (2/20)

ovcala : ufala- (3/93)

ovqala : ov- (3/177)

oyu : ya (13/158)

Ö

öğsüz : öksüz (1/153)

öküz koşdur- : Öküzü sabana bağla- (6/68)

Öküzöldü : Gölyaka Kasabası'nın yakınında bulunan ormanın adı (7/27)

örüzgâr : rüzgâr (13/14)

ötekinner : ötekiler (8/22)

övcele- : ufala-, bkz. ovcala- (14/90)

öyce : önce (1/53)

öyleliksire : öylece (7/21)

öysüzlük : öksüzlük (8/64)

öyü : önü (3/12)

P

pambığ : pamuk (13/99)

parmānda : parmağında (3/183)

patatis : patates (14/37)

patitis: patates, bkz. patatis (3/92)

pavlıқа : fabrika (3/46)

payam : badem (1/192)

Pepe : bir lakap (1/75)

Pereme : Gölyaka'nın çıkışında adalara geçilen yerin adı (13/160)

pert- : Keskin bir bıçakla kulunç olan yerin okunarak iyileştirilmesi (3/173)

pertik : kulunç (3/175)

peştimal : peştemal (9/103)

peylivan : pehlivan (7/50)

peynire kestir- : peynir yap- (6/6)

pilaf : pilav (1/60)

R

rağat : rahat (13/131)

römoğ : römork (9/135)

S

sabāli : sabahleyin (6/3)

sabı : sabi, küçük çocuk (8/86)

sabın : sabun (8/82)

sādda : saatte (12/65)

sağan : sahan (3/34)

sandalle : sandalye (3/63)

sap çek- : Biçilmiş ekini taşımak (1/61)

sār : herhalde (1/25)

satēn : zaten (1/59)

savırmalık : Savurma işinde kullanılan bir gereç (1/62)

sayacağ : sacayağı (6/44)

seksen : seksen (13/68)

seğid- : koş- (10/27)

serbes : serbest (3/120)

sergile : Ağrıyı geçirdiğine inanılan bir ot çeşidi (1/182)

serun : serum (3/62)

sezan : sazan (3/25)

sıdır- : Genellikle yumurta gibi akıcı maddeleri dökmek, akıtmak anlamında kullanılır (3/92)

sihat : sıhhat (9/91)

sihatli : sıhhatli, sağlıklı (3/64)

sıktır- : sıktır- (7/67)

sıraz : bir balık türü (3/28)

sırça : cam (14/47)

sırığ : sırik, kalın değnek (2/56)

sırım : deri (7/61)

sırt : çamaşır, kıyafet (11/16)

sirke : sirke, turşu (3/91)

sōna : sonra (1/47)

sonna : sonra, bkz. sōna (1/15)

sōnuya : sonraya (1/134)

soyuğ : soğuk (14/69)

söğ- : söv- (8/6)

söğüp sapanla- : Ağzına geleni söyleyip küfret- (8/7)

sūra : sure (3/173)

suva : sofa, hol (6/71)

sürtülük : Sürtülmüş olan, yıkanmış (11/16)

sürütgü : Kağnının hızını kesmek için arkasına takılan ağaç (7/67)

sürüyencilik : Patrona yardımcılık yapma (9/109)

Ş

şak : taraf, kısım (14/78)

Şamgırı : Bir mevki (13/37)

şarahmana : Üzüm çiğnenen tekne (14/57)

Şarköy : Bir mevki (13/16)

şavlar : şalvar (6/58)

şeble : yassı (3/109)

şekâr : şeker (3/134)

şēr : şehir (13/138)

şimşek at- : ateş et- (1/72)

şindi : şimdi, bkz. hindi (3/64)

şiy : şey (3/35)

bi şiyçig : hiçbir şey (14/48)

šo : ũu (1/9)

T

tafar : Önlem alınmasına rağmen yeterli olmadı anlamında kullanılan bir tabir (14/21)

tagga : takke (4/30)

taşsim et- : paylaştır- (3/77)

Taşsin : Tahsin (özel isim, 14/96)

talla : tarla (13/48)

Taňgal : bir lakap (1/11)

tapırtı : tıkırtı (8/83)

tarna : tarhana (3/44)

tarnıyı : tarhanayı (3/95)

taş atamaz davşan dutamaz : Elinden bir iş gelmez anlamında kullanılan bir tabir (9/98)

tē : ta (1/9)

tederik : tedarik (3/29)

Tegge : Kubad Âbâd Sarayı'nın üst tarafındaki mevkinin adı (3/34)

teňgerek :Yünden iplik eđirmekte kullanılan, ortası ũiřkin, iki ucu sivri ađaçtan yapılmıř araç, eđirmen, iđ. (1/28)

tentiroť : tentürdiyot (3/56)

terevizen : televizyon (13/56)

tēris : terhis (13/90)

ters : hayvan dışkısı (9/134)

tersik : Ahırın yanında bulunan hayvan dışkısının atıldığı yer (8/46)

teze : taze (3/40)

tiken : diken (13/167)

toğdur : doktor (3/55)

toğucağ : Tokaç, eskiden çamaşır yıkamaya yarayan gereç (8/82)

Tol : Alaaddin Keykubat'ın yaptırdığı Kubad Âbâd Sarayı çevresine verilen isim (3/6)

tomat : domates (14/42)

toyuğ : tavuk (6/42)

töbe : tövbe (8/85)

tuluğ : Önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi, tulum. (6/20)

tüeg : tüfek (13/25)

türül türül : Yiyeceklerin kokusunu anlatmaya yarayan tabir 15/12

tüvêle : tüfekte (1/161)

tüy- : saldır- (1/140)

tüē : tüfeğe (13/25)

U

uçu : için (7/10)

uçun : için, bkz. uçu (9/61)

ufacığka : ufacıkken, çocukken (13/78)

-uğa(-ike/-ıka/-üke) : zf. eki -ken (6/35)

un bulamacı : bir tür yemek (1/56)

Urumeli : Rumeli (7/8)

uşak : çocuk (7/47)

uyra : rüya (9/190)

Ü

üğüt- : öğüt- (3/46)

üleş- : paylaş- (14/95)

üleşdir- : paylaşır- (3/127)

ünne- : çağır- (1/139)

ünnet- : çağır- (13/160)

ürüzğar : rüzgar, bkz. örüzgar (6/44)

üs : üst (13/47)

üş : üç (1/171)

ütel : otel (13/56)

üz- : yüz- (1/131)

V

va : baba, bkz. boba (10/6)

vacağzım : babacığım (10/28)

vallā : vallahi (11/12)

velediye : belediye (1/129)

vırdık zırdık : falan filan (1/144)

vidi : şaşma bildiren bir ünlem (3/62)

vila : bile, filan (1/7)

vile : bile (7/76)

vilen : bile (7/40)

vili : Şaşma bildiren bir ünlem (1/125)

Y

yaba : Saman atmaya yarayan gereç (13/4)

yağmur : yağmur (13/126)

yağut : yahut (2/71)

Yaka : Isparta'ya bağlı bir dağ köyü (1/120)

Yalavaş : Isparta'nın ilçesi, Yalvaç (3/133)

yalıñız : yalnız (1/59)

yanna : yana, tarafa (12/24)

yarma : kırılmış buğday, dövme (3/99)

yavıǵlı : yavuklu (13/8)

yavlar- : yalvar- (1/98)

yavrım : yavrum (15/27)

yeñi : yeni (1/26)

Yeñice : Eskiden Yenişarbademli'nin bir köyü olan şimdi ise aynı ilçenin mahallesi konumunda olan yer (13/37)

yıǵlı : çok (1/99)

yıǵma : Desteleri yıǵma işi (9/84)

yoğudu : yok idi (1/27)

yoğut : yahut, bkz. yağut (1/108)

yoğarı : yukarı (1/13)

yolma : Tarladan ekinin, arpanın veya finkin yolunması (9/83)

yörü- : yürü- (2/39)

yövmiyecilik : yevmiyecilik (9/99)

yuğacı : Kına gecesinin yapılacağı gün oğlanevinden kızevine yemek yemeye ve oynamaya giden grup (4/17)

yuñur- : yoğur- (3/95)

yurgun : vurgun (13/15)

yü- : yıka-, yu- (1/200)

yüğüñ yıkañ : yıkarsın (3/71)

yüñ :is. yün (8/80)

yünek : Eskiden çamaşırların yıkandıktan sonra konulduğu yer (8/82)

Z

zabāla : sabahleyin (14/18)

zabāli : sabahleyin (6/18)

zabağa ğadar : Sabaha kadar (3/107)

zarraf : sarraf (9/179)

zebze : sebze (14/30)

Zela : Zeliha (özel isim, 3/158)

zencir : zincir (7/66)

zēre : buğday tanesi (3/51)

zıbgın : zıpkın (13/13)

Zıddıka : Sıdka (özel isim, 14/81)

zıvanıg : sıvalı (13/20)

zini : sini (3/84)

KAYNAKÇA

- AKAR, Ali: "Muğla ve Yöresi Ağızlarında Şimdiki Zaman Biçimleri" **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1.4 (2011).
- AKÇA, Hakan: "Ankara İli Ağızlarında Şimdiki Zaman Çekiminin Varyantları", **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/1** Winter 2011 (Çevrimiçi)
<http://www.turkishstudies.net/makaleler>, 10 Kasım 2012.
- AYVA, Aziz: "Konya Dağ Köyleri Ağızlarından Derlemeler", **Yeni İpek Yolu/ Özel Sayı-Aralık 2003 (Türkiye Cumhuriyeti'nin 80. Yılına Armağanı)** Konya VI, Konya 2003, s. 273-280.
- BANGUOĞLU, İdris: **Türkçenin Grameri**, TDK Yayınları, Ankara, 2007.
- ERCİLASUN, Ahmet B.: **Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yay., Ankara, 2005.
- ERDEM, Mehmet D.: "Kırşehir ve Konya Ağızlarının Eski Anadolu Türkçesi Yazı Dilinin Oluşumuna Etkisi", **Karadeniz Araştırmaları**, Sayı 8 (Kış 2005), s. 56-65.
- ERDOĞRU, Mehmet A.: **Osmanlı Yönetiminde Beyşehir Sancağı**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2006.
- ERGİN, Muharrem: **Türk Dil Bilgisi**, Boğaziçi Yay., 7. Baskı, İstanbul, 1982.
- _____ : **Üniversiteler İçin Türk Dili**, Bayrak Yay., İstanbul, 2002.
- GÜNŞEN, Ahmet: **Kırşehir ve Yöresi Ağızları**, TDK Yay.: 745, Ankara, 2000.
- HATİBOĞLU, Vecihe: **Pekiştirme ve Kuralları**, TDK Yay., Ankara, 1973.
- KARA, Uğur: **Gölyaka (Hoyran) Beldesinin Coğrafi Etüdü**, SDÜ Burdur Eğitim Fak., Coğrafya Öğretmenliği Bitirme Tezi, 2000.

- KARAHAN, Leylâ: **Türkçede Söz Dizimi**, Akçağ Yay., Ankara, 2004.
- KONYALI, İbrahim H.: **Âbideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi**, Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1964.
- _____ : Ed. Ahmet SAVRAN, **Âbideleri ve Kitabeleriyle Beyşehir Tarihi**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1991.
- KORKMAZ, Zeynep: **Güney-Batı Anadolu Ağzları (Fonetik)**, TDK Yay. 583, Ankara, 1994.
- MEYDAN LAROUSSE: “Kubadâbâd”, c. 12, İstanbul, 1992.
- OZANTÜRK, Hasan: **Tarihten Bugüne Bütün Yönleriyle Kurucaova**, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya, 2007.
- ÖZKAN, Aydoğdu: “Türkiye Türkçesi Ağzlarında Son Ses Ünsüzleri”, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/8 Fall 2009**, (Çevrimiçi) <http://www.turkishstudies.net/dergi>, 15 Kasım 2012.
- SAKAOĞLU, Saim: **Konya Ağızı Üzerine Araştırmalar**, Kömen Yay., 2012.
- TURAN, Fikret: “Osmanlı Ağız Araştırmalarında Amaçlar, Kaynaklar ve Problemler”, **Türkbilig Türkoloji Araştırmaları Dergisi**, 2002/4: 125-135.
- UMAR, Bilge: **Türkiye’deki Tarihsel Adlar**, İnkılap Yay., 2. Baskı, Ankara, 1993.
- UYSAL, İdris N.: **Karaman İli Ağzları ve Anadolu Ağzlarındaki Yeri**, Komsan Baskı, Karaman 2011.